

Kärsämäen liikenneturvallisuuksuunnitelma

Kärsämäen liikenneturvallisuussuunnitelma

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kansikuva: Juha Vikiö

Kartat: © Karttakeskus, L 4356

Painopaikka: Kopijyvä Oy

Kuopio 2012

Tiivistelmä

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus sekä Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven, Kärsämäen sekä Reisjärven kunnat ovat laatineet yhdessä Nivala-Haapajärven seudun liikenneturvallisuussuunnitelman. Työn tuloksena laaditut kuntakohtaiset suunnitelmaraportit sisältävät sekä liikenneympäristön parantamissuunnitelmat että liikennekasvatustyön kehittämissuunnitelmat. Liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden suunnittelu ohjasivat työn aikana määritellyt kunnille yhteiset liikenneturvallisuuden parantamista koskevat periaatteet sekä tarkemmin kuntakohtaiset erityispiirteet. Myös liikennekasvatustyön kehittämissuunnitelma laadittiin kunnille yhteisten periaatteiden ohjaamina. Suunnitelman laatimisen taustana on toiminut ELY:n laatima Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelma.

Kärsämäen kuntaan on esitetty liikenneympäristön parantamistoimenpiteitä yhteensä 34 kohteeseen. Parantamistoimenpiteiden suunnittelussa on painotettu pieniä, mutta tehokkaita toimenpiteitä ja niissä on keskitytty erityisesti keskusta-alueelle sekä koulujen ympäristöihin. Toimenpiteiden toteuttaminen on vaiheistettu kolmeen ohjeelliseen kiireellisyysluokkaan; vuosina 2013-2016 ja 2017-2020 sekä vuoden 2021 jälkeen toteutettaviin toimenpiteisiin. Lisäksi erikseen on esitetty myös pienemmät ns. pikatoimenpiteet. Parantamistoimenpiteiden kustannuksiksi on arvioitu yhteensä 1,1 milj. €.

Yksittäisiin kohteisiin ehdotettujen parantamistoimenpiteiden ohella on esitetty myös yleisperiaatteita koskien mm. asuinalueiden 30 km/h-rajoitusten käyttöönottoa ja väistämisvelvollisuuskäytäntöjä, hidasteiden käyttöperiaatteita, nopeusrajoitusten ajoratamaalauksia, suojateiden havaittavuuden parantamista, mopoi-lun kieltämistä kevyen liikenteen väylillä, tienvarsiraivauksia sekä mm. hajarakentamisen hallintaa. Lisäksi on esitetty esteettömyyden parantamisperiaatteita ja -toimenpiteitä.

Liikennekasvatustyön kehittämissuunnitelmassa on määritelty kunnan liikenneturvallisuustyön nykytila, kuntakohtaisen liikenneturvallisuustyöryhmän toimintamalli ja tehtävät, hallintokuntakohtaiset liikennekasvatustyön tavoitteet sekä liikennekasvatustyön kehittämissuunnitelman ensimmäiset askeleet. Lisäksi on esitetty keskeisten yhteistyökumppaneiden osallistuminen liikennekasvatustyöhön sekä esitetty seudulla tehtävän jatkuvan liikenneturvallisuustyön varmistamiseksi ns. seudullisen liikenneturvallisuustoimijamallin käyttöönottoa. Raportissa on esitetty myös liikenneturvallisuustyön seurannan toimintatavat.

Alkusanat

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus sekä Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven, Kärsämäen sekä Reisjärven kunnat käynnistivät syksyllä 2011 kunnille yhteisen liikenneturvallisuussuunnitelman laatimisen. Suunnitteluprosessi hoidettiin kunnille yhteisenä. Työn tuloksena laadittiin kuntiin omat kuntakohtaiset suunnitelma-
raportit, jotka sisältävät sekä liikenneympäristön parantamissuunnitelmat että liikennekasvatustyön kehittä-
missuunnitelmat. Suunnitelman laatimista ohjanneeseen ohjausryhmään ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Tarja Jääskeläinen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Eero Svala	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Juha Peltomaa	Nivalan kaupunki
Vesa Savolainen	Haapajärven kaupunki
Jarmo Eronen	Haapajärven kaupunki
Martti Pietikäinen	Kärsämäen kunta
Esko Hämäläinen	Kärsämäen kunta
Sami Laukkanen	Pyhäjärven kaupunki
Rainer Kinisjärvi	Liikenneturva
Eero Kalmakoski	Liikenneturva
Veli Suhonen	Jokilaaksojen poliisilaitos
Jari Lepistö	Jokilaaksojen pelastuslaitos

Suunnitelman laatimisen aikana tarkistettiin jo olemassa olleen Kärsämäen liikenneturvallisuustyöryhmän kokoonpano. Työryhmä kokoontui suunnitelman laatimisen aikana kolme kertaa käsittelemään suunnittelu-
asioita. Työryhmän antamat kommentit on huomioitu sekä liikenneympäristön parantamistoimenpiteissä
että liikennekasvatustyön kehittämissuunnitelmassa.

Suunnitelman on laatinut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Kärsämäen
kunnan toimeksiannosta Sito-Kuopio Oy, jossa työstä on vastannut projektipäällikkönä DI Petri Launonen.
Työhön ovat osallistuneet lisäksi DI Noora Airaksinen, ins. Juha Vikiö, ins.AMK Laura Pöllänen ja DI Marko
Tikkanen.

Oulussa joulukuussa 2012

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Sisältö

1.	Suunnittelun lähtökohdat	6
1.1	Suunnittelualue ja suhde liikennejärjestelmään	6
1.2	Väestö, työpaikat ja palvelut	7
1.3	Maankäyttö ja kaavoitus	7
1.4	Nykyinen tie- ja katuverkko sekä liikenne.....	7
2.	Liikenneturvallisuuden nykytila	11
2.1	Liikenneonnettomuudet	11
2.1.1	Onnettomuusmäärät	11
2.1.2	Onnettomuusluokat	13
2.1.3	Hirvi-, peura- ja muut eläinonnettomuudet	14
2.1.4	Onnettomuuksien kasaumapisteet	14
2.1.5	Onnettomuuskustannukset.....	16
2.2	Liikenneturvallisuuskyselyt	16
2.2.1	Asukaskysely	16
2.2.2	Koululaiskysely.....	21
2.2.3	Asukas- ja koululaiskyselyissä esille nousseet ongelma-kohteet	22
3.	Liikenneturvallisuustavoitteet	25
3.1	Tavoiteasettelun taustaa	25
3.1.1	Valtakunnalliset tavoitteet	25
3.1.2	Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan tavoitteet ja toimintamalli	26
3.2	Nivala-Haapajärvi-seudun liikenneturvallisuustavoitteet	27
4.	Liikenneympäristön parantamistoimenpiteet	29
4.1	Suunnittelun lähtökohdat	29
4.2	Seudulle yhteiset periaatteet	30
4.3	Toimenpiteet.....	34
4.3.1	Keskusta-alue	35
4.3.2	Haja-asutusalue	39
4.4	Toimenpideohjelma	41
4.5	Toimenpiteiden vaikutukset.....	42
5.	Keveyden liikenteen laatukäytävät	43
6.	Esteettömyys	45
6.1	Nykytila	45
6.2	Kehittämistoimenpiteet	46
7.	Liikennekasvatustyön kehittäminen	47
7.1	Yleistä	47
7.2	Liikennekasvatustyön nykytila	47
7.3	Liikennekasvatustyö on yhteistyötä.....	47
7.4	Viisas liikkuminen osaksi liikennekasvatusta	49
7.5	Liikenneturvallisuusryhmä ja ryhmän toimintamalli.....	50
7.6	Liikennekasvatustyön tavoitteet eri hallintokunnissa	51
7.7	Ensimmäiset askeleet.....	53

8.	Jatkotoimenpiteet.....	55
8.1	Suunnitelman käsittely	55
8.2	Seuranta.....	55
	Liitteet.....	57

1. Suunnittelun lähtökohdat

1.1 Suunnittelualue ja suhde liikennejärjestelmään

Kärsämäen kunta sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosassa ja kuuluu Nivala-Haapajärven seutukuntaan. Kunnan halki kulkevat etelä-pohjoissuunnassa TEN-T-verkkoon kuuluva valtatie 4 (Helsinki – Utsjoki) sekä itä-länsisuunnassa valtatie 28 (Kokkola-Kajaani) ja kantatie 58 (Kangasala-Keuruu-Kärsämäki). Kärsämäen taajama sijaitsee em. teiden solmukohtassa. Muutoin kunnan alueen tieverkko koostuu yhdysteistä. Lähin rautatieasema sijaitsee Pyhäjärvellä ja lähin lentoasema Kajaanissa.

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti ja liikenteellinen asema.

1.2 Väestö, työpaikat ja palvelut

Kärsämäen kunnassa asui vuoden 2011 lopussa 2 820 henkilöä. Yli 65 -vuotiaiden osuus väestöstä on noin 21 %. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Kärsämäen kunnan asukasmäärä tulee vähenemään vuoteen 2040 mennessä noin 200 henkilöllä. Samalla ikääntyneiden osuus tulee kasvamaan huomattavasti.

Kärsämäen alueella on työpaikkoja lähes 900 kpl. Suurimpia työnantajia ovat Kärsämäen kunnan lisäksi mm. Neste Oy, Koneselkä Oy sekä Topikoneet Oy. Myös maatalous on edelleen merkittävässä roolissa.

Kuntakeskus on Kärsämäen kunnan voimakkain palvelukeskittymä, mutta asiointiliikennettä suuntautuu myös mm. Nivalaan, Haapajärvelle ja Pyhäjärvelle sekä kauempana oleviin suurempiin kaupunkeihin. Kärsämäki kuuluu sosiaali- ja terveystalouden osalta peruspalvelukuntayhtymä Selänteeseen. Kuntakeskuksessa olevat lähipalvelut ovat saavutettavissa hyvin myös kävellen ja pyörällä. Pidemmät ja entistä enemmän myös lyhyet matkat tehdään kuitenkin suurelta osin henkilöautolla. Joukkoliikenteen osuus päivittäisestä liikkumisesta on pieni.

Kärsämäen kunnassa on kolme perusopetusta antavaa koulua, joista kaksi on alakouluja ja yksi sekä alaehtä yläkoulu. Lukuvuonna 2012-2013 alakouluissa oppilaita oli 265 ja yläkoulussa 100. Kunnassa on myös lukio, jossa oli lukuvuonna 2012-2013 opiskelijoita 52 henkilöä. Oppilasmäärien ennustetaan muuttuvan siten että lukuvuonna 2016-2017 olisi alakouluissa noin 250 ja yläkoulussa noin 124 oppilasta.

1.3 Maankäyttö ja kaavoitus

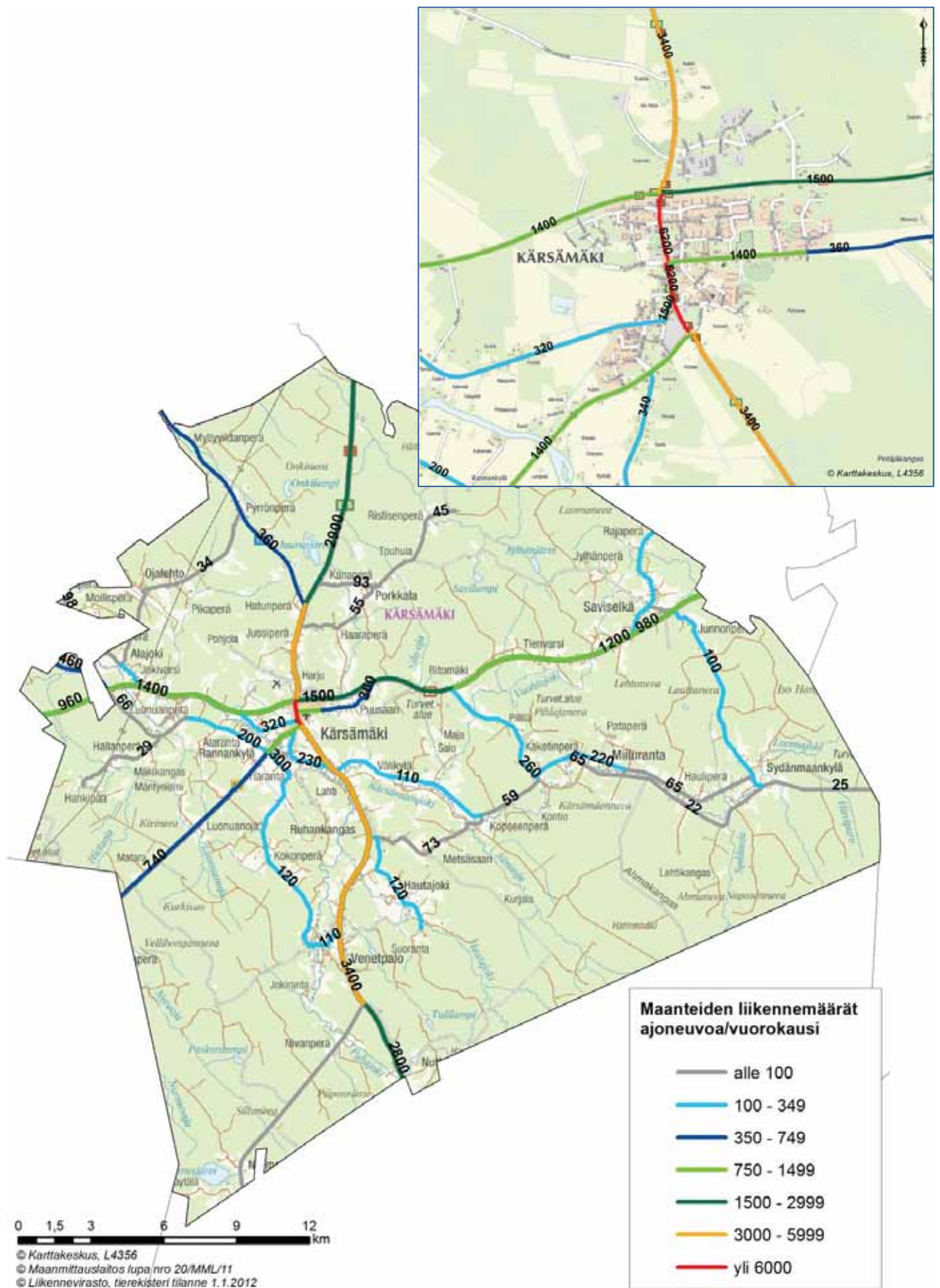
Kärsämäen asutuksesta suuri osa sijoittuu kunnan taajama-alueelle. Taajaman lähimpiä kyliä ja asutuskeskittymiä ovat mm. Rannankylä, Venetpalo ja Saviselkä. Asutus on levittäytynyt taajaman ohella laajalle keskittyen erityisesti teiden varsille. Taajama-alueella on vireillä pienehköjä, pääosin valtatie varteen sijoitettavia maankäyttöhankkeita. Hankkeiden etenemisestä ei ole kuitenkaan varmuutta, mutta niiden toteutessa tulee niiden liikenteelliset tarpeet ottaa erikseen huomioon.

Kärsämäen alue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan, joka on vahvistettu 17.2.2005. Kärsämäen keskustan osayleiskaava on parhaillaan vireillä, osin kaavan liikenteellisistä ratkaisuksista on vielä vaihtoehtojakin. Pidemmällä tähtäimellä valtatie 4 parantamiseksi esitettävien kaavassa liittymien vähentämistä, rinnakkaistieratkaisuja sekä paikoin myös vähintään kevyen liikenteen alikulkuratkaisuja. Kunnan keskusta-alue on asemakaavoitettua.

1.4 Nykyinen tie- ja katuverkko sekä liikenne

Kärsämäen kunnan alueella on maanteitä yhteensä noin 211 km. Tästä valtateiden osuus on 59 km, kantateiden osuus 10 km, seututeiden noin 1 km ja yhdysteiden 140 km. Kunnan ylläpitämiä katuja on noin 12 km sekä yksityisteitä yhteensä noin 63 km (Kuva 1). Maanteiden keskimääräiset vuorokausiliikenteen määrät on esitetty kuvassa 2. Maanteiden varsilla oleva tievalaistus ja kevyen liikenteen väylät on esitetty kuvassa 3 sekä keskusta-alueen valaistus ja kevyen liikenteen väylät on esitetty kuvassa 4.

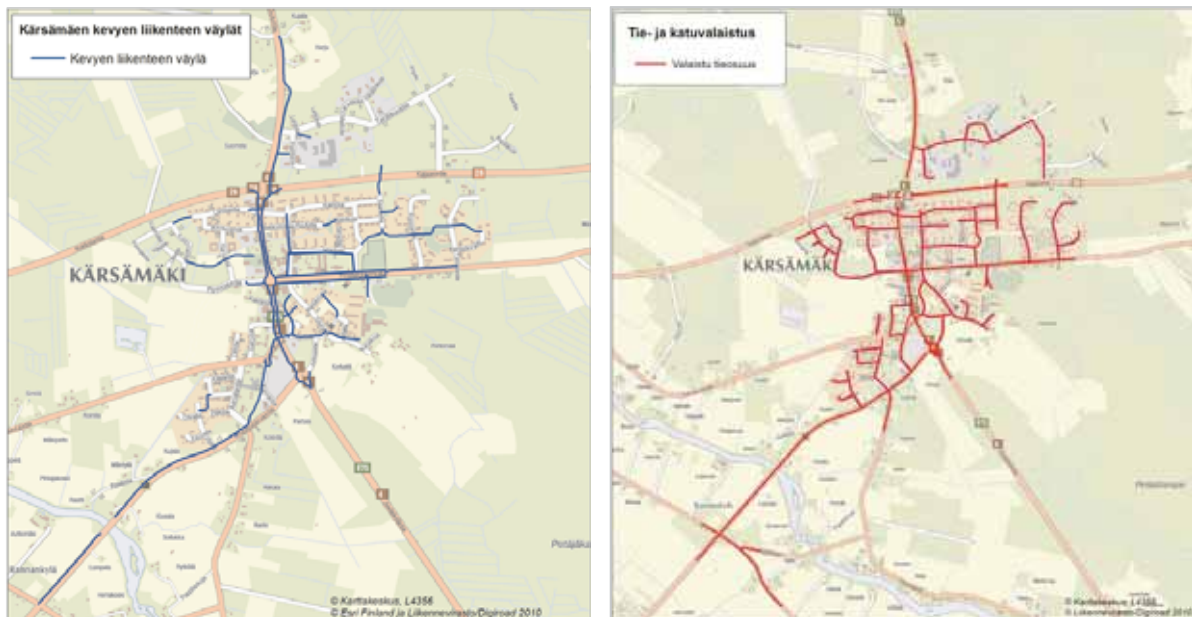
Kärsämäen maanteiden nopeusrajoitukset on esitetty kuvassa 5. Keskustaajamassa vt 4:llä on nopeusrajoitus 40 km/h ja asuinalueilla on toteutettu kattavasti nopeusrajoitus 30 km/h. Rajoituksen ohella on suurella osalla alueista toteutettu myös tasa-arvoiset tonttikatujen väliset liittymät.

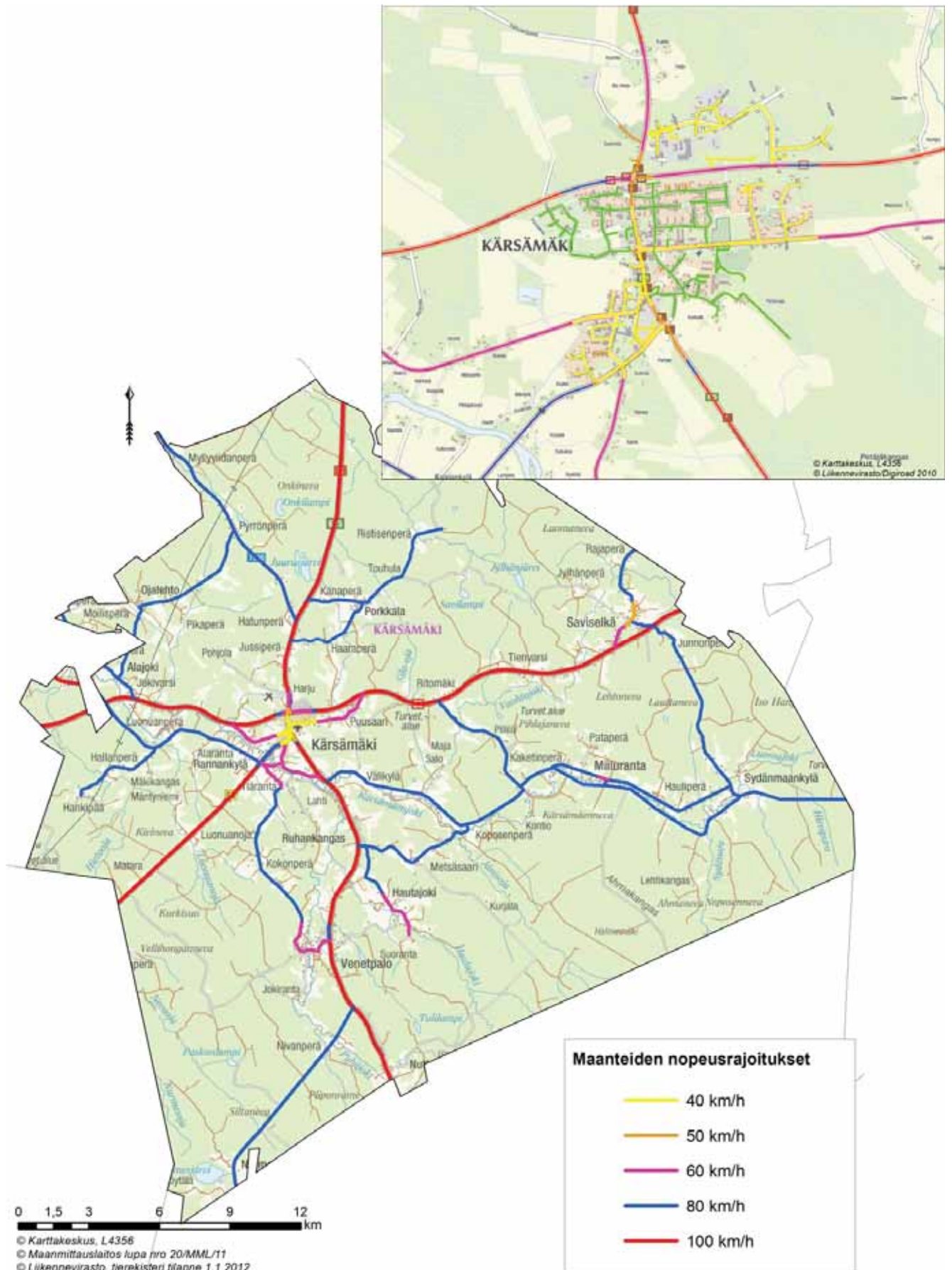
Kuva 2. Kärämäen maanteiden keskimääräiset vuorokausiliikennemäärät.

Kuva 3. Maanteiden tievalaistus ja kevyen liikenteen väylät.

Kuva 4. Karsämäen keskustan kevyen liikenteen väylät ja valaistus.

Kuva 5. Kärämäen tie- ja katuverkon nopeusrajoitukset.

2. Liikenneturvallisuuden nykytila

2.1 Liikenneonnettomuudet

2.1.1 Onnettomuusmäärät

Tehty onnettomuustarkastelu perustuu poliisin tietoon tulleisiin onnettomuuksiin. On arvioitu, että poliisin tietoon tulee vain osa kaikista liikenneonnettomuuksista. Kaikki kuolemaan johtaneet onnettomuudet ja yli puolet loukkaantumiseen johtavista onnettomuuksista tulevat poliisin tietoon, mutta pienistä omaisuusvahinkoihin johtaneista onnettomuuksista vain hyvin pieni osa päätyy tilastoihin. Onnettomuustarkastelu käsittelee maanteillä, kaduilla ja yksityisteillä vuosina 2001-2010 tapahtuneet onnettomuudet. Onnettomuusaineisto saatiin Liikenneviraston onnettomuusrekisteristä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kautta. Huomioon otettavaa on, että tiedot kaduilla ja yksityisteillä tapahtuneista onnettomuuksista ovat osassa onnettomuuksista sijaintitiedoiltaan puutteellisia.

Kärsämäen kunnan alueella tapahtui vuosina 2001-2010 yhteensä 276 onnettomuutta, joista maanteillä tapahtui 260 sekä kaduilla ja yksityisteillä 16. Henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia tapahtui 51 (18,5 % kaikista onnettomuuksista), joista maanteillä tapahtui 49 sekä kaduilla ja yksityisteillä kaksi. Kuolemaan johtaneita onnettomuuksia tapahtui viisi, joista neljä tapahtui maanteillä ja yksi kaduilla ja yksityisteillä. Tapahtuneissa onnettomuuksissa kuoli viisi ja loukkaantui 63 henkilöä. Eniten onnettomuuksia tapahtui valtateillä (Taulukko 1).

Taulukko 1. Kärsämäen teillä vuosina 2001-2010 tapahtuneet onnettomuudet.

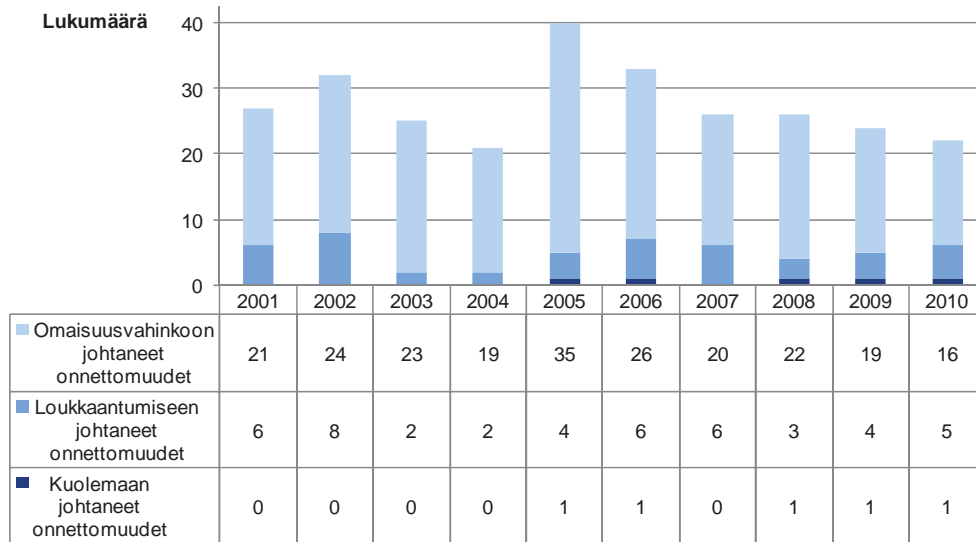
	Omaisuusvahinkoon johtaneet onnettomuudet			Loukkaantumiseen johtaneet onnettomuudet			Kuolemaan johtaneet onnettomuudet			Kaikki onnettomuudet yhteensä		
	Ilman alkoholi-onn.	Alkoholi-onn.	Yht.	Ilman alkoholi-onn.	Alkoholi-onn.	Yht.	Ilman alkoholi-onn.	Alkoholi-onn.	Yht.	Ilman alkoholi-onn.	Alkoholi-onn.	Yht.
Valtatiet	157	9	166	25	3	28	2	1	3	184	13	197
Kantatiet	17	0	17	5	1	6	0	0	0	22	1	23
Seututiet	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Yhdystiet	20	6	26	8	3	11	0	1	1	28	10	38
Kadut ja yksityistiet	11	3	14	1	0	1	1	0	1	13	3	16
Yhteensä	207	18	225	39	7	46	3	2	5	249	27	276

Vuosien 2001-2010 aikana kaikkien onnettomuuksien määrässä on havaittavissa laskeva suuntaus vuoden 2005 jälkeen. Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on pysynyt vuosittain kuitenkin suunnilleen samalla tasolla (Kuva 6).

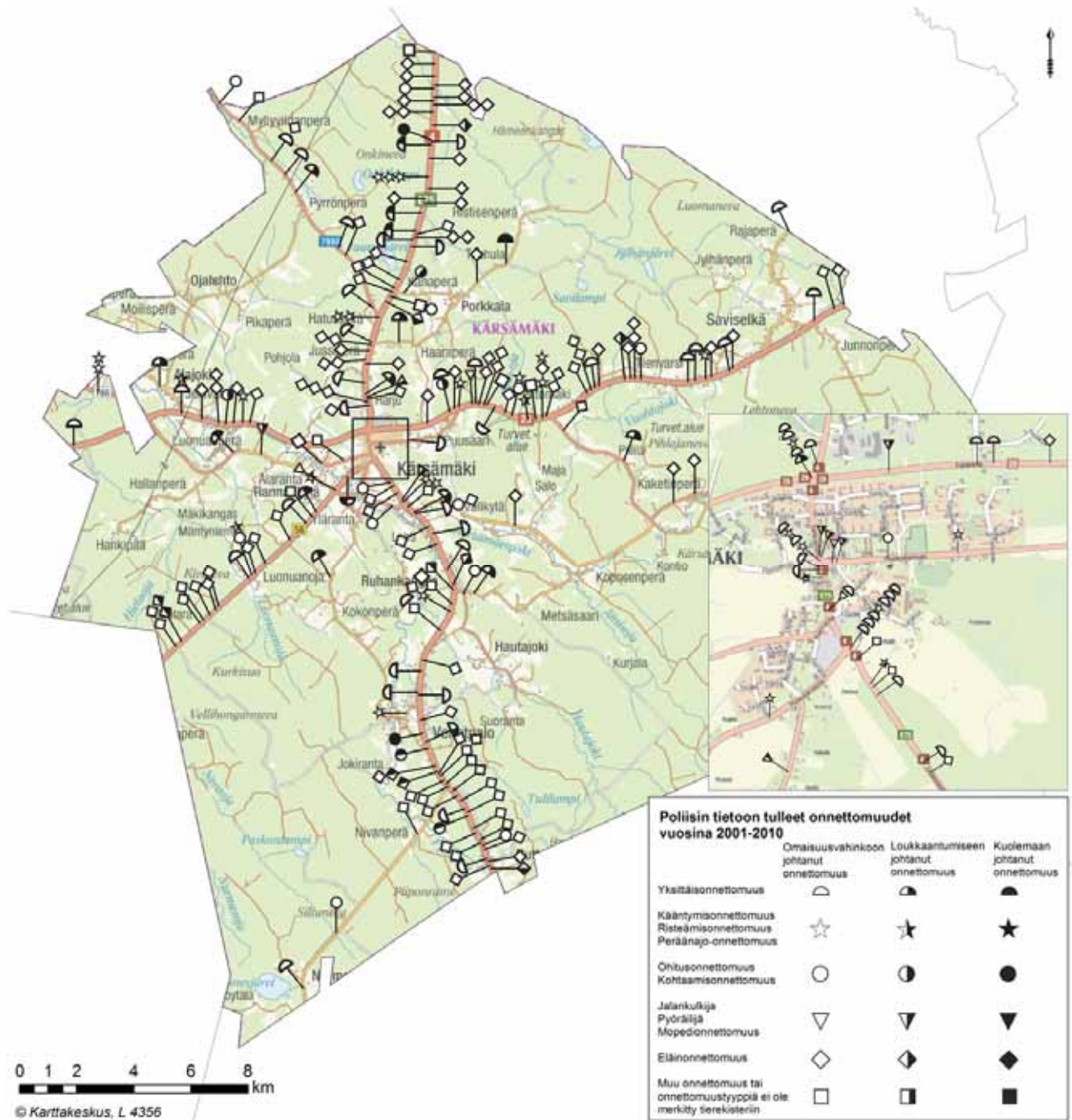
Kuljettaja oli juopunut (alkoholionnettomuudet) yhteensä 27 onnettomuudessa (9,8 %). Maanteillä tapahtuneista onnettomuuksista kuljettaja oli juopunut 24 onnettomuudessa (9,2 %) sekä kaduilla ja yksityisteillä tapahtuneista onnettomuuksista kolmessa onnettomuudessa (18,8 %). Alkoholionnettomuuksista henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia oli yhdeksän, joista kaksi oli kuolemaan johtaneita ja seitsemän loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia. Alkoholionnettomuuksissa kuoli yhteensä kaksi ja loukkaantui yhteensä kahdeksan henkilöä (Taulukko 1).

Asukaslukuun suhteutettuna Kärsämäen maanteillä vuosina 2001-2010 tapahtuneissa onnettomuuksissa loukkaantui keskimäärin 2,05 ja kuoli keskimäärin 0,13 henkilöä vuodessa tuhatta asukasta kohti. Vastaavat luvut olivat vuosina 2001-2010 Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa keskimäärin 1,00 ja 0,06 ja valtakunnallisesti keskimäärin 0,96 ja 0,06. Luvuissa ovat mukana myös ne onnettomuudet, joissa kuljettaja oli juopunut. Kärsämäen luvut ovat siten noin kaksinkertaiset johtuen erityisesti valtatie 4 läpikulkuliikenteen suu-
resta merkityksestä kunnan asukaslukuun nähden.

Maanteistä eniten onnettomuuksia tapahtui valtatiellä 4. Liikennemääriltään hiljaisemmilla yhdysteillä suurin osa onnettomuuksista oli yksittäisonnettomuuksia (Kuva 7).

Kuva 6. Kärsämäen teillä vuosina 2001-2010 tapahtuneet liikenneonnettomuudet.

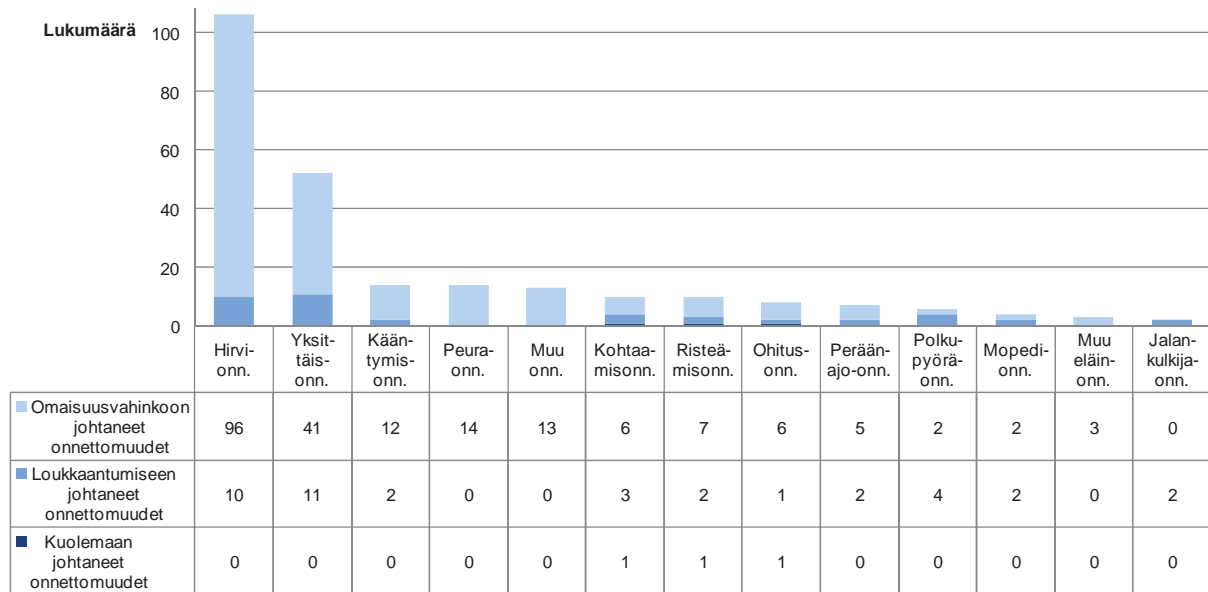

Kuva 7. Kärämäen teillä vuosina 2001-2010 tapahtuneet liikenneonnettomuudet.

Seuraavassa esitetystä onnettomuustarkastelusta on oletettu, että kuljettajan juopumus vaikuttaa onnettomuuksiin liikenneympäristöä enemmän. Tähän oletukseen perustuen alkoholioonnettomuudet poistettiin aineistosta, jotta liikenneympäristön vaikutus onnettomuuksien tapahtumiseen saataisiin paremmin selville.

2.1.2 Onnettomuusluokat

Kärämäellä tapahtuneista kaikista onnettomuuksista selvästi suurin osa oli hirvionnettomuuksia. Hirvionnettomuuksia tapahtui 106 kpl, mikä oli noin 43 % kaikista onnettomuuksista. Onnettomuusluokan muu onnettomuus suuri osuus johtuu siitä, että kaduilla ja yksityisteillä tapahtuneissa onnettomuuksissa suuri osa onnettomuuksista on kirjattu ko. luokkaan (Kuva 8).

Kuva 8. Kärämäen teillä vuosina 2001-2010 tapahtuneet onnettomuudet onnettomuusluokittain.

Henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista tapahtui eniten yksittäisonnettomuuksia (11 onnettomuutta) ja hirvionnettomuuksia (10 onnettomuutta). Muissa onnettomuusluokissa tapahtui 0-4 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta kussakin onnettomuusluokassa. Suhteellisesti eniten henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia tapahtui jalankulkija-, polkupyörä- ja mopedi-onnettomuuksissa (Kuva 8).

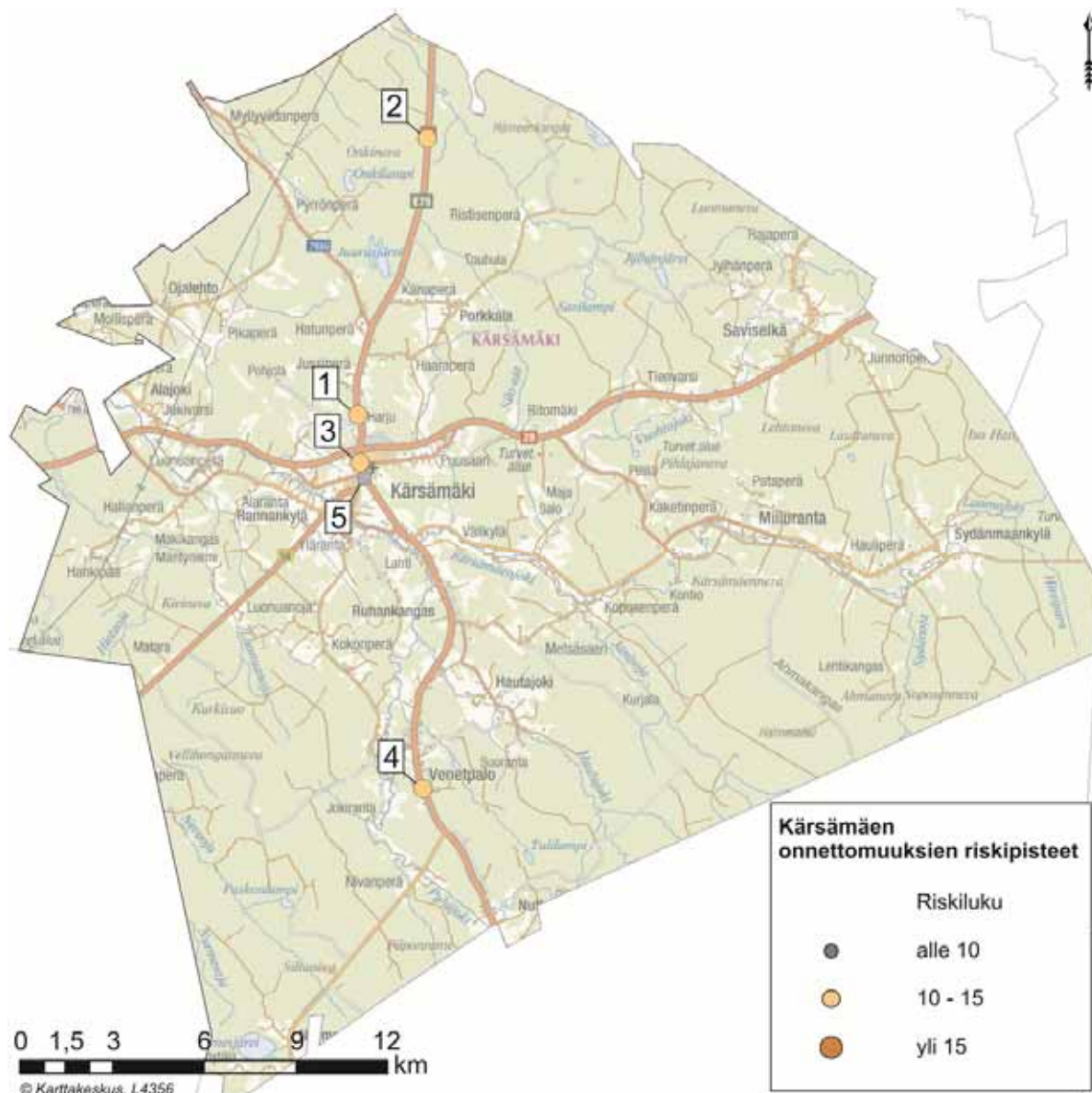
2.1.3 Hirvi-, peura- ja muut eläinonnettomuudet

Kärämäellä tapahtui hirvi- ja peuraonnettomuuksia yhteensä 120 kpl. Lisäksi muita eläinonnettomuuksia tapahtui kolme. Kaikki em. eläinonnettomuudet tapahtuivat maanteillä. Valtatien 4 osuus eläinonnettomuuksista on suuri, mutta myös muiden pääteiden osuus onnettomuuksista on huomattava. Hirvionnettomuusmääriin ovat vaikuttaneet erityisesti hirvikannan vuosittainen vaihtelu (Kuva 7).

2.1.4 Onnettomuuksien kasaumapisteet

Maanteiden sekä katujen ja yksityisteiden onnettomuuksia tarkasteltiin myös kasaumapisteittäin. Kasaumapisteessä on tapahtunut vähintään viisi onnettomuutta tai vähintään kaksi henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta tien linjaosuudella enintään 400 metrin etäisyydellä toisistaan sekä liittymässä enintään 200 metrin säteellä liittymästä. Jokaiselle kasaumapisteelle laskettiin riskiluku, jotta kasaumapisteitä voitaisiin verrata keskenään. Riskiluku on kasaumapisteessä tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän summa painottaen henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia kertoimella viisi ja omaisuusvahinkoon johtaneita onnettomuuksia kertoimella yksi. Kertoimilla painotettiin henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia omaisuusvahinkoon johtaneisiin onnettomuuksiin nähden. Katuverkon osalta kaikkien onnettomuuksien tapahtumapaikkaa ei voitu puutteellisten tietojen vuoksi tarkasti paikantaa. Kasaumapisteiden onnettomuuksissa ei ole mukana alkoholionnettomuuksia eikä hirvi- ja peuraonnettomuuksia. ELY-keskus seuraa hirvi- ja peuraonnettomuuksien tapahtumapaikkoja ja riskialtteita tieosuuksia sekä muuttaa tarvittaessa hirvivaroituserkkien sijainteja.

Riskiluvuiltaan suurimmat onnettomuuksien kasaumapisteet sijaitsivat valtatiellä 4 Ouluntie 112:n kohdalla, Ouluntie 1060:n kohdalla sekä valtatie 4 (Keskuskatu), maantien 18431 (Frosteruksenkatu) ja Pomojentien liittymässä (riskiluku kussakin 11) (numerot 1, 2 ja 3, Taulukko 2 ja Kuva 9)

Kuva 9. Kärämäellä vuosina 2001-2010 tapahtuneiden onnettomuuksien kasaumapisteet ja riskiluvut (aineistosta on poistettu hirvi- ja peuraonnettomuudet sekä alkoholionnettomuudet).

Taulukko 2. Kärämäen teillä vuosina 2001-2010 tapahtuneiden onnettomuuksien kasaumapisteet ja riskiluvut (aineistosta on poistettu hirvi- ja peuraonnettomuudet sekä alkoholionnettomuudet).

Nro	Paikka	Kaikkien onnettomuuksien määrä	Henkilö- vahinkoon johtaneiden onn. määrä	Riski- luku	Huom.
1	Vt 4 Ouluntie 112:n kohdalla	3	2	11	Suistumisonnettomuuksia 2 kpl
2	Vt 4 Ouluntie 1060:n kohdalla	3	2	11	Suistumisonnettomuuksia 2 kpl
3	Vt 4 Keskuskadun, mt 18431 Frosteruksenkadun ja Pomojentien liittymä	7	1	11	Suistumisonnettomuuksia 4 kpl
4	Vt 4 Jyväskylän tie Venetpalon kohdalla	2	2	10	
5	Vt 4 Keskuskadun / Jyväskylän tien, kt 58 Haapajärventien ja Junnontien liittymä	5	1	9	Suistumisonnettomuuksia 3 kpl

2.1.5 Onnettomuuskustannukset

Kärsämäellä liikenneonnettomuuksista yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset ovat olleet keskimäärin 2,9 milj. € vuodessa. Tästä kunnan osuudeksi on arvioitu noin 17-25 %. Vuosittaiset kustannukset ovat 17 %:n osuudella laskettuna olleet noin 430 000 €, mikä asukaslukuun suhteutettuna tarkoittaa noin 153 euroa/asukas. Todellisuudessa onnettomuuksista aiheutuneet kustannukset ovat vielä suuremmat, koska suuri osa erityisesti kevyen liikenteen loukkaantumiseen johtaneista onnettomuuksista ei tule poliisin tietoon ja sitä kautta viralliseen onnettomuustilastoon. Näiden tilaston ulkopuolelle jääneiden onnettomuuksien kustannukset eivät ole em. kustannuksissa mukana.

Yhteenveto

- Kärsämäen kunnan alueella tapahtui vuosina 2001-2010 yhteensä 276 onnettomuutta.
- Onnettomuuksissa loukkaantui 63 ja kuoli viisi henkilöä.
- Eniten onnettomuuksia tapahtui valtatiellä 4.
- Eniten tapahtui hirvionnettomuuksia.
- Kunnan alueella tapahtuneista poliisin tietoon tulleista liikenneonnettomuuksista yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset ovat olleet keskimäärin 2,9 milj. € vuodessa.

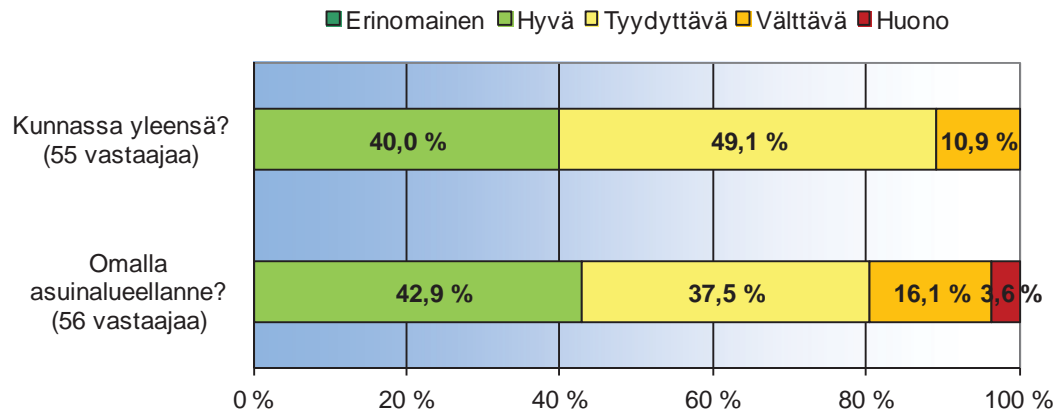
2.2 Liikenneturvallisuuskyselyt

Kärsämäen liikenneturvallisuusongelmia kartoitettiin kevään 2012 aikana tehdyillä asukas- ja koululaiskyselyillä. Asukkaat vastasivat kyselyyn internetissä tai paperilomakkeilla ja koululaiset internetissä. Asukaskyselystä tiedotettiin paikallisissa lehdissä sekä kuntien internetsivuilla.

Työn aikana suunnitelmaa esiteltiin 30.10.2012 pidetyn kunnanvaltuuston kokouksen yhteydessä. Tilaisuudessa esiteltiin kyselyissä ja onnettomuusanalyysissä esille tulleita ongelmakohteita sekä ehdotuksia liikennenympäristön parantamistoimenpiteiksi. Toimenpide-ehdotukset pidettiin myös nähtävillä kunnan internet-sivuilla.

2.2.1 Asukaskysely

Asukaskyselyyn saatiin yhteensä 67 vastausta. Vastaajista puolet oli naisia. Vastaajista 68 % oli täysipäiväisesti työssäkäyviä. Lähes puolet vastaajista (noin 49 %) piti Kärsämäen yleistä liikenneturvallisuustilannetta tyydyttävänä. Omalla asuinalueella tilanteen koettiin olevan hieman huonompi kuin Kärsämäellä yleensä (Kuva 10). Liikenneturvallisuustilanteen koettiin viimeisten kolmen vuoden aikana parantuneen hieman.

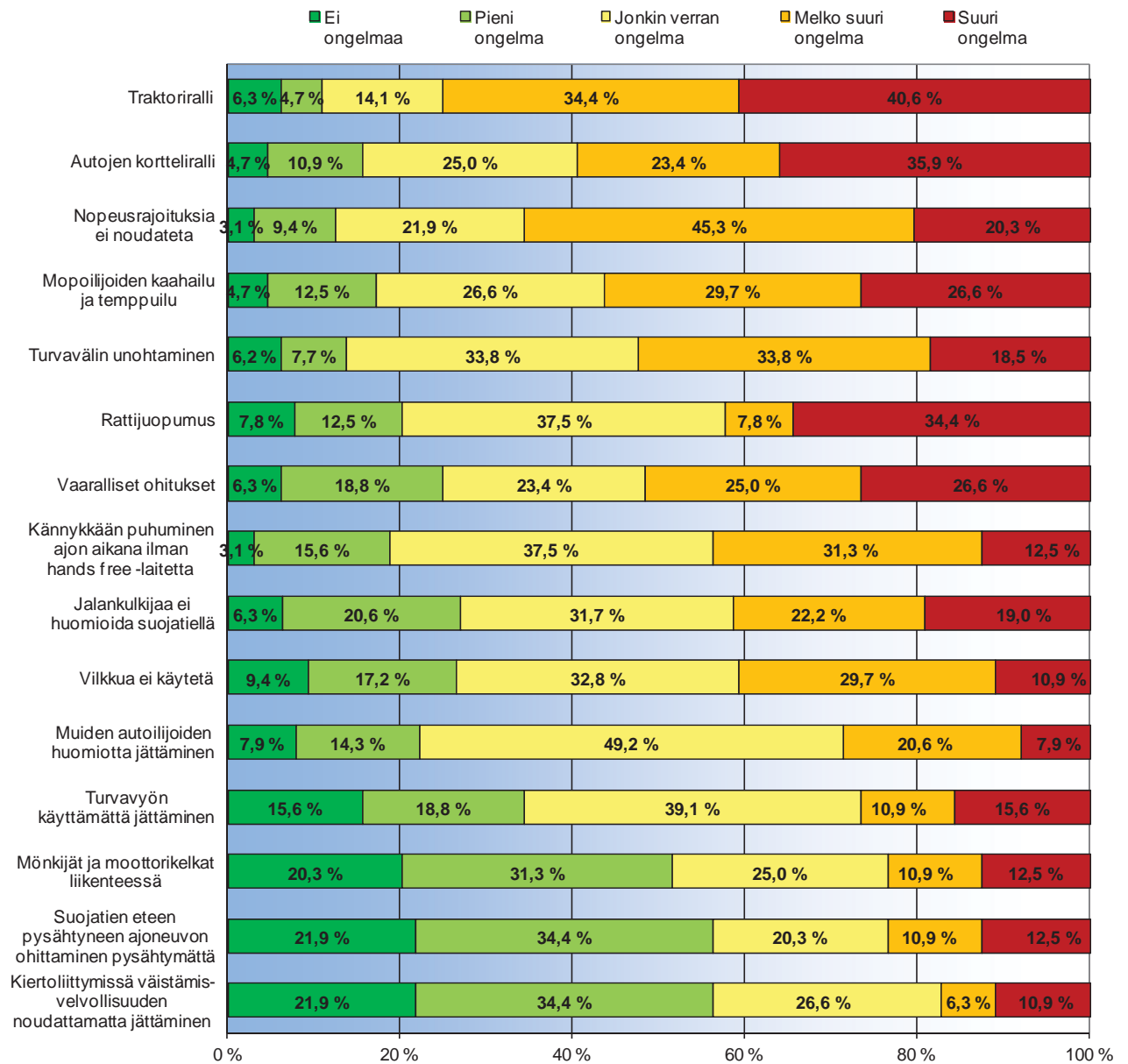

Kuva 10. Liikenneturvallisuuksustilanne Kärsämäellä asukaskyselyn mukaan.

Suurimpina asenteisiin ja liikennesääntöihin liittyvinä liikenneturvallisuusongelmina pidettiin traktorirallia, autojen korttelirallia ja nopeusrajoituksen noudattamatta jättämistä (Kuva 11). Liikenneympäristöön liittyvinä suurimpina ongelmina pidettiin teiden ja katujen heikkoa kuntoa, hirviä sekä näkemäesteitä (kasvillisuus, lumivallit ym.) (Kuva 12).

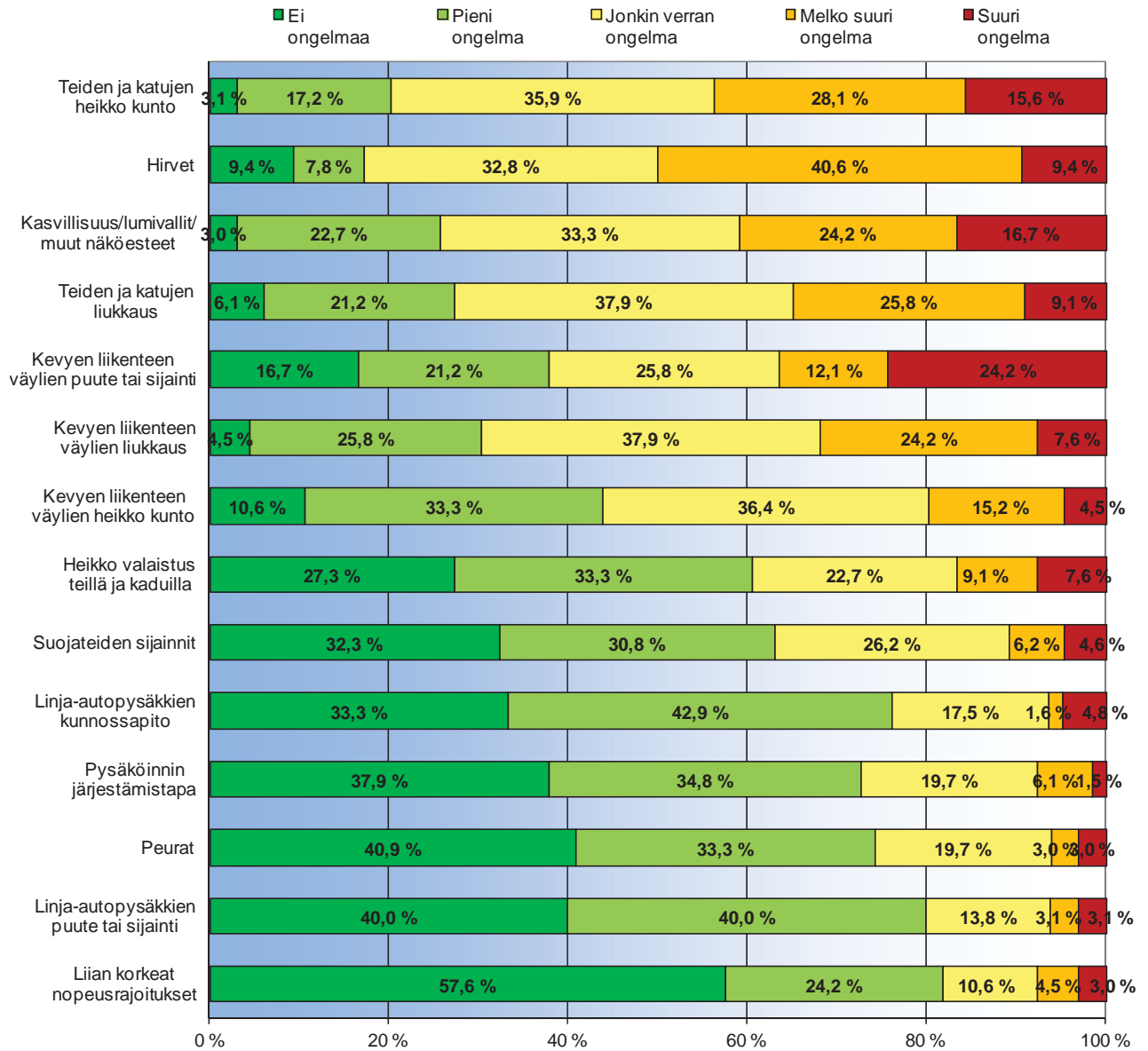
Turvavälineistä vastaajat käyttivät eniten kypärää moottoripyörällä ajaessa sekä autoillessa turvavyötä. Erityisesti pyöräilykypärän ja hands free -laitteen käyttöasteet ovat alhaisia, etenkin kun huomioidaan, että laki velvoittaa niiden käyttöön (Kuva 13).

Arvioikaa seuraavia asenteisiin ja liikennesääntöihin liittyviä ongelmia

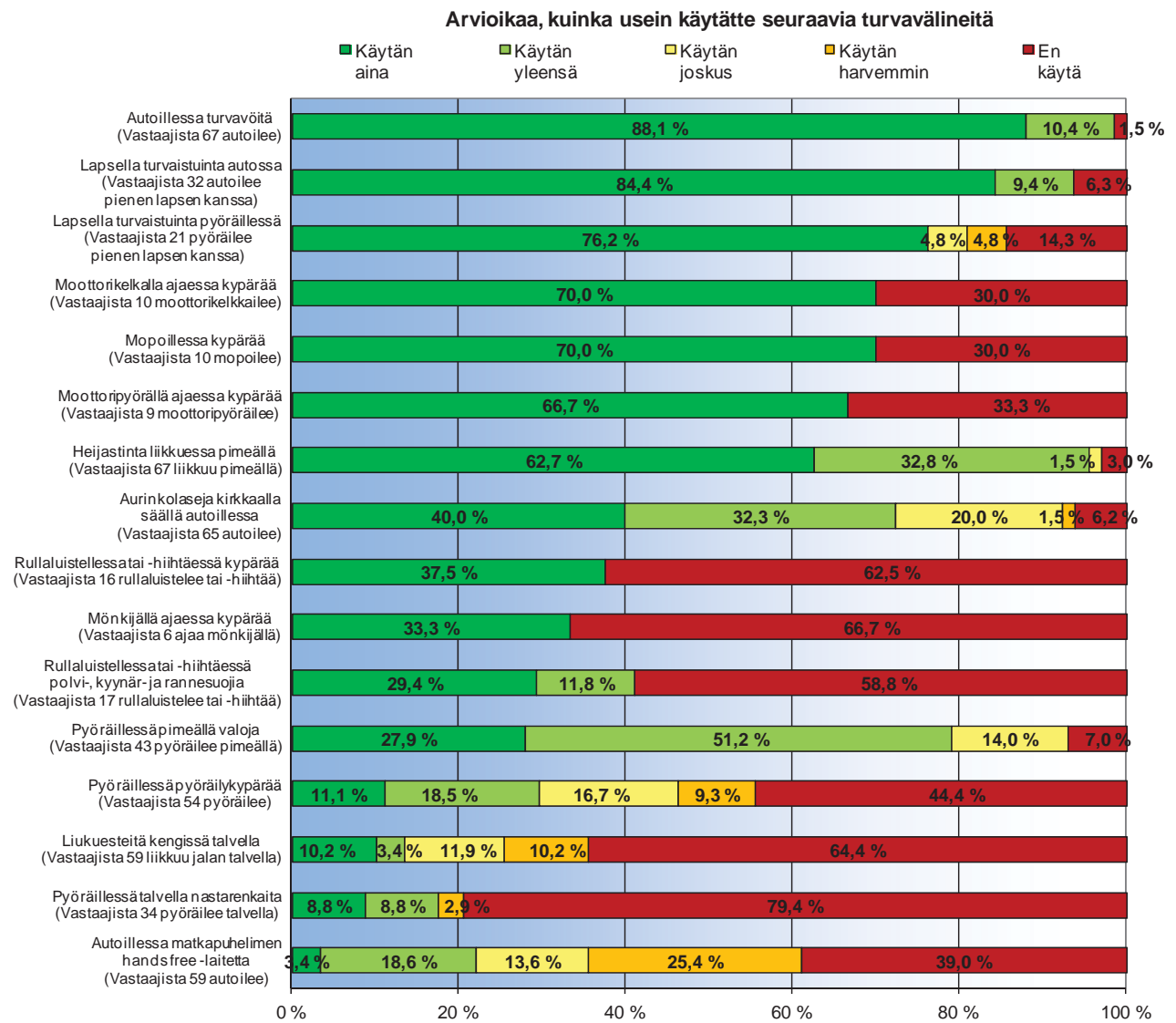

Kuva 11. Asenteisiin ja liikennesääntöihin liittyvät ongelmat Kärsämäellä asukaskyselyn mukaan.

Arvioikaa seuraavia liikenneympäristöön liittyviä ongelmia

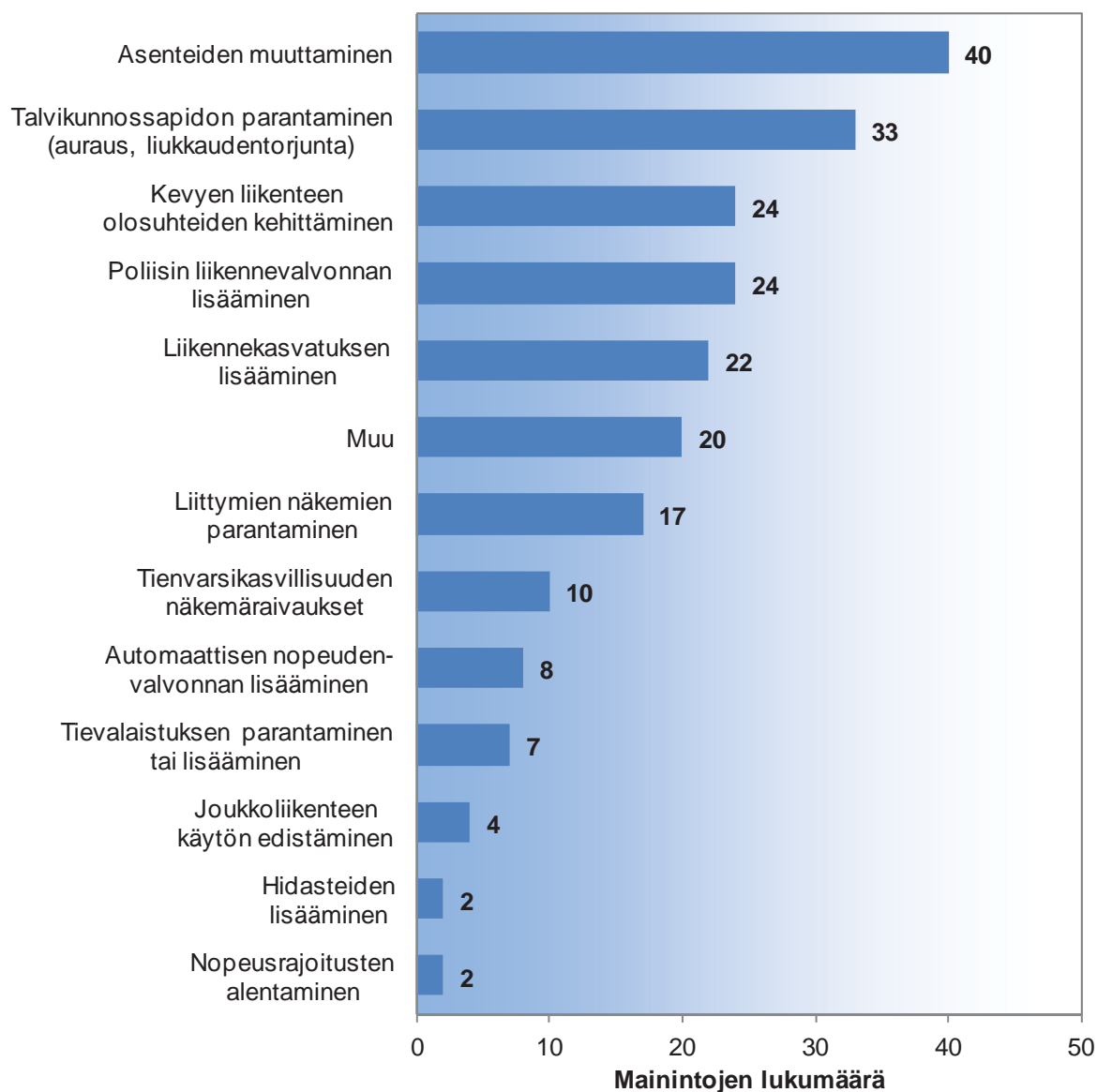
Kuva 12. Liikenneympäristöön liittyvät ongelmat Kärnämaällä asukaskyselyn mukaan.

Kuva 13. Kärsämäen asukkaiden turvavälineiden käyttö asukaskyselyn mukaan.

Tärkeimmiksi keinoiksi liikenneturvallisuuden parantamisessa nähtiin asenteiden muuttaminen ja talvikunnossapidon parantaminen (Kuva 14).

Tärkeimmät keinot liikenneturvallisuuden parantamiseksi

Kuva 14. Tärkeimmiksi koetut keinot liikenneturvallisuuden parantamiseksi Kärsämäen asukaskyselyn mukaan.

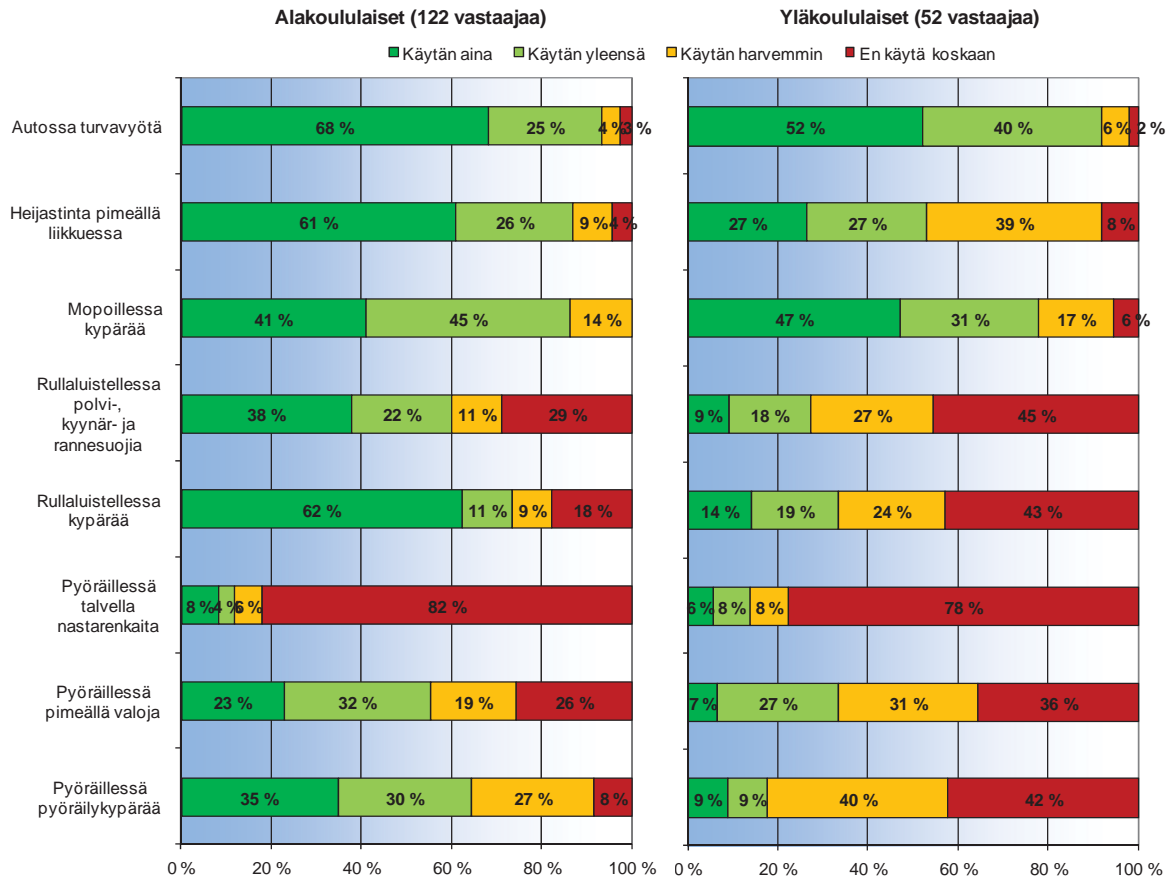
Esteettömyysongelmana Kärsämäellä pidettiin erityisesti talvikunnossapitoa. Lisäksi kävely ja pyöräily valittiin useammin kulkumuodoksi lyhyillä matkoilla, mikäli kevyen liikenteen väyliä olisi enemmän.

Vastaajille oli tapahtunut läheltä piti -tilanteita liikenteessä erityisesti hirvien kanssa.

2.2.2 Koululaiskysely

Koululaiskyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 180 kpl. Vastauksista 128 oli alakoululaisten vastauksia. Kyselyssä kysyttiin mm. koululaisten turvavälineiden käyttöä. Eniten käytetyimpiä turvavälineitä olivat turvavyö autossa ja heijastin pimeällä liikuttaessa. Pyöräilykypärän käyttö oli paitsi yläkoululaisten, osin myös alakoululaisten keskuudessa huolestuttavan vähäistä (Kuva 15).

Kärsämäen koululaisten turvavälineiden käyttö

Kuva 15. Kärsämäen koululaisten turvavälineiden käyttösuudet.

2.2.3 Asukas- ja koululaiskyselyissä esille nousseet ongelmakohteet

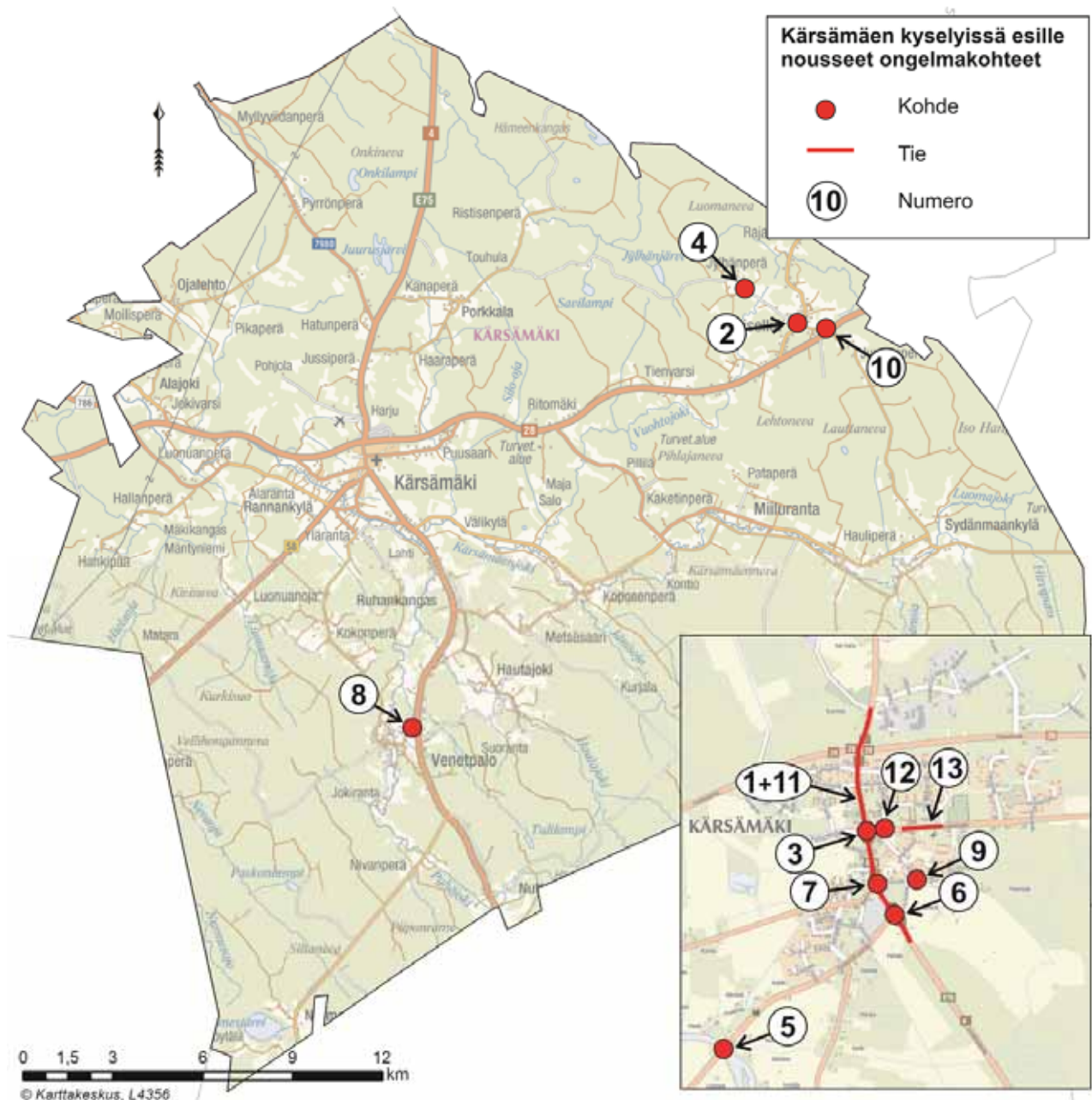
Asukaskyselyssä asukkaat saivat merkittäviä liikenneturvallisuuden kannalta ongelmallisia paikkoja kartalle karttapalautejärjestelmän kautta. Myös koululaiset saivat kyselyssä mainita koulumatkan vaarallisia paikkoja. Kyselyjen tulokset analysoitiin yhdessä ongelmakohdekokonaisuuden selvittämiseksi. Asukas- ja koululaiskyselyissä luokiteltiin sellaiset kohteet, jotka kyselyyn vastanneet mainitsivat vähintään kolme kertaa (Taulukko 3 ja Kuva 17). Myös vähemmän mainintoja saaneet kohteet käytiin läpi työn aikana sekä kunnan liikenneturvallisuusryhmässä että maastokäynneillä. Maininnoissa huomioitavia ovat mm. valtatie 4 vaaralliset kevyen liikenteen ylitykset.

Kuva 16. Valtatie 4 ylittäminen koetaan vaaralliseksi.

Taulukko 3. Asukas- ja koululaiskyselyssä esiin nousseet ongelma-kohteet.

Nro	Kohde	Maininnat		Riskiluku (jos ka- sauma-piste)	Ongelmat
		Asukas- kysely	Koulu- liskysely		
1	Vt 4 Keskuskatu/Ouluntie	4	52		Erittäin vilkas liikenne, vilkas raskas liikenne, hankalat tien ylitykset, kevyen liikenteen väylä puuttuu osalta matkaa
2	Mt 8000 Museotien, mt 18447 Saviseläntien ja Jylhänperäntien liittymä		10		Huonot näkemät
3	Vt 4 Keskuskadun, mt 18431 Frosteruksenkadun ja Pomojentien liittymä	7		11	Vaarallinen tien ylitys (alikuluttunneli puuttuu)
4	Jylhänperäntien ja Kauppilantien liittymä		6		Mäki, autojen korkeat nopeudet
5	Kt 58 Haapajärventie, Pyhäjoen ylittävä silta	5			Ei kevyen liikenteen väylää sillan kohdalla
6	Vt 4 Keskuskadun/Jyväskylätien, kt 58 Haapajärventien ja Junnon-tien liittymä	5			Heikot kevyen liikenteen järjestelyt, mm. ei alikulua, ei kevyen liikenteen väyliä kaikkiin suuntiin
7	Vt 4 Keskuskadun ja Rannantien liittymä	5			Vaarallinen tien ylitys (alikuluttunneli puuttuu)
8	Lystinmäki mt 18427 Venetpalontien ja Höykerintien liittymässä		4		Mäki, autojen korkeat nopeudet
9	Koulutien ja Saunatien liittymä		3		Ei suojatietä
10	Vt 28 Kajaanintien ja mt 18447 Saviseläntien/Sydänmaantien liittymä		3		Ei suojatietä, autojen korkeat nopeudet
11	Kiertoliittymät		3		Vilkas liikenne
12	Mt 18431 Frosteruksenkadun, Aleksintien ja Saunatien liittymä	3			Huonot näkemät
13	Mt 18431 Frosteruksenkatu, koulun ja kirkon kohta		3		Kadun ylitys, linja-autot, autojen kovat nopeudet

Kuva 17. Asukas- ja koululaiskyselyssä esiin nousseet ongelma-kohteet Kärämäellä.

Yhteenveto

- Asukaskyselyyn saatiin 67 vastausta ja koululaiskyselyyn 180 vastausta.
- Suurimpina asenteisiin ja liikennesääntöihin liittyvänä liikenneturvallisuusongelmina pidettiin traktorirallia, autojen korttelirallia ja nopeusrajoituksen noudattamatta jättämistä.
- Liikenneympäristön suurimpina liikenneturvallisuusongelmina pidettiin teiden ja katujen heikkoa kuntoa, hirviä sekä näkemäesteitä.
- Suurimpana ongelma-kohteena pidettiin valtatiötä 4 (Keskuskatu/Ouluntie).

3. Liikenneturvallisuustavoitteet

3.1 Tavoiteasettelun taustaa

Liikenneturvallisuustilanteen kehitykselle asetettavat määrälliset tavoitteet asetettiin seudullisesti ja ne johdettiin valtakunnallisista tieliikenteen turvallisuussuunnitelman vuoteen 2014 sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteista. Toiminnalliset tavoitteet asetettiin nykytila-analyysin sekä alueen erityispiirteiden pohjalta ohjausryhmässä ja niissä otettiin huomioon valtakunnallisessa ja alueellisessa kehityksessä viime vuosina tapahtuneet muutokset ja painotukset.

3.1.1 Valtakunnalliset tavoitteet

Tavoitteet todeksi - Tieliikenteen turvallisuussuunnitelma vuoteen 2014 linjaa valtakunnallisen liikenneturvallisuustyön suuntaviivat ja määrittelee toimenpiteet tuleville vuosille. Suunnitelmaan on kirjattu turvallisuusvisio ja -tavoite, pitkän aikavälin suunnitelmaa tukevat strategiset linjaukset sekä toimenpiteet. Valtakunnallinen suunnitelma toimii pohjana alueellisen liikenneturvallisuustyön tavoiteasetannalle sekä toimenpiteiden suunnittelulle. Valtakunnallisessa suunnitelmassa asetettiin seuraava visio ja tavoite:

Turvallisuusvisio: Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.

Turvallisuustavoite: Liikennekuolemien määrä puolitetaan ja loukkaantumisten määrää vähennetään neljänneksellä vuoteen 2020 mennessä (vuoden 2010 tasosta).

Suunnitelma asettaa tavoitteeksi liikenneturvallisuuden jatkuvan parantumisen siten, että:

- vuonna 2014 tieliikennekuolemia on enintään 218 eli enintään 40 kuolemaa miljoonaa asukasta kohti.
- vuonna 2020 tieliikennekuolemia on enintään 136 eli enintään 24 kuolemaa miljoonaa asukasta kohti.
- vuonna 2020 tieliikenteessä loukkaantuneiden määrä on enintään 5750.

Asukaslukuun suhteutettuna tavoite merkitsee sitä, että vuoteen 2014 mennessä Suomi saavuttaa johtavan liikenneturvallisuusmaan Ruotsin vuoden 2009 turvallisuustason (39 tieliikennekuolemaa/ milj. asukasta). Loukkaantumisten määrää koskeva tavoite vastaa hieman yli 25 %:n vähenemää vuodesta 2010 ja merkitsee keskimäärin 192 loukkaantumista vähemmän vuosittain. Nuorten ja iäkkäiden liikenneturvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota, koska heidän onnettomuusriskinsä on korkea. Tavoitteena on, että heidän turvallisuustasonsa lähenee keskimääräistä tasoa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on esitetty seuraavat kuusi keskeistä toimenpidekokonaisuutta:

Ajokunto

1. Rattijuopumuksen vähentäminen
2. Ajoterveyden arviointi

Liikennekäyttäytyminen

3. Nopeusrajoitusten noudattaminen ja turvalaitteiden käyttö
4. Nuorten liikennekäyttäytymiseen vaikuttaminen

Taajamien liikenneturvallisuuden kehittäminen

5. Taajamaliikenteen rauhoittaminen.

Maanteiden turvallisuuden parantaminen

6. Kuolemien torjunta päätteillä

Kaikille toimenpidekokonaisuuksille on määritetty tarkemmat keskeiset toimet, vastuutaho(t) ja etenemispolku.

3.1.2 Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan tavoitteet ja toimintamalli

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelma on laadittu vuosille 2011-2014. **Suunnitelman visiossa Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu ovat vastuullisten liikkujien maakuntia.** Visiota tukevat toiminnalliset tavoitteet:

- Liikenneturvallisuustyön toimijamallia kehitetään ja malli jalkautetaan koskemaan kaikkia kuntia.
- Alan tutkimustoimintaa edistetään alueella.

Määrälliset tavoitteet on asetettu valtakunnallisten tavoitteiden suhteessa seuraavasti:

- Vuonna 2014 tieliikennekuolemia on enintään 19
- Vuonna 2020 tieliikennekuolemia on enintään 12
- Vuonna 2020 tieliikenteessä loukkaantuneiden määrä on enintään 506.

Työn tekemisen osalta määritellään seuraavaa:

- ”Tukea on tarjolla”: Viranomaisten ja liikenneturvallisuustoimijan kautta paikalliselle liikenneturvallisuustyölle tarjotaan osaamista ja tukea liikenneturvallisuutta edistävien prosessien eteenpäin viemiseen.
- ”Yhdessä uusia avauksia”: Sektoriajattelu ei ole tehokasta, on poikkihallinnollisen ja innovatiivisen yhteistyön aika.
- ”Pienistä virroista kasvaa suuri joki”: Liikenneturvallisuuden kehittäminen on pitkäjänteinen prosessi. Alueellisessa liikenneturvallisuustyössä pyritään synnyttämään erillisten tapahtumien ja toimien sijaan pysyviä rakenteita ja toimintamalleja, joilla liikenneturvallisuusvalistus jalkautuu molempien maakuntien alueella kaikkiin väestöryhmiin.
- ”Laajalla rintamalla”: Liikenneturvallisuudesta ovat vastuussa kaikki tielläliikkujat. Tavoitteena on saada mukaan liikenneturvallisuustyöhön laajalla rintamalla kansalaiset, yhteisöt, yritykset ja julkiset toimijat.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusyhteistyön erityiseksi kohderyhmäksi on vuosille 2011-2014 valittu nuoret ja iäkkäät henkilöt.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa merkittävimmät liikenneturvallisuustoimijat ovat alueen kunnat ja kaupungit, viranomaiset (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, poliisi, pelastuslaitokset, maakuntien liitot), Liikenneturva ja erilaiset vapaaehtoiset organisaatiot ja järjestöt. Alueellista liikenneturvallisuustyötä ohjataan valtakunnalliselta tasolta. Valtioneuvosto määrittelee liikenneturvallisuudelle tavoitetason. Liikenne- ja viestintäministeriö koordinoi, ohjaa ja edistää lainsäädännöllä valtakunnan tason liikenneturvallisuustyötä yhdessä muiden valtakunnallisten toimijoiden kanssa (mm. Liikennevirasto ja TraFi). Alueellisen liikenneturvallisuustyön ytimessä on kuntien eri hallinnonalojen sekä muiden paikallisten toimijoiden tekemä liikenneturvallisuustyö. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuustyön toimintamallissa maakunnallinen, alueellinen ja paikallinen liikenneturvallisuustyö kytkeytyvät toisiinsa toimivaksi kokonaisuudeksi (Kuva 18).

Kuva 18. Liikenneturvallisuuksuustyön toimintamalli. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuuksusuunnitelma 2011-2014.

3.2 Nivala-Haapajärvi-seudun liikenneturvallisuuksuustavoitteet

Määrälliset tavoitteet

Liikenneturvallisuuksuustavoitteet asetettiin seudullisesti Nivala-Haapajärven seudulle. Määrälliseksi tavoitteeksi asetettiin valtakunnan ja maakunnan tavoitteiden mukaisesti nollavisio: **Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.** Muita määrällisiä tavoitteita ei asetettu, mutta kuolleiden ja loukkaantuneiden määrää seurataan vuosittain sekä seutu- että kuntatasolla. Kehityksessä tulee pyrkiä maakunnallisessa ja valtakunnallisessa suunnitelmassa asetettuun onnettomuuksien vähenemistrendiin.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset liikenneturvallisuuksuustavoitteet asetettiin nykytilan selvityksessä esille nousseiden ongelmien pohjalta varmistaen, että ne ovat linjassa valtakunnallisten ja Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien liikenneturvallisuuksuustavoitteiden kanssa. Asetetut tavoitteet ohjasivat suunnitelmassa esitettyjen liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden sekä liikenneturvallisuuksuustyön toimenpiteiden suunnittelua.

Toiminnalliset liikenneturvallisuustavoitteet

- Liikenneturvallisuustyö on jatkuvaa, koordinoitua ja vaikuttavaa. Yritykset, järjestöt ja muut paikalliset yhteisöt sitoutuvat mukaan liikenneturvallisuustyöhön. Toiminnan tukena käytetään alueellista liikenneturvallisuustoimijaa.
- Rattijuopumukseen, ylinopeuksiin ja turvavälineiden käyttämättömyyteen puututaan monipuolisella keinovälikoimalla, erityisesti asennekasvatuksen keinoin.
- Nuorten liikennekäyttäytymiseen sekä iäkkäiden liikkumisen turvallisuuteen ja esteettömyyteen vaikuttaminen ovat lähivuosien toiminnan painopistealueita.
- Liikenneympäristön parantamisessa painottuu taajamaliikenteen rauhoittaminen, koulumatkojen liikenneturvallisuus, pääteiden pistemäisten ongelmakohteiden parantaminen sekä rautateiden tasoristeysten turvallisuuden parantaminen. Talvikunnossapidon täsmäparantamisen mahdollisuudet kartoitetaan.
- Kävelyn ja pyöräilyn arvostus lisääntyy sekä suunnittelussa, päätöksenteossa että toteutuksessa.

4. Liikenneympäristön parantamistoimenpiteet

4.1 Suunnittelun lähtökohdat

Kyselyjen ja haastattelujen, onnettomuusanalyysien, aloitteiden, nähtävillä olon ja esittelytilaisuuden sekä maastokäyntien perusteella esiin nousseet ongelma-kohteet toimivat lähtökohdana liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden suunnittelussa. Lisäksi parantamistoimenpiteiden suunnittelua ohjasivat työn aikana määritellyt tavoitteet esitettyine painopistealueineen (taajamat, turvalliset koulureitit, pääteiden pistemäiset ongelma-kohteet sekä rautateiden tasoristeykset) sekä seudulle muodostetut kunnille yhteiset periaatteet.

Toimenpiteiden suunnittelussa painotettiin pieniä, mutta tehokkaita toimenpiteitä. Toimenpiteiden osalta tarkistettiin niiden tehokkuus ja vaikuttavuus eri käyttäjäryhmien, erityisesti lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden kannalta.

Toimenpiteet on esitetty ongelma-kohteittain sisältäen rakenteelliset ja liikenteenohjauksen toimenpiteet. Lisäksi on esitetty kunnossapitoon, esteettömyyteen ja joukkoliikenteeseen liittyviä toimenpiteitä. Kartoissa esitetty toimenpidenumerointi viittaa liitteenä oleviin taulukoihin.

Toimenpiteet on esitetty tarkemmin raportin liitteenä 1 olevissa toimenpidekartoissa ja -taulukoissa. Taulukoissa on esitetty lisäksi toimenpiteiden toteuttamiskustannukset, kiireellisyysluokat ja vastuutahot. Toimenpiteet jaettiin nopeasti ilman erillistä suunnittelua toteutettavissa oleviin ns. pikatoimenpiteisiin sekä kolmeen ohjeelliseen kiireellisyysluokkaan (2013-2016, 2017-2020, 2021-). Lisäksi taulukoissa on eroteltu suuremmat ns. erillisrahoituksella toteutettavat toimenpiteet, jotta luokitus tukisi mahdollisimman hyvin vuosikohtaista pienten toimenpiteiden toteuttamissuunnittelua ja -vaiheistusta. Taulukoissa esitetty toimenpiteiden kustannusjako on ohjeellinen ja siitä neuvotellaan aina tapauskohtaisesti tarkemmin.

Toimenpiteiden osalta on huomioitavaa, että suuria valtateiden parantamishankkeita sekä nykyisin myös keskisuuria, esim. kiertoliittymätyyppisiä hankkeita toteutetaan entistä vähemmän perusväylänpidon rahoituksella. Tässä suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet ovatkin pääosin edellä mainittuja pieniä liikenneturvalisuustoimenpiteitä, joiden toteuttaminen jaettiin eri kiireellisyysluokkiin tukemaan juuri kunnan ja ELY:n vuosikohtaista suunnittelua. Suurten tiehankkeiden toteuttamisesta päätetään tapauskohtaisesti eduskunnan päätöksillä ja niiden edistämistä tehdään niin kunta-, seutu-, kuin myös maakuntatasolla. Kunnan kannalta on tärkeää edistää erillisrahoitettavista kohteista mm. TEN-T-verkkoon kuuluvan valtatie 4 sekä valtatie 28 parantamista.

Toimenpiteiden kirjaamisessa kiinnitettiin huomiota suunnitelman päivitettävyyteen. Toimenpide-ehdotusten taulukot toimitettiin erillisinä tiedostoina tilaajalle päivittämistä varten. Toimenpiteitä on helppo poistaa tai lisätä taulukoihin. Lisäksi taulukoissa on seurantasarake, johon lisätään merkintä, kun toimenpide on toteutettu.

4.2 Seudulle yhteiset periaatteet

Työn aikana määriteltiin Nivala-Haapajärven seudun kunnille yhteiset liikenneturvallisuus- ja esteettömyysperiaatteet ohjaamaan sekä yksittäisten toimenpiteiden muodostamista että määrittelemään toimintalinjoja koskien esim. asuinalueiden nopeusrajoitusjärjestelmiä. Seuraavassa on esitetty asiakohdittain määritelyjen periaatteiden sisältö. Periaatteita sovellettiin toimenpiteiden suunnittelussa. Yksittäisiä pieniä toimenpidekohteita ei ole kuitenkaan lueteltu erikseen esim. suojateiden liikenteenjakajien tehostevarsia koskien, vaan periaatteiden soveltaminen käytäntöön konkreettisiksi yksittäisiksi kohteiksi tapahtuu kaupungin ja osin ELY-keskuksen päivittäisen ja vuosittaisen pienten toimenpiteiden suunnittelun ja mm. alueurakoiden kautta. Esteettömyyttä koskevat periaatteet on esitetty luvussa 6.

Nopeusrajoitusjärjestelmä

Seudun taajamissa on nykyisin voimassa pääosin aluenopeusrajoitus 40 km/h. Viime aikoina on kuitenkin yhä useammassa kunnassa ja kaupungissa siirrytty käyttämään varsinkin asuinalueilla, mutta paikoin myös taajamien pääkaduilla 30 km/h nopeusrajoitusta. Rajoitukset tulee kuitenkin kokea ymmärrettäviksi, nopeusrajoitusjärjestelmän tulee olla selkeä ja liikenneympäristön tulee tukea nopeusrajoituksia. Nopeustasoja alentamalla olisi mahdollista selkeästi parantaa liikenneturvallisuutta; esim. törmäystilanteissa em. nopeuksien ero on suuri.

Asuinalueiden aluenopeusrajoitukset esitetään jatkossa muutettavaksi 30 km/h:iin. Muutamilla alueilla ko. nopeusrajoitus on jo nykyisin käytössä, joten periaatteen laajentaminen koko seudulle yhtenäistää ja selkeyttää käytäntöjä. Aikataulu rajoitusten asettamiselle sekä rajoituksen piiriin otettavat alueet päätetään erikseen seudun kunnissa.

Asuinalueiden väistämisvelvollisuuskäytännöt

Asuinalueiden väistämisvelvollisuuskäytännöt ovat osin sekavia. Asuinalueilla olevien tonttikatujen liittymät esitetään muutettaviksi tasa-arvoisiksi (ajonopeuksien hillitsemiseksi). Erityiskohteissa voidaan kuitenkin esim. näkemäsyistä käyttää kolmioita. Pääkadut säilytetään lähtökohtaisesti etuajo-oikeutettuina kokoojakatuihin ja kokoojakadut tonttikatuihin nähden. Jotta väistämisvelvollisuuskäytäntöjä noudatetaan, tulee niiden olla selkeitä, ymmärrettäviä ja johdonmukaisia.

Hidasteiden käyttöperiaatteet

Hidasteiden käytöllä tulee pyrkiä tukemaan nopeusrajoitusten noudattamista ja niiden ymmärrettävyyttä. Hidasteilla voidaan myös viestiä esim. taajama-alueelle tulosta ("taajamaportti") ja laajemmin liikkumisympäristön luonteesta.

Hidasteita, erityisesti korotettuja suojateitä ja liittymiä esitetään käytettäväksi koulureiteillä ja koulujen lähiympäristöissä sekä vilkkaissa kevyen liikenteen ylityspaikoissa, joissa on tarpeen hillitä ajonopeuksia ja turvata kevyen liikenteen ylityksiä. Joukkoliikennereiteillä esitetään käytettäväksi loivapiirteisiä hidastetöyssyjä. Korotuksille ja töyssyille vaihtoehtoisina ratkaisuuina voidaan käyttää myös keskisaarekkeellisia suojateitä, kavennuksia, sivusiirtymiä ym., mikäli töyssyjen käyttö ei esim. melusta, tärinästä tai kohteen liikennemääristä johtuen ole mahdollista.

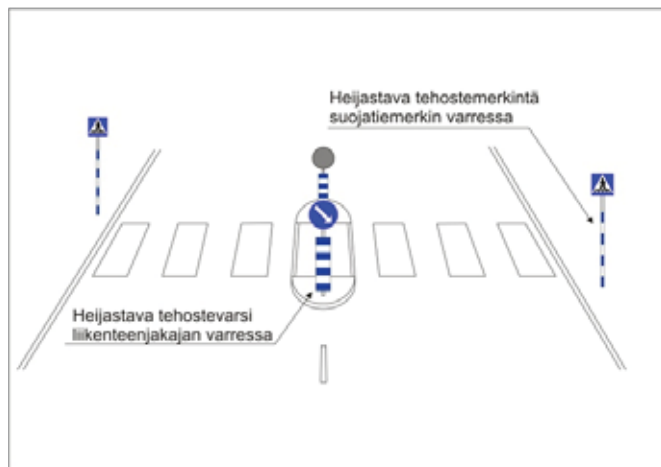
Hidasteiden käytössä tulee ottaa huomioon tien/kadun luonne (tontti-, kokooja- ja pääkadut ym.). Mitä vilkkaampi kohde on, sitä tarkemmin tulee selvittää hidastetyypin soveltuvuutta. Hidastetyypin valinnalla on myös suuri merkitys sen ajettavuudelle ja tätä kautta hyväksyttävyydelle.

Nopeusrajoitusten ajoratamaalaukset

Nopeusrajoitusten ajoratamaalauksia esitetään käytettäväksi erityiskohteissa kuten koulujen ja päiväkotien ympäristöissä sekä paikoissa, joissa halutaan muuten kiinnittää huomiota nopeusrajoitukseen (nopeusrajoitusten muutoskohdat, taajama-/asuinalueelle saapuminen, taajaman kokoojakadut sekä pääväylät/taajamatiet).

Suojateiden havaittavuus

Suojateiden havaittavuuden parantaminen on tärkeää suojateiden liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Keinona esitetään tehostevarsien asentamista tärkeimpien suojateiden liikenteenjakaajiin ja suojatiemerkeihin. Myös suojatiemaalausten kunnossapitäminen on havaittavuuden kannalta tärkeää.

Kuva 19. Esimerkkikuva tehostevarsien käyttämisestä liikenteenjakaajissa ja suojatiemerkkien varsissa.

Suojatiejatkeiden ohjauvus

Seudun kunnissa on runsaasti suojateitä, jotka päättyvät toisella puolella ojaan. Ko. suojatiet tulee kartoittaa kuntakohtaisesti. Kartoitusten pohjalta tulee määritellä korjaamistarpeessa olevat kohteet.

Kevyen liikenteen alikulkujen keskiviivamerkinnyt

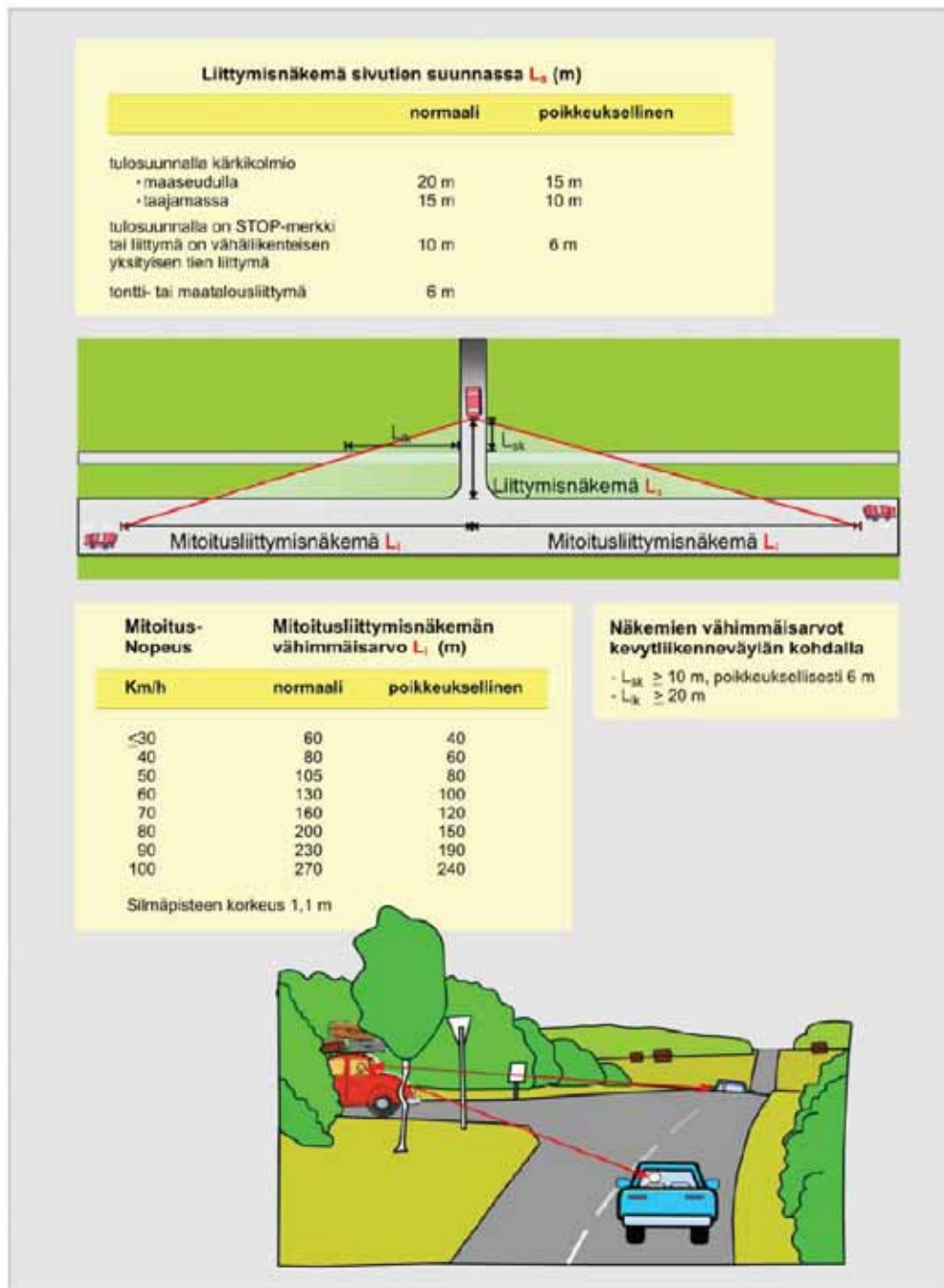
Kevyen liikenteen alikulkuihin (mukaan lukien niihin johtavat väylät) esitetään maalattavaksi järjestelmällisesti keskiviivat selkeyttämään alikuluissa ajoa ja niihin saapumista.

Maanteiden liittymien keskisaarekkeiden liikenteenjakaajien tehostevarret

Maanteiden liittymien keskisaarekkeissa olevat liikenteenjakaajat esitetään varustettavaksi tehostevarsin.

Yksitystieliittymien näkemäraivaukset maanteiden varsilla

Maanteiden yksitystieliittymien näkemäraivausten teko kuuluu tienhoitokuntien vastuulle. Kuntien tulee tiedottaa asiasta tienhoitokuntia sekä lähettää ohjekuvat näkemäraivausten tekemisestä (samalla, kun kunnat tiedottavat tienhoitokuntia muista asioista).

Kuva 20. Yksityisliittymien mitoitusnäkemät (lähde: Yksitysteiden liittymät maanteihin, Lupa-asioiden käsittely, Tiehallinto 2007)

Mopoilu kevyen liikenteen väylillä

Mopoilun sallimisessa kevyen liikenteen väylillä pyritään selkeyteen ja jatkuvuuteen kaikkien Nivala-Haapajärvi seudun kuntien alueella. Lähtökohtaisesti taajama-alueella mopoilua ei sallita kevyen liikenteen väylillä, mikäli tien nopeusrajoitus on enintään 50 km/h. Mikäli tien nopeusrajoitus on 60 km/h tai sen yli on mopoilun salliminen kevyen liikenteen väylillä harkittava tapauskohtaisesti. Mopoilun kieltäminen ei edellytä erillisten lisäkilpien asentamista (mopoilu kevyen liikenteen väylillä on kielletty, mikäli sitä ei ole erikseen tekstillisellä lisäkilvellä sallittu). Järjestelyissä tulee ottaa huomioon vuonna 2013 mahdollisesti tulossa olevat valtakunnalliset ohjeet.

Seudulle laaditaan vuonna 2013 lisäksi yhteinen selvitys mopon paikasta liikenteessä. Selvityksessä ja siinä esitettävillä toimenpiteillä jalkautetaan edellä mainittu periaate ja valtakunnalliset ohjeet seudulle. Tar-

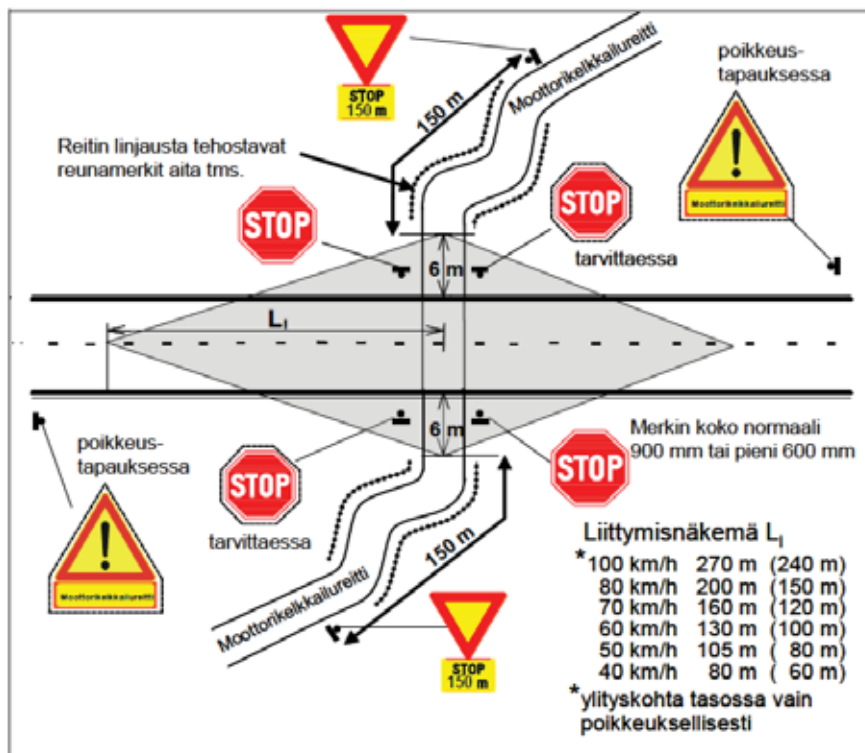
vittavat toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa syksyllä 2013 tienpitäjien yhteistyönä. Toimenpiteiden toteuttamisen yhteydessä tulee muutoksista ja laajemmin myös mopoilusta tiedottaa riittävän kattavasti.

Lapsia-liikennemerkkien tarkistaminen

Lapsia-liikennemerkkien käyttö ei ole kunnissa yhtenäistä. Lähtökohtaisesti lapsia-liikennemerkkiä tulee käyttää kohteissa, joissa liikkuu tavallista runsaammin lapsia (erityisesti koulut, leikkipaikat). Kaupungin alueelle esitetään liikennemerkkin käytön tarkistamista koko tie- ja katuverkolla. Päiväkotien ja muiden hoitoyksiköiden ympäristöissä käytetään merkkiä, mikäli liikennemäärät ja -järjestelyt sekä yksikön toiminta sitä erityisesti edellyttävät. Tarpeettomat merkit tulee poistaa tai peittää mm. kesälomien ajaksi.

Moottorikelkkareittien ylityskohdat

Maastoliikennelaissa säädetyllä tavalla perustettujen moottorikelkkareittien johtaminen maantien yli vaatii aina luvan. Moottorikelkkailureitin ylityskohdasta ei saa aiheutua vaaraa liikenneturvallisuudelle eikä haittaa tien kunnossapidolle. Reittien ylläpitäjien on huolehdittava ylityskohtien näkemistä sekä reitillä ylityskohdan oikeanlaisesta merkitsemisestä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että moottorikelkkareittiä käyttävät kelkkailijat havaitsevat tulevan ylityskohdan riittävän hyvin. Kuntien alueella olevien reittien ylityskohtien turvallisuus tulee käydä jatkossa säännöllisesti läpi.

Kuva 21. Esimerkki moottorikelkkailureitin ja maantien risteämiskohdassa edellytettävistä näkemistä sekä käytettävistä liikennemerkkeistä. (lähde: Yksitysteiden liittymät maanteihin - Lupa-asioiden käsittely, Tiehallinto 2007)

Maankäytön ja liikenteen suunnittelun yhteensovittaminen sekä hajarakentamisen hallinta

Kaavojen laatimisvaiheessa sekä uusien maankäyttöhankkeiden suunnittelun yhteydessä tulee maankäytön suunnittelu sovittaa vuorovaikutteisesti yhteen liikennesuunnittelun kanssa, varmistaa ratkaisujen liikenneturvallisuusvaikutukset sekä laajemmin myös vaikutukset liikkumis- ja kuljetustarpeisiin, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen olosuhteisiin sekä ko. kulkumuotojen houkuttelevuuden parantamiseen. Tarkistuslista

on esitetty mm. ympäristöministeriön julkaisuissa. Yhteistyötä kuntien ja ELY-keskuksen välillä tulee lisätä kaavojen valmisteluvaiheessa kaavojen mahdollisimman sujuvan etenemisen varmistamiseksi. Laajemmin on tärkeää liittää liikenteen suunnittelu kaupungissa myös osaksi palvelujen ja elinkeinoelämän toiminta-edellytysten suunnittelua, jotta liikenteelliset tekijät voidaan ottaa toisaalta palvelujen ja elinkeinoelämän sijoittumisen suunnittelussa huomioon ja toisaalta ottaa liikennesuunnittelussa huomioon myös em. osa-alueet.

Myös hajarakentamisen hallinnan merkitys korostuu jatkuvasti, koska hallitsematon hajarakentaminen aiheuttaa liikenneturvallisuusongelmia. Kaupungin tulee määrittellä yhdessä naapurikuntien ja koko Nivala-Haapajärvi seudun kuntien kanssa periaatteet suhtautumisessa hajarakentamiseen sekä tuoda esille jo uusien rakennuslupien myöntämisen vaiheessa, että alueelle ei tulla järjestämään esim. kevyen liikenteen väyliä tai valaistusta.

Tienvarsiraivaukset

Säännöllisesti tehdyillä (noin 2-4 vuoden välein) tienvarsiraivauksilla on todettu olevan vaikutusta eritoten hirvionnettomuusmääriin sekä myös ajomukavuuteen. Raivausten yhteydessä tulee tiealueelta poistaa myös runkopuut. Raivausten kustannustehokas toteuttaminen on ollut kuitenkin erittäin haasteellista. Raivauksia esitetään toteutettavaksi jatkossa eri osapuolten laajempina seudullisena yhteistyöhankkeena seuraavien periaattein:

- Hankkeesta muodostetaan seudullinen työllistämishanke. Hankkeelle haetaan rahoitusta mm. ELY-keskuksen E-puolelta työllistämisen-, liikenneturvallisuus- maisemanäkemien avaamisen- ja siistimis- sekä energiapuun käyttöperustein. Hankkeesta muodostetaan valtakunnallinen pilotti.
- Hankkeen toteuttamiseksi kehitetään yhteistyötä työllistämisestä vastaavien kuntatahojen, kuntien teknisten toimialojen, ELY-keskusten, kyläyhdistysten, metsänhoitoyhdistysten sekä metsästäjäjärjestöjen kanssa. ELY-keskus vastaa työn ohjeistuksesta. Kunnat ja ELY osallistuvat tarvittaessa myös hankkeen kustannuksiin.
- Hankkeen kokoonjuoksijana toimii vuoden 2013 alussa toimintansa aloittava seudullinen liikenneturvallisuustoimija. Hankkeen koordinoija valitaan tämän jälkeen kuitenkin erikseen.

Koulujen jättöliikennejärjestelyjen kehittäminen

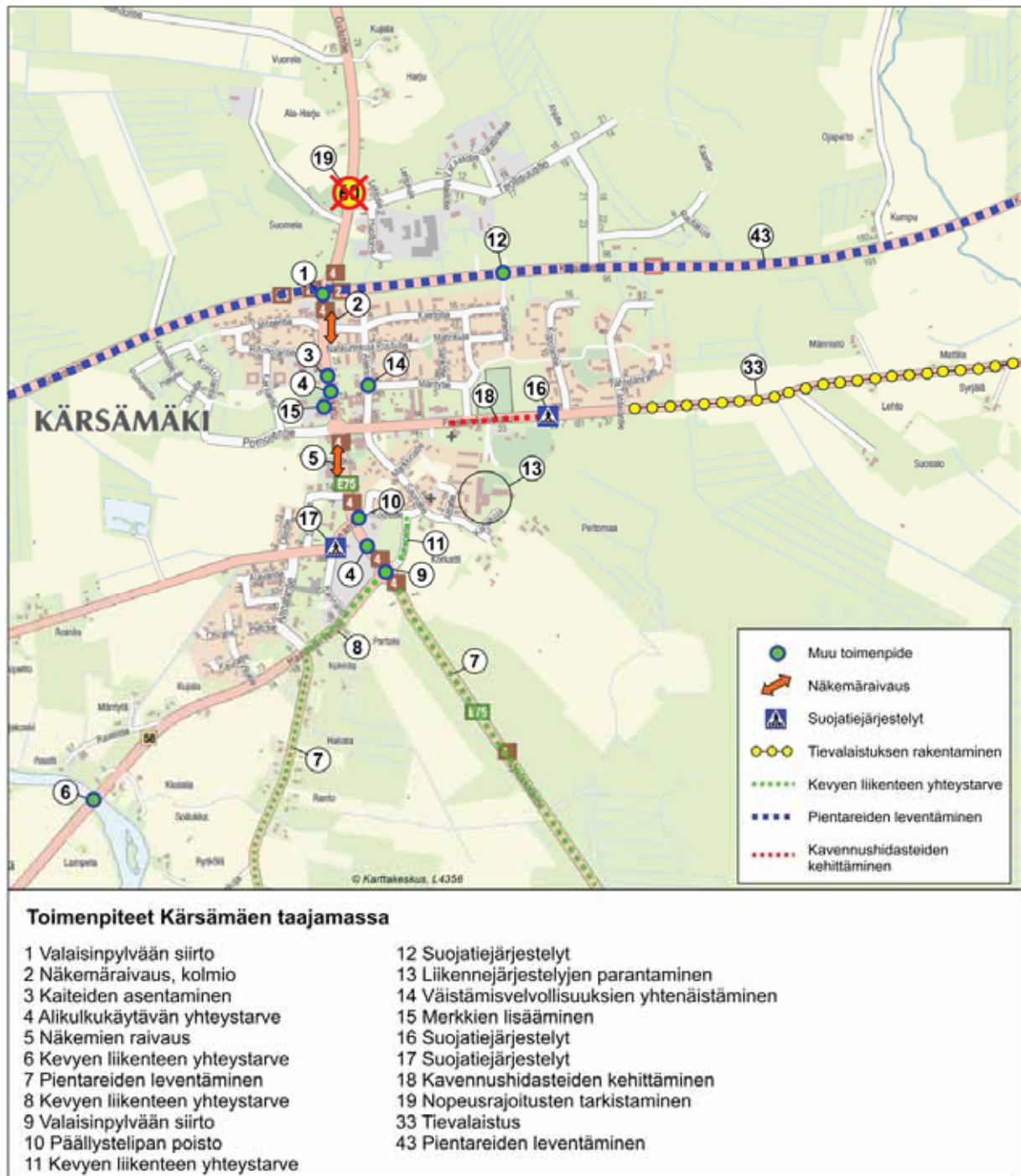
Koulujen jättöliikennejärjestelyjä tulee kehittää järjestelmällisesti selkein periaattein. Jättöliikenteen ja jättöliikennelenkin selkeä erottelu koulun piha-alueesta, peruuttamistarpeen poistaminen, selkeät kevyen liikenteen yhteydet sekä pysäköintipaikkojen sijoittaminen jättöliikenteestä ja piha-alueesta erotettuna sekä huoltoliikenteen tarpeet huomioituna ovat lähtökohtia, jotka tulee ottaa koulujen pihajärjestelyjä suunniteltaessa huomioon.

4.3 Toimenpiteet

Kärsämäen kunnan alueelle esitettävät toimenpiteet painottuvat keskusta- alueelle ja sen läheisyyteen sekä muihin yksittäisiin ongelmakohteisiin. Toimenpiteiden suunnittelussa on otettu huomioon yleiset liikenneturvallisuus- ja esteettömyysperiaatteet sekä tiedossa olevien kaava-/maankäyttöhankkeiden lähivuosina edellyttämät toimenpiteet. Valtatien 4 osalta on esitetty pääosin pieniä parantamistoimenpiteitä ottaen kuitenkin huomioon tarpeet myös suuremmille parantamishankkeille. Ko. tarpeisiin otetaan kantaa vireillä olevassa osayleiskaavatyössä. Valtatien 4 välin Jyväskylä-Oulu parantaminen sisältyy Kataisen hallituksen liikennepoliittisessa selonteossa vuoden 2016 jälkeen toteutettaviin hankkeisiin.

4.3.1 Keskusta-alue

Keskusta-alueelle esitetään toimenpiteitä erityisesti kevyen liikenteen olosuhteiden, koulureittien sekä vaarallisten liittymien parantamiseksi ja piha-alueiden selkeyttämiseksi sekä ajonopeuksien hillitsemiseksi.

Kuva 22. Kärämäen keskusta-alueelle esitetyt toimenpiteet.

Valtatie 4 keskustan kohdalla

Valtatie 4 kulkee Kärämäen keskustan poikki ja aiheuttaa omat haasteensa paikalliselle liikkumiselle, erityisesti kävelyllä ja pyöräilyllä. Esitettävillä toimenpiteillä tuleekin pystyä parantamaan erityisesti kävelyn ja pyöräilyn mutta myös muutoin valtatie 4 tuntumassa liikkumisen turvallisuutta.

Pieniä parantamistoimenpiteitä esitetään mm. valtatie 4 ja valtatie 28 kiertoliittymään sekä valtatie 4 ja kantatie 58 kiertoliittymään. Molemmissa liittymissä on tapahtunut suistumisonnettomuuksia, joissa ajoneuvo on suistunut liukkaalla kelillä kiertoliittymien ulkoreunalla oleviin valaisinpylväisiin. Toimenpiteeksi esitetään molemmissa kiertoliittymissä riskialttiissa paikoissa olevien valaisinpylväiden siirtämistä parempaan paikkaan valaisinpylväiden seuraavan korjaamisen yhteydessä (toimenpiteet 1 ja 9).

Kuva 23. Kiertoliittymissä on tapahtunut liukkaalla kelillä suistumisia ulkoreunoilla oleviin valaisinpylväisiin.

Valtatielle 4 keskustan kohdalle esitetään näkemäraivauksia sekä Karilanpolun liittymän kohdalle (pylväshaavat näkemäesteenä, toimenpide 5) että Kiertotien liittymään (näkemien parantaminen raivauksilla, samalla Stop -merkin vaihtaminen kolmioon, toimenpide 2).

Valtatiellä 4 on keskustan kohdalla kevyen liikenteen väylät tien molemmin puolin. Nahkurin gallerian kohdalla olevan valtatie alittavan rummun kohdalla väylän luiskat ovat jyrkkiä. Toimenpiteeksi esitetään kaiteiden asentamista ko. kohdalle valtatie 4 molemmin puolin (toimenpide 3).

Valtatie 4 ylittäminen koetaan kävelijöiden ja pyöräilijöiden osalta keskustan kohdalla vaaralliseksi, koska ylittämiset tapahtuvat tasossa. Kevyen liikenteen alikulut olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi Keskuskatu 23:n kohdalle sekä Rannantien ja Haapajärventien liittymien välille. Nämä alikulkujen paikat esitetään myös keskusta-alueen osayleiskaavassa. Tarkemmat alikulkujen paikat tulee määrittellä tarkemmassa suunnittelussa (toimenpide 4).

Keskustan osayleiskaavassa esitetään myös valtatie 4 liittymien vähentämistä sekä rinnakkaistieratkaisuja – jatkossa tulee selvittää ratkaisujen toteuttamismahdollisuudet esim. mahdollisen valtatie 4 välin Jyväskylä-Oulu parantamishankkeen yhteydessä. Osayleiskaavassa esitettävillä maankäyttöratkaisuilla ei tulisi kuitenkaan lisätä valtatie ylittämistarvetta.

Valtatiellä 4 Koulutien liittymässä on ylimääräinen kevyen liikenteen yhteys, joka johtaa vain kevyen liikenteen väylältä Koulutielle. Toimenpiteeksi esitetään yhteyden poistamista (toimenpide 10).

Valtatiellä 4 tulee tarkistaa nopeusrajoitusmerkit pohjoisen suunnasta taajamaan tultaessa. Lyhyt 60 km/h-nopeusrajoitus esitetään poistettavaksi, jolloin alueelle jää taajamamerkin mukainen nopeusrajoitus 50 km/h. Nopeusrajoitusta voidaan tehostaa ajoratamaalauksilla (toimenpide 19).

Jatkossa tulee tutkia myös mahdollisuudet siirtää valtatiellä 4 olevien suojateiden suojiemerkit ajoradan reunaan parantamaan suojateiden havaittavuutta. Samalla tulee tutkia mahdollisuudet lisätä suojiemerkit liikenteenjakaajiin. Ongelmia em. merkkien lisäämiselle/siirtämiselle aiheuttavat valtatiellä 4 kulkevat erikoiskuljetukset.

Kevyen liikenteen yhteydet

Kantatiellä 58 on kevyen liikenteen väylä keskustasta Lounuanperäntien (mt 18421) liittymään asti. Väylä puuttuu kuitenkin Pyhäjoen sillan kohdalta. Toimenpiteeksi esitetään nykyisen sillan leventämistä. Jatkossa tulee tutkia vaihtoehtoisina ratkaisuinä joko yhteyden toteuttamista leveämpänä pientareena tai reunakivellä erotettuna kevyen liikenteen väylänä (toimenpide 6).

Kuva 24. Kantatiellä 58 oleva kevyen liikenteen väylä katkeaa Pyhäjoen sillan kohdalla.

Muita kevyen liikenteen yhteystarpeita on mm. valtatiellä 4 kantatien 58 ja mt 18439 Välikyläntien liittymien välillä. Ensimmäisessä vaiheessa esitetään valtatie pientareiden leventämistä seuraavan päällystämisen yhteydessä. Maankäytön kannalta kevyen liikenteen yhteys tulisi kuitenkin toteuttaa pidemmällä tähtäimellä Hakalantien (mt 18424) kautta (toimenpide 7). Kevyen liikenteen yhteystarve on myös kantatiellä 58 em.

Hakalantien liittymän ja valtatie 4 liittymän välillä (toimenpide 8). Katuverkon osalta kevyen liikenteen yhteystarve on myös Junnontielle (toimenpide 11).

Piha-alueet

Frosteruksen koulun piha-alueen liikennejärjestelyjä esitetään kehitettäväksi. Järjestelyissä tulee ottaa huomioon sekä koulukuljetusten että vanhempien hoitaman jättöliikenteen tarpeet. Lisäksi tulee ottaa huomioon huoltoliikenteen toimivuus. Tarvetta on myös piha-alueen kevyen liikenteen yhteyksien kehittämiseksi sekä pyöräkatosjärjestelyille (toimenpide 13).

R-kioskin pysäköintialuetta esitetään kehitettäväksi lisäämällä kevyen liikenteen väylän liikennemerkit yhteyden alkuun sekä korjaamalla kiinteistön liittymän reunat (toimenpide 15).

Muut toimenpiteet

Valtatiellä 28 on keskustan pohjoispuolella 60 km/h-rajoitusalueella ohjeiden vastainen suojatie. Suojatie esitetään poistettavaksi, mutta nykyinen saareke jätetään paikalleen turvaamaan ylityksiä. Vaihtoehtoisesti nopeusrajoitus tulee alentaa 50 km/h:iin sekä suojatien havaittavuutta parantaa (toimenpide 12).

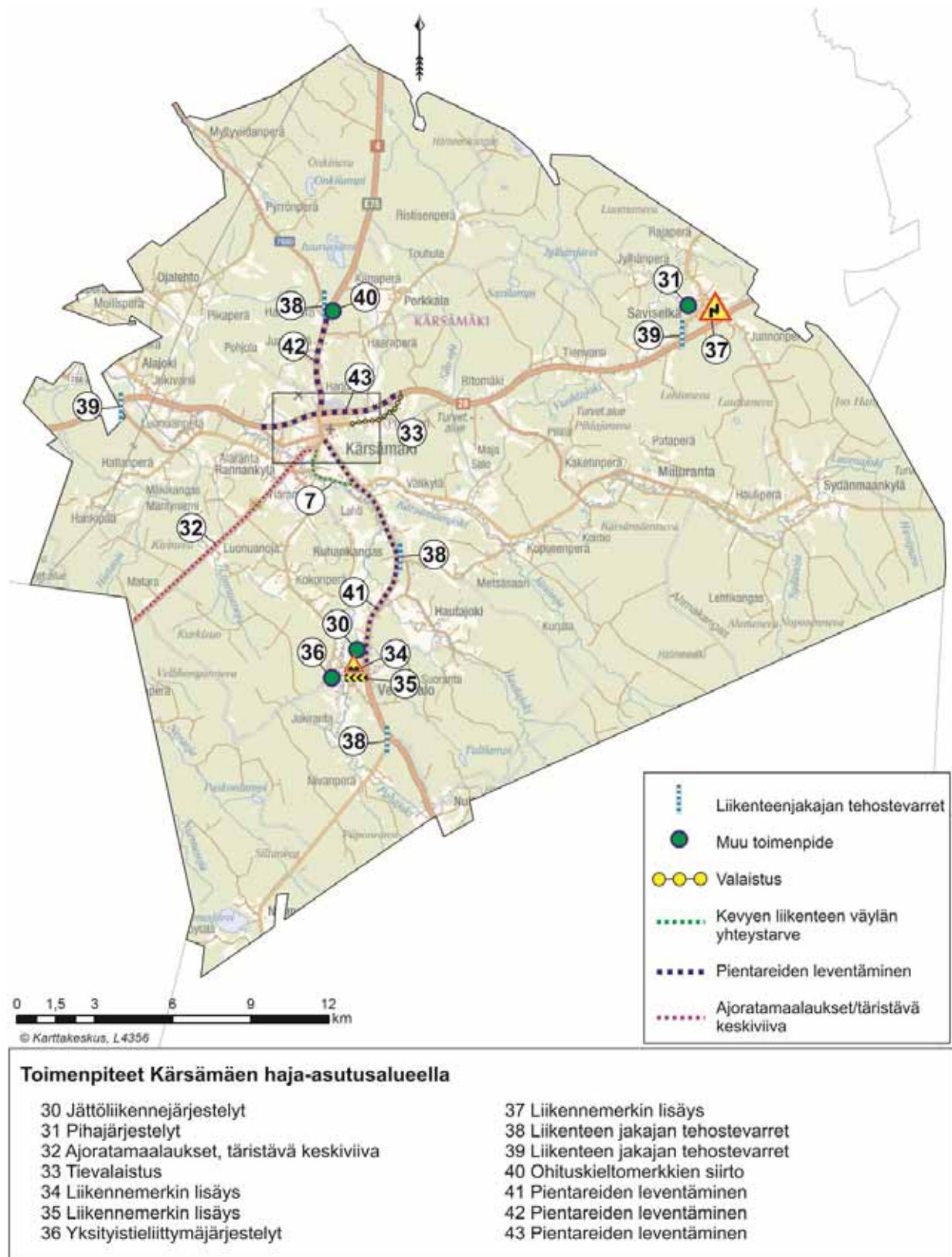
Aleksintien väistämisvelvollisuuskäytäntöjä esitetään yhtenäistettäväksi. Lisäksi Aleksintien ja Mäntytien liittymässä oleva suojatie esitetään korotettavaksi (toimenpide 14).

Alarannantien (mt 18423) ja Rannantien liittymään esitetään suojatiejärjestelyjä (toimenpide 17).

Frosteruksenkadulla (mt 18431) on Kopolantien liittymän länsipuolella (pallokentän/kaukalon huoltotien kohdalla) paikka, josta koululaiset oikaisevat koululle. Ko. kohtaan esitetään uuden suojatien merkitsemistä sekä kevyen liikenteen yhteyden ja suojatien jatkeen rakentamista (toimenpide 16). Frosteruksenkadulle esitetään myös nykyisten kavennushidasteiden parantamista seuraavan päällystystyön yhteydessä (toimenpide 18).

4.3.2 Haja-asutusalue

Haja-asutusalueen toimenpiteet käsittävät pääosin liittymäjärjestelyjä, valaistuksen rakentamista sekä liikennemerkkien asentamista.

Kuva 25. Kärämäen haja-asutusalueelle esitetyt toimenpiteet.

Valtatiet 4 ja 28

Valtatiellä 4 olevan Pyrrönperäntien (mt 7980) liittymän kohdalla esitetään ohituskieltomerkkien paikan tarkistamista (toimenpide 40).

Valtateilla 4 ja 28 olevien maantieliittymien liikenteenjakaajiin esitetään asennettaviksi tehostevarret liittymien havaittavuuden parantamiseksi (toimenpiteet 38 ja 39).

Valtateilla 4 ja 28 on kevyen liikenteen yhteyspuutteita. Kevyen liikenteen turvallisuuden parantamiseksi esitetään seuraavien päällystysten yhteydessä teiden pientareiden leventämistä valtatiellä 4 väleillä Venetpalo – Kärsämäki sekä Kärsämäki – Pyrrönperäntie (mt 7980) sekä valtatiellä 28 väleillä Alarannantie (mt 18423) – vt 4 ja vt 28 –Puusaarentie (mt 18423) (toimenpiteet 41-43).

Venetpalon alue

Venetpalon koulun jättöliikennejärjestelyjä esitetään kehitettäväksi (toimenpide 30).

Venetpalontielle (mt 18427) esitetään lisättäväksi epätasainen tie -liikennemerkki lisäkilvellä ”Päällyste päättyy”. Päällysteen päättymistä seuraavaan mäkeen esitetään tierakenteen parantamista (toimenpide 34). Lisäksi esitetään taustamerkkien lisäämistä vanhan kaupan kohdalle sekä Meiningintien liittymän muuttaminen kolmihaaraliittymäksi (toimenpiteet 35 ja 36).

Saviselän alue

Saviselän koulun piha-alueen järjestelyjä esitetään kehitettäväksi ottaen huomioon jättöliikenteen, pysäköinnin sekä pyöräpysäköinnin tarpeet (toimenpide 31). Saviseläntielle (mt 18447) esitetään lisättäväksi mutka -liikennemerkit (toimenpide 37).

Hirvionnettomuuksien vähentäminen

Kärsämäen alueella on tapahtunut huomattavan paljon hirvionnettomuuksia sekä valtateilla 4 ja 28 että kantatiellä 58. Hirvionnettomuuksien vähentämiseksi esitetään hirvivaroalueiden tarkistamista sekä järjestelmällistä tienvarsiraivausten tekemistä (toimenpide 44) seudulle yhteisissä periaatteissa esitetyin toimin-tamallein.

Muut toimenpiteet

Kantatiellä 58 esitetään ajoratamaalausten parantamista. Lisäksi esitetään tärisevän keskiviivan toteuttamista seuraavan päällystystyön yhteydessä (toimenpide 32). Puusaarentielle (mt 18431) esitetään tievalais-tuksen toteuttamista välille Tähteläntie – vt 28 (toimenpide 33).

4.4 Toimenpideohjelma

Toimenpiteiden toteuttaminen on jaettu toimenpiteiden ohjelmointia varten kolmeen kiireellisyysluokkaan seuraavasti:

- kiireellisyysluokka 1 vuosina 2013-2016
- kiireellisyysluokka 2 vuosina 2017-2020
- kiireellisyysluokka 3 vuosina 2021-

Lisäksi on määritelty erikseen ns. pikatoimenpiteet. Kiireellisyysluokkien sisältä on tunnistettu suuremmat erillisrahoitusta vaativat toimenpiteet. Kiireellisyysluokitus on ohjeellinen. Seuraavassa taulukossa on esitetty toimenpiteiden kustannukset kiireellisyysluokittain ja vastuutahoittain. Yksittäisten toimenpiteiden kustannukset ja vastuutahot on esitetty liitteenä olevissa toimenpidetaulukoissa. Kustannuksiltaan suurimpia investointeja ovat Kärsämäen keskustan kohdalle esitetyt valtatie 4 kaksi kevyen liikenteen alikulkua.

Kustannuksia ja vaikutuksia ei ole laskettu kevyen liikenteen yhteystarvehankkeille. Erillisiä kustannuksia ei ole laskettu myöskään seuraavien päällystystöiden yhteydessä tehtäville pientareiden leventämiselle (joiden onnettomuusvähenemävaikutukset (0,0974 hvjo/vuosi) kuitenkin sisältyvät ELY:n toimenpiteissä kiireellisyysluokkaan 2).

Toimenpiteiden toteuttamista helpottaa, mikäli kunnan vuosikohtaiseen budjetointiin varataan oma kohdistamaton määräraha pienten liikenneturvallisuustoimenpiteiden toteuttamista varten. Määrärahoissa tulisi varautua myös liikenneturvallisuustyön toteuttamisen aiheuttamiin pieniin vuosikohtaisiin kustannuksiin.

Toimenpiteiden toteuttamisen edistämiseksi kannattaa seuraavaan kilpailutettavaan kunnan aluetta koskevaan ELY-keskuksen alueurakkaan sisällyttää myös pienten liikenneturvallisuustoimenpiteiden toteuttamista.

Taulukko 4. toteuttamisohjelma.

	Kiireellisyysluokka ja kustannukset [1000 €]					Onn. vähenemä (hvjo/v)
	Pika	1	2	3	YHT	
ELY	14	28	85		127	0,2004
Kunta	8	23	98		129	0,0154
ELY ja kunta yhdessä	2	5	100	700	807	0,0843
Kunta ja yksityinen		5			5	0,0002
YHTEENSÄ	24	61	283	700	1068	0,3003

4.5 Toimenpiteiden vaikutukset

Tieverkolle esitettyjen toimenpiteiden arvioidaan vähentävän Kärsämäen kunnan alueella yhteensä 0,3003 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta vuodessa (Tarva MT 5,0 Web). Tehokkaimpia ovat liikenteen ohjauksen toimenpiteet ja erityisesti nopeusrajoituksen alentaminen edullisten toteuttamiskustannusten vuoksi. Katuverkolle suunniteltujen toimenpiteiden henkilövahinko-onnettomuusvähennystä ei voitu laskea onnettomuushistorian perusteella, koska katuverkolla tapahtuneita onnettomuuksia ei ole täysin paikannettu. Näin ollen todellinen henkilövahinko-onnettomuusvähennys on selvästi edellä esitettyä arviota suurempi. Maanteiden toimenpiteiden myötä saatavaksi yhteiskuntataloudelliseksi onnettomuuskustannusten säästökseen arvioidaan yhteensä noin 148 000 €/vuosi Laskentaperusteena on käytetty alla esitettyä henkilövahinko-onnettomuuden yksikkökustannusarvoa. Tämän lisäksi katuverkolle tehtävistä toimenpiteistä saadaan merkittäviä kustannussäästöjä.

Onnettomuustyyppikohtaiset yksikköarvot vuonna 2010 (Lähde: Tieliikenteen ajokustannusten yksikköarvot 2010. Liikenneviraston ohjeita 22/2010):

- Kuolemaan johtanut onnettomuus 2 364 000 €
- Vammautumiseen johtanut onnettomuus 351 000 €
- Henkilövahinko-onnettomuus keskimäärin 493 000 €
- Pelkkä omaisuusvahinko-onnettomuus 2 950 €
- Tieliikenneonnettomuus keskimäärin 120 000 €

Laskennallisen henkilövahinko-onnettomuusvähennymän lisäksi suunnitelman toteuttamisella on paljon muita välittömiä ja välillisiä vaikutuksia, joille tulee antaa riittävä painoarvo toimenpiteitä priorisoitaessa. Liikenneturvallisuustyön vaikutukset realisoituvat pitkällä aikajänteellä liikenneasenteiden muutoksena ja edelleen onnettomuusvähennymänä, onnettomuusriskin pienemisenä sekä kaupungille kohdistuvien kustannusten vähennemisenä.

5. Kevyen liikenteen laatukäytävät

Haapajärven kaupunki määritteli oman osayleiskaavatyönsä yhteydessä kevyen liikenteen laatukäytävät sekä niiden määrittämiskriteerit ohjaamaan ja priorisoimaan kevyen liikenteen olosuhteiden kehittämistä. Muissa seudun kunnissa esitetään sovellettavaksi Haapajärven mallin mukaista määrittelyä lähtökohtana täydentäviä laatukäytäviä koskevat kriteerit.

Taulukko 5. Kevyen liikenteen laatukäytävien kriteerit.

	Laatukäytävät	Täydentävät laatukäytävät
Eri liikennemuotojen risteäminen	> 50 km/h eritaso ≤ 50 km/h tasoylitys, jossa liikumista turvaavia ratkaisuja (liikennevalot, hidasteet, saarekkeet)	tasoylitys, jossa liikumista turvaavia ratkaisuja (suojatiet, liikennevalot, hidasteet, saarekkeet)
Tekniset ominaisuudet	leveys 4,0/3,5 m	leveys min. 3,0 m
	AB 6 tai 8 (ylläpitopäällystäminen)	AB 11
	pituuskaltevuus max. 5 % (poikkeamat sallittu)	pituuskaltevuus max. 7 % (poikkeamat sallittu)
	alikulut avaria, hyvin valaistuja, uusien alikulkujen tavoitekorkeus 3,2 metriä, mutta vähintään 2,8 metriä, vapaan aukon leveys 6 m	-
Esteettömyys	selkeät risteysalueet, hyvät näkyvyydet kaikkina vuodenaikoina, mm. loivat luiskat ja riittävät lumitilat	selkeät risteysalueet, hyvät näkyvyydet kaikkina vuodenaikoina, mm. loivat luiskat ja riittävät lumitilat
	viistetyt reunakivet katuliittymissä	viistetyt reunakivet katuliittymissä
	hyvät ja esteettömät yhteydet linja- autopysäkeille, portaat vain poikkeustapauksessa ja aina oltava luiska	-
Liikenteen ohjaus	opastus ja viitoitus kunnossa	opastus ja viitoitus kunnossa
	ajokaistamaalaukset ja/tai ajosuuntanuolet esim. alikulukäytävien kohdalla	ajokaistamaalaukset ja/tai ajosuuntanuolet esim. alikulukäytävien kohdalla
Hoito ja ylläpito	talvihoitoluokka I	talvihoitoluokka I
	ylläpitoluokka I	-
	hiekoitushiekan poisto priorisoitu	hiekoitushiekan poisto priorisoitu koululaisreiteillä
Varusteet	tärkeillä liityntäpysäkeillä katokset ja katokselliset pyörätelineet	-
	valaistu, valaistusluokka vähintään sama kuin viereisellä kadulla/maantiellä	valaistu, valaistusluokka vähintään sama kuin viereisellä kadulla/maantiellä

Ehdotukset kevyen liikenteen laatukäytäväiksi on esitetty kuvassa 26.

Kuva 26. Ehdotus Kärsämäen alueen keven liikenteen laatuikäytäviksi.

6. Esteettömyys

6.1 Nykytila

Esteettömyyden nykytilaa selvitettiin asukaskyselyllä sekä järjestämällä kunnan keskustaajamassa esteettömyyskierros. Kyselyssä vastaajaa pyydettiin kirjaamaan esteettömyyteen liittyviä ongelmia. Esteettömyyskierroksella puolestaan käveltiin yhdessä suunnittelijoiden kanssa läpi kunnan keskustaajaman keskeisimmät reitit ja kirjattiin ylös erityisesti iäkkäiden ja liikkumisesteisten liikkumiseen liittyviä ongelmia ja parannustoimenpiteitä. Kävelyreitti kulki Keskuskadun ja Frosteruksenkadun ympäristössä. Kokonaisuudessaan Kärsämäellä havaittiin varsin vähän ongelmia tie- ja katu ympäristössä. Päälystöt olivat keskeisellä keskusta-alueella pääsääntöisesti hyväkuntoisia ja tien ylitykset esteettömiä. Suurimmat puutteet olivat liikkeiden ja palvelujen sisäänkäynneissä; luiskat puuttuivat tai ne olivat huonosti toimivia, automaattiovet puuttuivat ja/tai kynnykset olivat korkeat. Kyselyssä esteettömyysongelmaksi mainittiin erityisesti talvikunnossapito.

Kierroksella esiin nousseita asioita:

- Kunnossapitoon liittyen ei ole kuntaan tullut juurikaan palautetta, vaikka kunnassa on mm. aktiivisia eläkeläisjärjestöjä.
- Suojateiden reunakivet ovat melko matalia. Yksittäisissä suoja-teissa (mm. S-marketin edustan suojatie) on korkeahko reunakivi.
- Terveyskeskuksen ympäristössä on ikääntyneiden palveluasuntoja Mäntytien varressa. Terveyskeskuksen ovet ovat automaattiset ja sinne kulku helppoa.
- Yleisesti liikenneturvallisuuteen liittyen kunnassa eniten huolta aiheuttaa läpikulkeva raskas liikenne.
- Yksittäisten liikkeiden ja palvelujen sisäänkäynteihin liittyvistä on tarkemmat tiedot raportin sähköisessä liitteessä olevassa muistiossa.

Kierroksella käytiin tapaamassa entisen terveyskeskuksen tiloissa olevan kehitysvammaisten toimintakeskuksen asukkaita. Heidän ohjaajansa mukaan Kärsämäellä ei ole mainittavia esteettömyysongelmia.

Esteettömyyskierrosten yhteydessä laadittiin yrityksille ja liikkeenharjoittajille jaettavaksi esite, jossa kehoitetaan tarkistamaan liikkeiden sisäänkäyntien ja piha-alueiden esteettömyys. Avuksi laadittiin myös kysymyslista, joka läpikäymällä oleelliset asiat tulevat tarkistetuksi. Liitteeksi koottiin materiaalia esteettömästä rakentamisesta.

6.2 Kehittämistoimenpiteet

Suunnitelman yhteydessä esiin nousseiden ongelmien ja kehittämistarpeiden perusteella laadittiin ehdotukset yleisistä esteettömyystoimenpiteistä:

Esteettömyysvastaavan nimeäminen kuntaan:

- Esteettömyysvastaavan tehtävänä on esteettömyystyön koordinointi kunnassa, kouluttautuminen sekä osallistuminen liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Esteettömyysvastaava voi osallistua myös seudullisiin kokoontumisiin, joissa vaihdetaan tietoa ja kokemuksia.

Esteettömyyden huomioiminen liikkeiden sisäänkäynneissä ja sisätiloissa sekä pysäköintialueilla:

- Toimitetaan esteettömyyskierrosten yhteydessä laadittu materiaali yrityksille ja liikkeenharjoittajille ja lisätään yhteistyötä.
- Kunnan liikenneturvallisuusryhmä järjestää yhteistyössä esimerkiksi vammais- ja vanhusneuvostojen sekä eläkeläisjärjestöjen kanssa tilaisuuden, jossa käydään läpi ongelmia liikkumisesteisten näkökulmasta sekä annetaan vinkkejä halvoiksi parantamiseksi liikkeenharjoittajille. Käsiteltäviä asioita ovat mm. erilaiset sisäänkäyntiratkaisut, kuten toimiva luiska ja soittokello kalliiden automaattiovien sijaan, sisätilojen mitoitus myös pyörätuolilla liikkujille, ulkomainokset väylän reunaan, pysäköintialueiden selkeän jäsentelyn merkitys liikkumisesteisten ja liikenneturvallisuuden kannalta sekä invapysäköintipaikkojen (2 paikkaa / P-alue) riittävyys ja merkintä. Tilaisuudessa markkinoidaan esteettömyyttä liikkeenharjoittajille kilpailu- ja imagoetuna. Esteettömyyden huomiointiin ottaminen ja puutteiden korjaaminen lisää asiakkaita ja kohentaa yrityksen mainetta.
- Kunnan pysäköintialueilla varmistetaan invapysäköintipaikkojen riittävyys ja merkintä (sekä kyltit että maalaukset).

Esteettömyys katuymppäristössä:

- Reunakivien järjestelmällinen madaltaminen (0-3 cm): Taajamien ydinkeskustoissa keskeisimpien kevyen liikenteen reittien suojateiden reunakivet madalletaan järjestelmällisesti 0-3 cm:n korkuisiksi. Työ tehdään kunnan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY:n resurssien puitteissa, mutta suunnitelmallisesti.
- Vanhus- ja vammaisneuvostojen edustajat ja/tai avustajat otetaan mukaan sekä julkisten tilojen että tie- ja katuverkon suunnitteluhankkeisiin. Lisäksi huomioidaan suunnittelun esteettömyysohjeet. Näin varmistetaan, ettei tehdä enää uutta esteellistä ympäristöä.

Kunnossapidon tehostaminen:

- Käydään urakoitsijoiden kanssa läpi talvihoidon laatuvaatimukset ja hiekoitusperiaatteet sekä niiden toteutuminen taajaman ydinkeskustan kevyen liikenteen väylillä (laatukäytävät). Tarvittaessa tarkennetaan ohjeistusta tai määritellään erityisiä täsmähoitokohteita.

7. Liikennekasvatustyön kehittäminen

7.1 Yleistä

Suunnittelun yhteydessä laadittiin ehdotus liikenneturvallisuustyön toimintamalliksi kunnassa. Toimintamalli sisältää liikennekasvatustyön tavoitteiden ja liikenneturvallisuusryhmän toiminnan kuvauksen sekä ohjeet hallintokunnille työn käynnistämiseksi ja seuraamiseksi. **Tarkoituksena on, että työn käynnistäminen suunnitelman valmistuttua olisi mahdollisimman helppoa.**

Työn alussa tarkistettiin Kärsämäen liikenneturvallisuusryhmän kokoonpano. Ryhmä toimi ja kokoontui säännöllisesti suunnitelman laatimisen aikana. Liikennekasvatustyötä käsiteltiin lisäksi 21.5.2012 pidetyssä Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven, Kärsämäen ja Reisjärven yhteisessä työpajatilaisuudessa, jossa käytiin läpi yhdessä kuntien liikenneturvallisuusryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa liikennekasvatustyön perusteita, hallintokuntaakohtaisia liikennekasvatustyön tavoitteita sekä pohdittiin toimenpiteitä tuleville vuosille tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi keskusteltiin seudullisesta toimijamallista. Aiheita työstettiin alustusten jälkeen ryhmätöinä.

7.2 Liikennekasvatustyön nykytila

Kärsämäen edellinen liikennekasvatussuunnitelma valmistui vuonna 2002. Kunnassa oli suunnitelman alkaessa olemassa liikenneturvallisuusryhmä, mutta se ei ollut kokoontunut säännöllisesti. Puheenjohtajana toimi aikaisemmin luottamusmies. Liikenneturvallisuusryhmä ja sen puheenjohtaja nimettiin uudelleen kunnanhallituksessa työn alussa ja ryhmä jatkaa toimintaansa myös suunnitelman valmistumisen jälkeen. Uusia yhteistyökumppaneita (mm. yritykset ja yhdistykset) kannustetaan mukaan ryhmän toimintaan.

7.3 Liikennekasvatustyö on yhteistyötä

Yhteistyön kautta kunnan liikennekasvatustyöhön saadaan voimaa. Yhteistyötä tehdään sekä kunnan sisällä eri hallintokuntien välillä että kunnan ja muiden toimijoiden välillä.

Kodin ja vanhempien rooli erityisesti lasten ja nuorten liikennekasvatustyössä on luonnollisesti merkittävä ja vanhemmat kantavat päävastuun lasten liikennekasvatamisesta. Liikennekasvatusta on osa yleistä hyvien tapojen, kuten toisten ihmisten huomioon ottaminen ja kohteliaisuus, opettamista. Ensimmäinen malli liikenteessä käyttäytymisestä sekä myös käsitys liikenteen vaaroista saadaan kotoa, vanhemmilta tai muilta läheisiltä. Varhaisessa vaiheessa mukaan tulevat myös päivähoito ja koulu. Lapsen liikennekasvatuksesta saadaan tehokkainta kodin, päivähoiton ja koulun välisellä tiiviillä yhteistyöllä.

Viranomaiset (poliisi, palo- ja pelastusviranomaiset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) toimivat tärkeinä kumppaneina kunnan liikennekasvatustyössä. Viranomaistehtäviin sisältyy lakisääteisesti olennaisena osana liikenneturvallisuuden edistämiseen liittyviä tehtäviä. Poliisi sekä palo- ja pelastusviranomaiset osallistuvat usein mm. päiväkotien ja koulujen liikennekasvatustyöhön vieraillemalla laitoksissa. Heillä on siten olennainen rooli kunnan liikennekasvatustyössä.

Kunnan eri hallintokunnissa liikennekasvatustyön mahdollisuudet ovat moninaiset. Kunnan työntekijät taapaavat kuntalaisia elämän eri vaiheissa äitiysneuvolasta vanhustenhuoltoon, mikä luo hyvät edellytykset tehokkaalle ja järjestelmälliselle liikennekasvatustyölle. Kullekin ikä- ja kohderyhmälle voidaan suunnitella sopivat toimenpiteet, joita toteutetaan eri hallintokunnissa. Liikenneturvallisuusasioiden korostaminen tulisi-kin omaksua osaksi jokapäiväistä työtä. Työntekijöiden lisäksi päättäjien ja kunnan johdon rooli liikennekasvatustyössä on tärkeä. Liikennekasvatustyölle ja liikenneturvallisuusryhmän toiminnalle tulee osoittaa resursseja ja toimivaltaa. Kunnan budjetissa tulee varautua liikennekasvatustyöstä aiheutuviin kuluihin (mm. materiaalihankinnat, koulutukset, tapahtumat, mahdolliset koululaisten kuljetukset ym.).

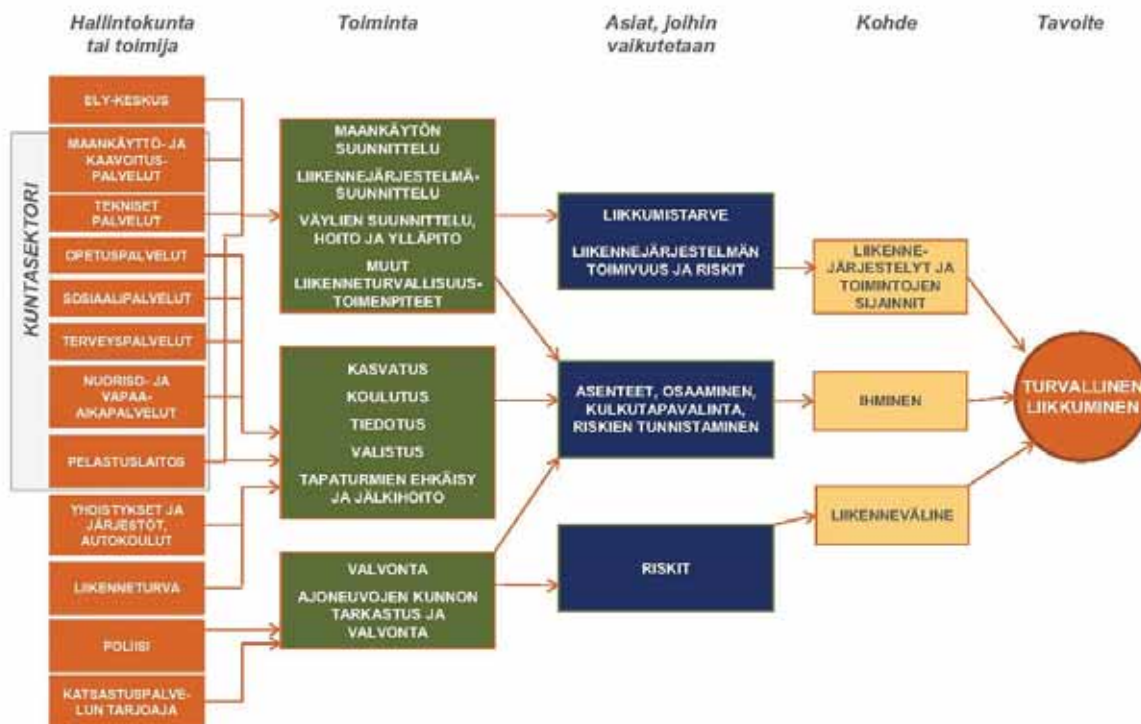
Liikenneturva toimii kuntien liikennekasvatustyön tukena huolehtimalla ennaltaehkäisevästä liikennevalistuksesta tiedottamalla, kampanjoimalla, tukemalla eri ikäryhmien liikennekasvatusta sekä järjestämällä koulutusta yhteistyössä alan viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Liikenneturva tarjoaa myös monipuolista materiaalia kuntien liikennekasvatustyön tueksi.

Yrityksillä on hyvät mahdollisuudet edistää liikenneturvallisuusaatetta työpaikoilla ja esim. tukemalla työntekijöiden turvavälineiden käyttöä tai laatimalla yrityskohtainen liikenneturvallisuussuunnitelma, jolle on olemassa Liikenneturvan toimesta laadittu malli. Yrityksen saama hyöty liikennetapaturmien ehkäisytyössä konkretisoituu erityisesti lyhentyvinä työkyvyttömyysaikoina ja säästöinä työterveyshuollossa. Lisäksi liikenneturvallisuusasioiden huomioon ottaminen nostaa yrityksen imagoa. Yritysten kautta tehtävällä liikennekasvatustyöllä olisi mahdollista tavoittaa helposti suuri joukko aktiivisiä työssäkäyviä kuntalaisia.

Aktiiviset yhdistykset ja järjestöt ovat erinomaisia yhteistyökumppaneita kunnan liikennekasvatustyössä. Järjestöjen ja yhdistysten kautta voidaan tavoittaa erilaisia käyttäjäryhmiä (lapset, nuoret, vanhukset jne.) ja tuoda liikenneturvallisuuden edistäminen osaksi järjestön toimintaa. Potentiaalisten järjestöjen kartoittaminen kunnassa on yleensä melko helppoa ja yhteistyötä on tehty usein jo aikaisemmin muiden asioiden puitteissa.

Seudullisen liikenneturvallisuustoimijamallin laajentaminen ja kehittäminen on etenemässä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen maakunnissa liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti. Toimija tukee kuntien liikenneturvallisuustyötä avustaen liikenneturvallisuusryhmien kokoontumisissa ja erilaisten tapahtumien järjestelyissä sekä edistäen ja kehittäen eri osapuolien liikenneturvallisuusyhteistyötä alueella. Toimijamallista keskusteltiin suunnitelman yhteydessä myös Nivala-Haapajärven seudun kunnissa ja se sai kunnilta myönteisen vastaanoton. Toimijamalli on tarkoitus käynnistää heti suunnitelman valmistuttua vuoden 2013 alussa.

Kuva 27. Paikallisen liikenneturvallisuuustyön toimijat ja kohteet. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuuussuunnitelma 2011-2014.

7.4 Viisas liikkuminen osaksi liikennekasvatusta

Liikenneturvallisuuuskasvatuksen ohella ns. viisaisiin liikkumisvalintoihin ohjaaminen on tärkeää. Lasten kuljettamisen lisääntyessä ja myös kansallisten terveys- sekä ympäristöhaasteiden edessä viisaan liikkumisen eli kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen sekä kimpakyytien edistäminen on katsottu valtakunnan tasolla tärkeäksi päämääräksi. Valtakunnallinen kävelyn ja pyöräilyn toimenpidesuunnitelma valmistui keväällä 2012 ja sen jalkauttaminen kuntatasolla on paikallisten toimijoiden tehtävä. Kunnissa ja kaupungeissa kävelyn ja pyöräilyn edistäminen sopii hyvin liikenneturvallisuuusryhmän tehtäviin.

Viisaiden liikkumisvalintojen edistäminen on luontevaa sisällyttää osaksi liikennekasvatusta ja puhua yleisesti viisaan ja turvallisen liikkumisen edistämisestä.

Käytännössä se tarkoittaa, että turvallisuusasioiden rinnalla mm. kouluissa, järjestöissä, työpaikoilla ja vanhushpalveluissa jaetaan tietoa eri kulkumuodoista sekä niiden vaikutuksista ja kannustetaan kuntalaisia pohtimaan omaa liikkumista ja kulkumuodon merkitystä. Viisaan liikkumisen edistäminen on liikennekasvatustyön tapaan pitkäjänteistä työtä ja vaatii jatkuvia toimia. Kyse on pohjimmiltaan ihmisten arvoista ja arkipäivän valinnoista.

Viisaita liikkumismuotoja voidaan tukea kunnassa hyvin monin eri tavoin. Ensimmäisenä on tärkeää organisoitua ja lisätä kunnan henkilökunnan tietämystä viisaista liikkumisvalinnoista ja niiden vaikutuksista. Sen myötä mm. liikenneturvallisuuusryhmän jäsenet saavat riittävät valmiudet tehdä viisaan liikkumisen edistämistyötä. Kun edellytykset työlle on luotu, aloitetaan viisaan liikkumisen edistämisen periaatteiden ja toi-

menpiteiden suunnittelu, toteuttaminen ja seuranta. Käytännön vinkkejä eri hallintokunnille viisaan liikkumisen edistämiseksi on koottu liitteeseen 2. Liitteessä on myös linkkejä erilaisiin materiaaliilähteisiin.

Kuva 28. Esimerkki viisaan liikkumisen edistämisen aloittamisesta kunnassa.

7.5 Liikenneturvallisuusryhmä ja ryhmän toimintamalli

Kunnan liikenneturvallisuusryhmässä on kaikista hallintokunnista edustajat, jotka vastaavat liikenneturvallisuuksien organisoimisesta ja seurannasta omassa hallintokunnassaan/yksikössään. Hallintokuntiin tai hallintokuntien eri yksiköihin (mikäli on kyse suuresta hallintokunnasta) muodostetaan omat alaryhmät, jotka kokoontuvat itsenäisesti toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Lisäksi esimerkiksi kouluilla voi olla omat liikenneturvallisuusryhmät tai -tiimit, joissa suunnitellaan koulun sisäistä liikenneturvallisuuksien edistämistä.

Ryhmän kokoonpano tarkistetaan vuosittain. Kunnan edustajien lisäksi ryhmään kutsutaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Liikenneturvan, poliisin, pelastuslaitoksen sekä muiden mahdollisten yhteistyökumppaneiden edustajat. Kunnan liikenneturvallisuusryhmän toimintaa ohjaa puheenjohtaja, joka on nimetty ryhmän kokoonpanon tarkistamisen yhteydessä.

Kärsämäen liikenneturvallisuusryhmä

Kunnan edustajat:	Yhteistyökumppanit
Esko Hämäläinen, tekniset palvelut (pj)	Tarja Jääskeläinen/Eero Svala, POP ELY-keskus
Martti Pietikäinen, tekniset palvelut	Rainer Kinisjärvi/Eero Kalmakoski, Liikenneturva
Juha Korhikoski, sivistyspalvelut	Jarmo Kuosmanen, Jokilaaksojen pelastuslaitos
Anna-Riitta Kolehmainen Kuntayhtymä	Juha Häkkinen, poliisi
Selänne	

Puheenjohtaja

- vastaa ryhmän koollekutsumisesta ja kokousten järjestämisestä
- välittää tietoa hallintokuntien vastuuhenkilöille ja sidosryhmille (ryhmän jäsenet)
- vastaa ryhmän toiminnasta tiedottamisesta sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Ryhmän muut jäsenet

- toimivat oman hallintokuntansa tai organisaationsa edustajina ja välittävät tietoa ryhmässä käsitellyistä ja päätetyistä asioista omassa hallintokunnassaan tai organisaatiossaan ja
- järjestävät oman hallintokunnan tai organisaation sisäisiä kokouksia, joissa suunnitellaan ja toteutetaan oman yksikön liikenneturvallisuustyötä toimintasuunnitelman mukaisesti.

Liikenneturvallisuusryhmä voi kokoontua esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Ryhmän tehtäviä ovat:

- Liikenneturvallisuustyön suunnittelu ja vastuun jakaminen hallintokunnille.
- Liikennekasvatustyön suunnittelu ja seuranta maakunnallisen suunnitelman linjausten jalkauttamiseksi.
- Liikenneturvallisuustilanteen seuranta.
- Ajankohtaisten liikenneturvallisuusasioiden käsittely (mm. aloitteet).
- Liikenneturvallisuusasioista tiedottaminen.
- Tavoitteiden tarkistaminen 2-3 vuoden välein.
- Liikenneturvallisuusteeman valinta vuosittain.
- Yhteydenpito yhteistyökumppaneiden kanssa ja verkostoituminen.
- Viisaan liikkumisen edistäminen.

Liikenneturvallisuusryhmän säännöllinen kokoontuminen on olennaista liikennekasvatustyön koordinoimiseksi ja järjestelmällisyyden kannalta. Kokouksissa saadaan käsitys liikennekasvatustyön kokonaistilanteesta kunnassa seuraamalla suunnitelmien toteutumista ja keskustelemalla ajankohtaisista asioista. Kokoontuminen on välttämätöntä myös sovittaessa eri toimijoiden yhteisten toimenpiteiden käytännön toteutustavoista. Suunnitelmatyön aikana toimineen ryhmän toimintaa on luonteva jatkaa aktiivisesti heti suunnitelman valmistumisen jälkeen. Toimijamallin mahdollisesti laajentuessa Nivala-Haapajärven seudulle, toimija on aktiivisesti mukana ryhmän kokouksissa, käsiteltävien asioiden valmistelussa ja avustaa ryhmää sen tehtävissä.

7.6 Liikennekasvatustyön tavoitteet eri hallintokunnissa

Hallintokuntien liikennekasvatustyölle laadittiin konkreettiset toiminnalliset liikennekasvatustyön tavoitteet toimenpiteiden suunnittelun pohjaksi. Lisäksi laadittiin ehdotuksia eri hallintokuntien lähivuosien toimenpiteiksi. Tavoitteiden asetannassa ja toimenpide-esimerkkien suunnittelussa hyödynnettiin suunnitelman aikana järjestetyn liikennekasvatustyöpajan tuloksia. Toimenpide-ehdotukset on koottu hallintokunnittain liitteeseen 2.

Teknisen toimen tavoitteet:

- Tehdään jatkuvaa ja suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä osana teknisiä palveluja ja osallistutaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Hillitään ylinopeuksia tukemalla nopeusrajoituksia rakenteellisin keinoin.
- Parannetaan lähiliikkumisympäristöjen turvallisuutta toteuttamalla esteettömyystoimenpiteitä ja huomioimalla esteettömyys suunnittelussa.
- Parannetaan koulureittien ja koulujen lähiympäristöjen turvallisuutta yhteistyössä koulujen ja koulutoimen kanssa toteuttamalla liikenneympäristön parantamistoimenpiteitä.
- Kytetään maankäytön suunnittelu nykyistä tiiviimmin mukaan liikenneturvallisuustyöhön ja maankäytön ratkaisuihin tuetaan kestäviä liikennemuotoja.
- Kannustetaan yrityksiä mukaan liikenneturvallisuustyöhön ja liikkumisen ohjauksen suunnitteluun.

Koulutoimen tavoitteet:

- Tehdään jatkuvaa ja suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä osana opetussuunnitelmaa ja osallistutaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Parannetaan koulureittien ja koulujen lähiympäristöjen turvallisuutta yhteistyössä teknisen toimen kanssa.
- Kannustetaan kouluja omien liikenneturvallisuussuunnitelmien laadintaan.
- Tehostetaan vanhempiin kohdistuvaa valistustyötä lisäämällä yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien kanssa. Vanhempia motivoimalla pyritään mm. vähentämään lasten kuljettamista ja edistämään lasten omatoimista ja turvallista liikkumista. Kerrotaan ns. viisaiden liikkumisvalintojen vaikutuksista terveyteen ja ympäristöön.
- Lisätään yhteistyötä poliisin ja Liikenneturvan kanssa.
- Lisätään opettajien liikenneturvallisuuskoulutusta.
- Lisätään turvavälineiden, erityisesti pyöräilykypärien ja heijastimien käyttöä.

Sosiaali- ja terveystoimen tavoitteet:

- Tehdään jatkuvaa ja suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä osana sosiaali- ja terveystoimen palveluja yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa ja osallistutaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Edistetään iäkkäiden omatoimista ja turvallista liikkumista.
- Lisätään turvavälineiden, erityisesti pyöräilykypärien, heijastimien ja liukuesteiden käyttöä.

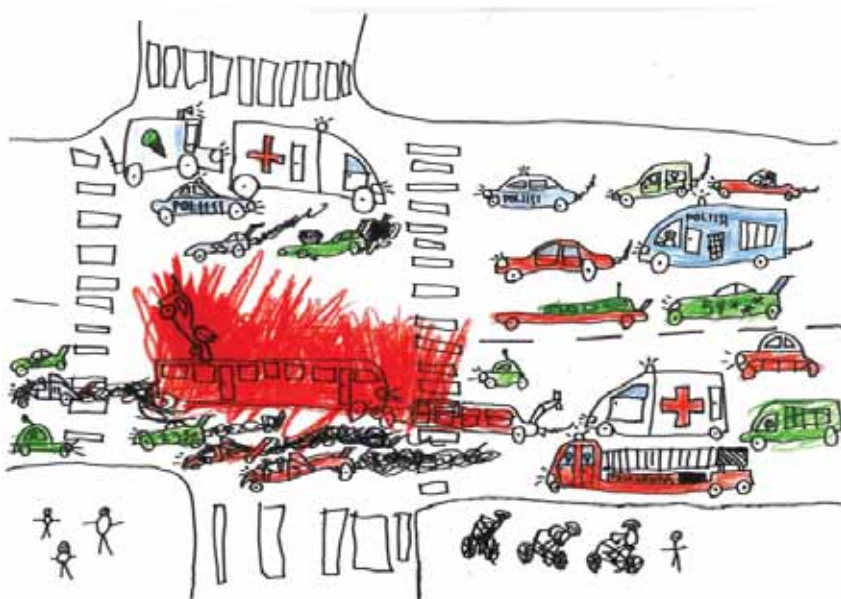
Nuoriso- ja vapaa-aikatoimen tavoitteet:

- Tehdään jatkuvaa ja suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä osana nuoriso- ja vapaa-aikapalveluja ja osallistutaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Kannustetaan järjestöjä ja yhteisöjä mukaan liikenneturvallisuustyöhön.
- Pyritään vaikuttamaan nuorten riskikäyttäytymiseen liikenteessä kertomalla mm. ylinopeuksien ja rattijuopumuksen seurauksista.
- Kannustetaan nuoria omatoimiseen liikkumiseen sekä viisaisiin liikkumisvalintoihin (kävely, pyöräily, joukkoliikenne). Kerrotaan viisaiden liikkumisvalintojen vaikutuksista terveyteen ja ympäristöön..
- Lisätään turvavälineiden, erityisesti pyöräilykypärien ja heijastimien käyttöä.

Keskushallinnon ja työsuojelun tavoitteet:

- Tehdään jatkuvaa ja suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä osana työsuojelutyötä ja osallistutaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan.
- Lisätään työmatkaliikenteen turvallisuutta mm. kannustamalla kunnan työntekijöitä turvavälineiden, erityisesti pyöräilykypärien ja heijastimien käyttöön sekä turvalliseen ajotapaan.
- Aloitetaan liikkumisen ohjauksen suunnittelu.
- Osoitetaan kunnan liikenneturvallisuusryhmälle riittävät resurssit toimia.

- Lisätään kuntien henkilöstön ja liikenneturvallisuusryhmän liikenneturvallisuustietämystä järjestämällä koulutustilaisuuksia.

7.7 Ensimmäiset askeleet

Liikenneturvallisuuksuunnitelman valmistuessa on tärkeää tiedottaa siitä laajasti eri hallintokunnissa sekä luottamusmiehille, yhteistyökumppaneille ja tiedotusvälineille. Esimerkiksi koulutoimen tavoitteita suositellaan esiteltäväksi mm. vanhempainilloissa. Samalla tulisi korostaa jaettua vastuuta ja yhteistyötä (vanhemmat ja koulut) lasten liikennekasvatuksessa. Samaan tapaan olisi suositeltavaa esitellä suunnitelmaa mm. yrityksille ja järjestöille. Samalla tulisi kertoa näiden yhteistyökumppaneiden mahdollisuuksista tehdä liikennekasvatustyötä ja pyytää heitä mukaan liikenneturvallisuuksuryhmien toimintaan. Tiedottamista voidaan tehdä esimerkiksi tiedotusvälineiden kautta tai erikseen järjestetyissä tilaisuuksissa. Tiedottamista tiedotusvälineille ja liikenneturvallisuuksuaiheisten lehtijuttujen kirjoittamista suositellaan tehtäväksi jatkuvasti mm. erilaisia toimenpiteitä toteutettaessa.

Valmis liikenneturvallisuuksuunnitelma toimii liikennekasvatustyön alustavana toimintasuunnitelmana ja ohjaavana työkaluna. Suunnitelman valmistumisen jälkeen jatketaan liikenneturvallisuuksuryhmän toimintaa kunnassa ja perustetaan hallintokuntakohtaiset alaryhmät. Hallintokuntakohtaisissa alaryhmissä käydään läpi suunnitelmassa esitetyt liikennekasvatustyön toimenpide-ehdotukset ja sovitaan jokapäiväiseen työhön sisällytettävistä toimenpiteistä. Lisäksi ajoitetaan myös muut toimenpiteet ja sovitaan järjestely- ja toteuttamisvastuut. Toimenpidelistausta ylläpidetään sähköisenä, jolloin siihen voidaan kirjata toimenpiteiden ajoitus ja toteuttamisvastuut sekä lisätä tarpeen mukaan uusia toimenpiteitä. Hallintokunnan vastuuhenkilö (liikenneturvallisuuksuryhmän jäsen) kokoaa hallintokunnan toiminnasta yhteenvedon ja esittää sen kunnan liikenneturvallisuuksuryhmän kokoontumisissa. Useiden hallintokuntien yhteistyössä toteutettavia toimenpiteitä sekä koko kunnan henkilöstöä koskevat toimenpiteet käsitellään kunnan liikenneturvallisuuksuryhmässä. Sekä kunnan ryhmän että hallintokuntakohtaisten alaryhmien kokoontumisia jatketaan säännöllisesti. Liikennekasvatustyön ja liikenneturvallisuuksutilanteen seurannasta sekä raportoinnista ja seurannassa käytettävistä mittareista on kerrottu enemmän seuraavassa luvussa.

Liikenneturvallisuussuunnitelma toimii ohjaavana työkaluna kunnan liikennekasvatustyössä. Suunnitelman valmistuessa tärkeää on

- tiedottaa suunnitelmasta laajasti kunnan sisällä
- jatkaa kunnan liikenneturvallisuusryhmän toimintaa
- perustaa hallintokunta-kohtaiset alaryhmät, joissa käydään läpi suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ja –mallit sekä
- aloittaa valittujen toimenpiteiden jatkosuunnittelu ja toteutus.

Näin suunnitelmallinen liikennekasvatustyö saadaan tehokkaasti käyntiin.

8. Jatkotoimenpiteet

8.1 Suunnitelman käsittely

Liikenneturvallisuussuunnitelma esitetään käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi toimenpiteitä ohjaavana suunnitelmana kunnanvaltuustossa ja tätä ennen teknisessä lautakunnassa. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa suunnitelma esitetään käsiteltäväksi johtoryhmässä sekä otettavaksi aluevastaavan ja ohjelmointiryhmän apuvälineeksi jatkotoimien suunnittelussa.

Kokonaisvaltainen, järjestelmällinen liikenneturvallisuustyö voi toimia tehokkaasti vain, mikäli kunnassa on työn lähtökohtana yhteinen tahtotila liikenneturvallisuustyön kehittämisestä. Tämän vuoksi erityisen tärkeää on päättäjien sitoutuminen suunnitelman toteuttamiseen, mikä tuleekin suunnitelman hyväksymisen yhteydessä varmistaa. Käytännössä sitoutuminen tarkoittaa riittävien resurssien ja rahavarojen osoittamista liikenneturvallisuustyön toteuttamiseen.

8.2 Seuranta

Kunnan liikenneturvallisuustyön seurannalla tarkoitetaan sekä toimenpiteiden toteutumisen seurantaa että niiden vaikuttavuuden seurantaa. Seurannassa tärkeintä on liikenneturvallisuusryhmän säännöllinen kokoontuminen. Koollekutsujana toimii puheenjohtaja. Ryhmässä seurataan hallintokuntien toimenpidesuunnitelmien toteutumista, suunnitellaan tulevia teemoja, toimenpiteitä, tapahtumia ja koulutusta sekä käsitellään ajankohtaisia asioita ja aloitteita. Tärkeimmät seurantatyökalut ovat liikennekasvatustyön toimintasuunnitelmat sekä liikenneympäristösuunnitelman toimenpideluettelo. Liikenneympäristön toimenpidelistaukset on toimitettu hallintokunnille sähköisenä ja niitä kehoitetaan myös ylläpitämään sähköisesti.

Liikenneturvallisuustoimenpiteiden vaikuttavuutta ja tavoitteiden toteutumista mitataan seuraamalla liikenneturvallisuustilannetta kunnan alueella. Tätä seurantaa varten on olemassa erilaisia mittareita, joista on esitetty esimerkkejä taulukossa 6. Liikenneturvallisuusryhmässä päätetään, mitä mittareita seurataan ja kuinka seurantaa varten tarvittavat tiedot hankitaan.

Taulukko 6. Esimerkkejä seurattavista liikenneturvallisuusmittareista.

Seurattava tavoite	Mittari / toimenpide
Liikennekuolemien vähentäminen	<p>Kuolemaan johtaneet onnettomuudet [kpl/vuosi]</p> <p>Henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet [kpl/vuosi]</p> <p>Onnettomuuksien kasaumapisteet</p>
Onnettomuuksissa loukkaantuneiden määrän vähentäminen	<p>Henkilövahingot (loukkaantuneiden lukumäärä) [kpl]</p>
Sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin	<p>Liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen</p> <p>Liikenneturvallisuusryhmän säännölliset kokoontumiset.</p>
Liikenneturvallisuusyhteistyön lisääminen.	<p>Yritysten, yhdistysten ja järjestöjen edustajien kutsuminen mukaan liikenneturvallisuusryhmän toimintaan keskustelemaan yhteisistä toimenpiteistä.</p>
Turvallisen liikennekäyttäytymisen ja suojarusteiden käytön edistäminen sekä ylinopeuksien vähentäminen	<p>Heijastimen käyttöaste [%]</p> <p>Pyöräilykypärän käyttöaste [%]</p> <p>Kiinnijääneet rattijuopot [%]</p>
Ylinopeuksien hillitseminen	<p>Nopeusrajoituksia tukevien liikenneympäristön toimenpiteiden toteuttaminen (mm. hidasteet).</p> <p>Taajamassa nopeusrajoituksen ylittävien osuus [%] (tietoja poliisin valvonnasta, erillisiä nopeusmittauksia)</p> <p>Asennekasvatuksen toimenpiteet hallintokuntien liikennekasvatustyön toimenpideehtotusten mukaisesti.</p>
Liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden toteuttaminen ja niiden vaikuttavuus	<p>Sähköisen liikenneympäristön toimenpidetaulukon seuranta ja ylläpito, toimenpiteiden ennen-jälkeen –tutkimukset.</p>
Taajamien lähiliikkumisympäristöjen parantaminen ja esteettömyyden huomioiminen	<p>Taajamien liikenneturvallisuus- ja esteettömyystoimenpiteiden toteuttamisen seuranta. Yhteistyön lisääminen vanhus- ja vammaisneuvojen kanssa suunnittelussa.</p>
Koulureittien turvallisuuden parantaminen	<p>Koulujen vaaranpaikkakartoitukset (ongelmien havaitseminen).</p> <p>Koulutoimen liikennekasvatustyön toimenpiteiden toteuttaminen ja ylläpito.</p> <p>Koulukohtaisten liikenneturvallisuussuunnitelmien laatiminen ja seuranta.</p> <p>Turvallisuus koulukuljetusten kilpailutuskriteereihin.</p>
Kävelyn ja pyöräilyn arvostuksen lisääntyminen	<p>Suunnitelmallisen viisaan liikkumisen edistämisen sisällyttäminen liikennekasvatustyöhön ja liikenneturvallisuusryhmän toimintaan. Työn organisointi ja kaupungin päättäjien ja liikenneturvallisuusryhmän tietämyksen lisääminen (koulutus).</p> <p>Kaupungin työntekijöiden työmatkojen kulkumuotojakauman seuranta.</p>

Liitteet

- Liite 1** Liikenneturvallisuuustoimenpidekartat ja -taulukot
- Liite 2** Esimerkkejä liikennekasvatuksen ja viisaan liikkumisen edistämistoimenpiteistä

Toimenpiteet Kärämäen taajamassa

1 Valaisinpylvään siirto	12 Suojatiejärjestelyt
2 Näkemäraivaus, kolmio	13 Liikennejärjestelyjen parantaminen
3 Kaiteiden asentaminen	14 Väistämisvelvollisuuksien yhtenäistäminen
4 Alikulkukäytävän yhteystarve	15 Merkkien lisääminen
5 Näkemien raivaus	16 Suojatiejärjestelyt
6 Kevyen liikenteen yhteystarve	17 Suojatiejärjestelyt
7 Pientareiden leventäminen	18 Kavennushidasteiden kehittäminen
8 Kevyen liikenteen yhteystarve	19 Nopeusrajoitusten tarkistaminen
9 Valaisinpylvään siirto	33 Tievalaistus
10 Päällystelipan poisto	43 Pientareiden leventäminen
11 Kevyen liikenteen yhteystarve	

KESKUSTAAAN ESITETYT PARANNUSTOIMENPITEET

LIITE 1

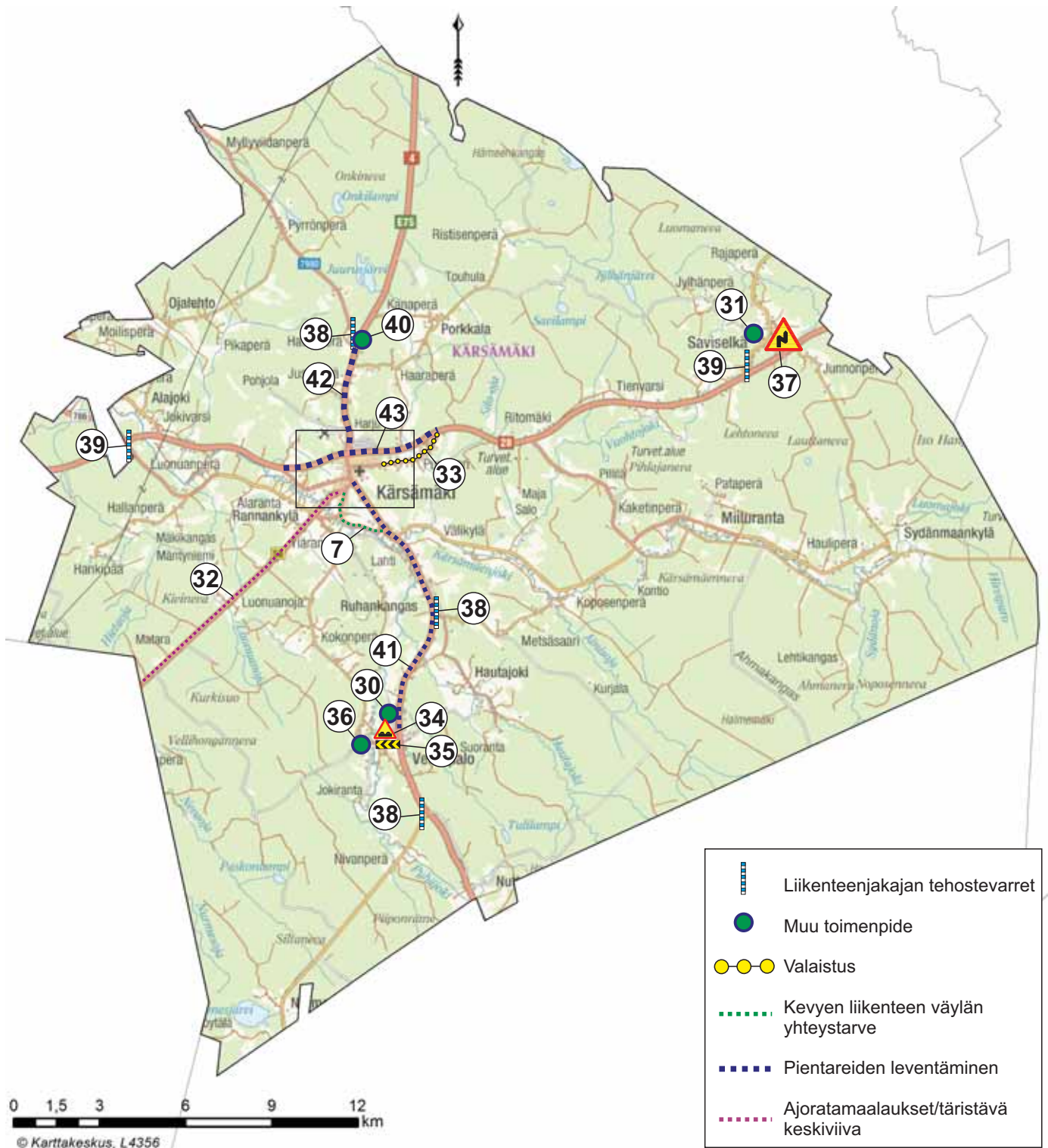
2(5)

Nro	Sijainti	Tieosoite (tie/osa/etäisyys)	Pituus (m)	Toimenpide	Kustannukset (1000 €)	Onn. vähennämä (hvjo/v)	Tehokkuus (hvjo/M€v)	Kiireelli- syy- luokka	Vastuutaho	Toteutettu
1	Vt 4 - Vt 28 liittymä	4/343/0		Valaisinylvään siirto (seuraavaan valaisinylvään korjaamisen yhteydessä)	5	0,00740	1,480	PIKA	ELY	
2	Vt 4 - Kiertotien liittymä	4/342/2920		Näkemien raivaus, Stop-merkin vaihto kolmioksi	2	0,00863	4,315	PIKA	ELY Kunta	
3	Vt 4:n kevyen liikenteen väylät nahkurin gallerian kohdalla	4/342/2850		Kaiteiden asentaminen rummun kohdalla olevien jyrkkien luiskien kohtaan vt 4 molemmin puolin	10	0,02368	2,368	1	ELY	
4	Vt 4 Keskuskatu 23 kohdalla sekä Rannantien ja Haapajärventien välillä	(4/342/2800 ja 4/342/2200)		Alikulkukäytävien yhteystarve (lopulliset sijainnit määritellään tarkemmassa suunnittelussa)	700	0,06575	0,094	3	ELY Kunta	
5	Vt 4 - Karilanpolku liittymä	4/342/2500		Näkemien raivaus (pylväshaapojen karsinta S-Marketin kohdalla)	3	0,01544	5,147	PIKA	Kunta	
6	Kt 58 Pynäjoen sillan kohta	58/73/950-1050		Kevyen liikenteen yhteystarve (nykyisen sillan leventäminen → leveämpi piennar tai korotettu väylä)	100	0,00007	0,001	2	ELY Kunta	
7	Vt 4 kt 58 ja mt 18439 Välikyläntien liittymien välillä	4/341/4550-342/0		Ensivaiheessa vt 4 pientareiden leventäminen seuraavaan päälystämisen yhteydessä (kevyen liikenteen yhteystarve, Hakalantien käyttö)	-	0,00490		3	ELY Kunta	
8	Kt 58 Hakalantien ja vt 4 liittymien välillä	58/73/1900-2272	372	Kevyen liikenteen yhteystarve	-			-	ELY Kunta	
9	Vt 4 - Kt 58 liittymä	4/342/2150		Valaisinylvään siirto (seuraavaan valaisinylvään korjaamisen yhteydessä)	5	0,01315	2,630	PIKA	ELY	
10	Vt 4 - Koulutie liittymä			Ylimääräisen asfalttilipan poisto	1			PIKA	Kunta	
11	Junnontie			Kevyen liikenteen yhteystarve	60			2	Kunta	
12	Vt 28 Kajaantitie, Saarentien kevyen liikenteen väylän jatke	28/30/600		Suojatiemaalauksien ja -merkkien poistaminen (vaihtoehtona nopeusrajoitus 50 km/h ja suojatien havaittavuuden parantaminen)	0,5			PIKA	ELY	
13	Frosteruksen koulu			Liikennejärjestelyjen parantaminen, jättiliikenne, huolto liikenne, kevyen liikenteen yhteydet, pyöräkatokset	20			1	Kunta	
14	Aleksintien ja Mäntytien liittymä			Väistämiselvöllisyyksien yhtenäistäminen Aleksintillä (väistämiselvöllisyyksien poistaminen)	3			1	Kunta	
				Pidemmällä tähtäimellä suojatien korottaminen	8			2	Kunta	
15	R-kioskin parkkialue			Kevyen liikenteen väylän liikennemerkkien lisääminen yhteyden aikuun, kiinteistöliittymän "kainaloiden" korjaus	4			PIKA	Kunta	
16	Mt 18431 Puusaarentie, Kopolantien länsipuoli	18431/1/675		Paloakentän/kaukalon huoltotien kohdalle uusi suojatie, yhteys kevyen liikenteen väylälle sekä suojatien jatke	5	0,00492	0,984	1	ELY Kunta	
17	Mt 18423 Alarannantie, Rannantien liittymä paloaseman kohdalla	18423/1/150		Suojatiejärjestelyt (uusi suojatie Alarannantien yli sekä Rannantien yli liittymän itäpuolelle sekä suojateiden jatkeet)	8	0,00358	0,448	1	ELY	

KESKUSTAAN ESITETYT PARANNUSTOIMENPITEET

LIITE 1 3(5)

Nro	Sijainti	Tieosoite (tie/osa/etäisyys)	Pituus (m)	Toimenpide	Kustannukset (1000 €)	Ohn. vähenemä (hvjo/v)	Tehokkuus (hvjo/M€v)	Kiireelli- syy- luokka	Vastuutaho	Toteutettu
18	Mt 18431 Puusaarentie/ Frosteruksenkatu	18431/1/300, 425, 575		Kavennushidasteiden parantaminen päällystysten yhteydessä	-			2	ELY	
19	Vt 4 taajamaan tulo pohjoisesta	4/343/200-350		Nopeusrajoitusten tarkistaminen (lyhyen 60 km/h- nopeusrajoituksen poistaminen →taajamamerkin 50 km/h)	-	0,00217		1	ELY	

Toimenpiteet Kärämäen haja-asutusalueella

- 30 Jättöliikennejärjestelyt
- 31 Pihajärjestelyt
- 32 Ajouratamaalaukset, täristävä keskiviiva
- 33 Tievalaistus
- 34 Liikennemerkin lisäys
- 35 Liikennemerkin lisäys
- 36 Yksityistieliittymäjärjestelyt

- 37 Liikennemerkin lisäys
- 38 Liikenteen jakajan tehostevarret
- 39 Liikenteen jakajan tehostevarret
- 40 Ohituskieltomerkkien siirto
- 41 Pientareiden leventäminen
- 42 Pientareiden leventäminen
- 43 Pientareiden leventäminen

HAJA-ASUTUSALUEELLE ESITETYT PARANNUSTOIMENPITEET

LIITE 1

5(5)

Nro	Sijainti	Tieosoite (tie/osa/etäisyys)	Pituus (m)	Toimenpide	Kustannukset (1000 €)	Omnia vähennämä (hvjo/v)	Tehokkuus (hvjo/M€v)	Kiireellisyys- luokka	Vastuutaho	Toteutettu
30	Venetpalon koulu			Jättiliikennejärjestelyt	15			2	Kunta	
31	Saviselän koulu			Pihajärjestelyt (mm. pyöräkatos, saattoliikenne, pysäköinti)	15			2	Kunta	
32	Kt 58 Haapajärventie	58/71/0-73/2272		Ajorata-alueet, tärästävä keskiviiva sekä tien leventäminen seuraavan päälylystyön yhteydessä	-	0,03295		1	ELY	
33	Mt 18431 Puusaarentie	18431/1/1052-3748	2696	Tievalaistus välille Tähteläntie-vt 27	85	0,00765		2	ELY	
34	Mt 18427 Venetpalontie	18427/1/350		Epätasainen liikennemerkit lisäkilvillä "Päälylyste päättyy", maan soratierakenteen parantaminen	10			1	ELY	
35	Mt 18427 Venetpalontie	18427/1/750		Taustamerkit (vanhan kaupan kohdalle)	0,5			PIKA	ELY	
36	Mt 18427 Venetpalontie, Meiningintien liittymä	18427/2/0		Yksityisliittymäjärjestelyt, liittymän muuttaminen T-liittymäksi	5	0,00017	0,034	1	Kunta yksityinen	
37	Mt 18447 Saviseläntie	18447/1/500 ja 750		Mutka-liikennemerkit	0,5	0,00048	0,960	PIKA	ELY	
38	Vt 4 Jyväskyläntie/Ouluntie, mt 7691 Nurmesjärventien, mt 18449 Koposenperäntien ja mt 7980 Pyrröperäntien liittymät	4/340/0 4/341/1475 4/344/0		Liikenteenjakajien tehostevarret	1	0,00714	7,140	PIKA	ELY	
39	Vt 28 Kokkolantie/Kajaanintie, mt 18421 Lounuanperäntien ja mt 8000 Museotien liittymät	28/28/0 ja 28/33/0		Liikenteenjakajien tehostevarret	1	0,00487	4,870	PIKA	ELY	
40	Vt 4, mt 7980 Pyrröperäntien liittymä			Ohituskieltomerkkien siirto	0,5			PIKA	ELY	
41	Vt 4, välillä Venetpalo - Kärsämäki	4/340/3700- 342/1950		Pientareiden leventäminen valtatie 4 päälylystyöiden yhteydessä	-	0,05223		2	ELY	
42	Vt 4, välillä Kärsämäki - mt 7980 Pyrröperäntie	4/343/775-4050		Kevyen liikenteen yhteystarve	-			-	ELY	
43	Vt 28 Kokkolantie/Kajaanintie välillä mt 18423 Alaranantien - vt 4 - mt 18431 Puusaarentie	28/29/3500-30/3400		Pientareiden leventäminen valtatie 4 päälylystyöiden yhteydessä	-	0,02059		2	ELY	
44	Valtatiet 4 ja 28 sekä kantatie 58			Pientareiden leventäminen valtatie 4 päälylystyöiden yhteydessä	-	0,02455		2	ELY	
44	Valtatiet 4 ja 28 sekä kantatie 58			Hirvimerkit ja tienvarraivaukset	-			1	ELY	

Liite 2. Esimerkkejä liikennekasvatuksen ja viisaan liikkumisen edistämistoimenpiteistä

TEKNINEN TOIMI

Liikenneympäristön suunnittelu, ylläpito ja rakentaminen

- Liikenneturvallisuus ja esteettömyys otetaan huomioon fyysisen liikenneympäristön suunnittelussa seuraavin toimenpitein:
 - Nimetään kuntiin esteettömyysvastaavat.
 - Otetaan vanhus- ja vammaisneuvostot mukaan julkisten tilojen ja katujen suunnitteluhankkeisiin.
 - Suoritetaan suunnitelmien ja kaavojen liikenneturvallisuustarkastukset.
 - Lisätään liikenteen ja maankäytön suunnittelun yhteistyötä.
- Toteutetaan liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitettyjä liikenneympäristön parantamistoimenpiteitä suunnitelman mukaisesti.
- Jaetaan liikenneturvallisuussuunnitelman yhteydessä koottua esteettömyyssuunnittelun materiaalipakettia yrityksille ja liikkeenharjoittajille.
- Hankitaan siirrettävä nopeusnäyttö ajonopeuksien hillitsemiseksi esimerkiksi seudun kuntien yhteisenä hankintana.
- Tehostetaan kunnossapitoa ja liukkaudentorjuntaa erityisesti esteettömyyskierröksellä esiin nousseissa kohteissa ja taajamien pääreiteillä sekä linja-autopysäkeillä.

Tiedottaminen

- Tiedotetaan asukkaille toteutetuista toimenpiteistä, tulevista katutöistä ym. muutoksista liikenneympäristössä. Tehostetaan erityisesti internetin kautta tiedottamista.

Henkilökunnan koulutus

- Pidetään yllä teknisen toimen henkilökunnan liikenneturvallisuusosaamista koulutusten avulla.
- Varmistetaan, että maastotöitä ja mittauksia tekeillä on voimassa Tieturva-koulutus.

KOULUTOIMI

Oppilaat

- Pyritään toteuttamaan poliisivierailu joka luokka-asteella. Koulut lähettävät vierailupyynnön poliisille.
- Järjestetään pyöräilykypärätempaus.
- Järjestetään Tuunaa kypärä –kilpailu.
- Järjestetään luokkien välinen kilpailu kypärän käytössä ja palkitaan parhaat.
- Järjestetään mahdollisuus suorittaa pyöräilijän ajokortti alaluokilla (0-2-luokat).
- Järjestetään heijastintempauksia heijastimen käytön lisäämiseksi.
- Järjestetään teemapäivät liikenteestä, yhteistyökumppaneina Liikenneturva ja poliisi.
- Hyödynnetään liikenneturvallisuutta aiheena koululaisten näytelmissä. Esitetään näytelmiä muille oppilaille ja vanhemmille.
- Kerrotaan oppilaille jo alaluokista alkaen erilaisten kulkumuotojen terveys- ja ympäristövaikutuksista ja kannustetaan omatoimiseen sekä kestävään liikkumiseen.

Koulukuljetukset ja koululaiskuljettajat

- Varmistetaan että kunnissa koulukuljetusopas jota jaetaan sekä kuljettajille että vanhemmille.
- Parannetaan tiedonkulkua koulukuljetusten hoitajien ja koulutoimen välillä järjestämällä liikennöitsijöille keskustelutilaisuus, jossa painotetaan tiedonvaihdon tärkeyttä ja sovitaan tiedottamisen pelisäännöistä. Samalla painotetaan kuljettajien roolia liikennekasvattajana.

Opettajat

- Järjestetään (esimerkiksi alueellinen) Veso-koulutus opettajille, mukaan kutsutaan liikennöitsijät ja koulutus hankitaan Liikenneturvasta.
- Kannustetaan opettajia perehtymään Liikenneturvan internet-aineistoihin ja materiaaleihin.
- Jaetaan opettajille tietoa ja materiaalia erilaisten kulkumuotojen terveys- ja ympäristövaikutuksista ja kannustetaan kestävään liikkumiseen. Käytetään tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita luennoitsijoina.

Vanhemmat

- Tehostetaan vanhempiin kohdistuvaa valistusta lisäämällä yhteistyötä.
- Painotetaan vanhempainilloissa liikenneturvallisuusasioita ja esimerkkinä olemista sekä yhteisen linjan tärkeyttä kodin ja koulun välillä liikennekasvatusasioissa.
- Jaetaan vanhemmille tietoa ja materiaalia erilaisten kulkumuotojen terveys- ja ympäristövaikutuksista ja kannustetaan kestävään liikkumiseen sekä lasten kuljettamisen vähentämiseen.

Koulut

- Perustetaan kouluihin omat liikenneturvallisuusryhmät.
- Laaditaan kouluille liikenneturvallisuussuunnitelma. Suunnitelmien sisältö suunnitellaan
- koulukohtaisesti ja painotetaan paikallisesti tärkeinä pidettäviä asioita. Hyödynnetään Liikenneturvan
- Koulun liikenneturvallisuussuunnitelma –aineistoa sekä tarvittaessa asiantuntija-apua. Otetaan oppilaat mukaan suunnitelman laadintaan.

- Jatketaan liikenneturvallisuuksuunnitelman laadinnan yhteydessä aloitettua koulujen piha-alueiden suunnittelua yhdessä teknisen toimen kanssa.

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Päivähoito

- Päivähoidon henkilöstö tutustuu ja perehtyy Liikenneturvan internetsivustoon "Liikenneturvallisuuksuunnitelmat päivähoidossa" ja ottaa käyttöön valmiit toimintamallit ja materiaalit.
- Järjestetään liikenneaiheisia leikkejä, lauluja, satuja, tehtäviä ja askarteluja Liikenneturvan aineistoja hyödyntäen.
- Järjestetään vanhemmille teemailta, jossa käydään yhdessä läpi esim. turvalaitteiden käyttöä käytännössä, tarkastellaan päiväkodin/perhepäivähoidon ympäristöä liikenneturvallisuuksuuden kannalta sekä keskustellaan koko perheen turvallisesta ja kestävästä liikkumisesta (vanhempien malli) sekä . Jaetaan tietoa eri kulkumuotojen terveys- ja ympäristövaikutuksista ja kannustetaan lasten kuljettamisen vähentämiseen.
- Osallistutaan tapahtumiin ja kampanjoihin (mm. Turvaa tenaville –tapahtuma).
- Tehdään vanhempien turvavälineiden käytön seuranta.
- Jaetaan vanhemmille liikenneturvallisuuksuuteen liittyvää ajankohtaista aineistoa, hyödynnetään muun muassa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.

Neuvolat

- Neuvoiloissa 4-5 -vuotistarkastusten yhteydessä jaetaan Liikenneturvan Kulkunen-kirja vanhemmille.
- Neuvolakäynneillä kerrotaan turvavyön käytöstä raskauden aikana ja lapsen turvallisesta kuljettamisesta eri ikävaiheissa autossa ja polkupyörässä. Kerrotaan vanhemmille myös turvavälineiden käytöstä ja malliesimerkinä toimimisesta.
- Hoitaja kehottaa vanhempia käyttämään Liikenneturvan Turvapupu.net -sivustoa lasten kasvatuksessa.
- Pidetään esillä liikenneturvallisuuksuuteen liittyvää ajankohtaista aineistoa, hyödynnetään muun muassa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.

Aikuisväestö lääkärin ja terveydenhoitajan vastaanotoilla (terveyskeskukset)

- Kerrotaan alkoholin ja lääkkeiden käytön vaikutuksesta turvalliseen liikkumiseen. Käydään keskusteluja hoitokontaktien yhteydessä.
- Tehdään lakisääteinen ajokyvyn arviointi lääkärin toimesta tai poliisin läheteestä.
- Opastetaan ja motivoidaan asiakkaita turvalaitteiden (heijastin, pyöräilykypärä, liukuesteet) käyttöön.
- Pidetään esillä liikenneturvallisuuksuuteen liittyvää aineistoa, hyödynnetään muun muassa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.
- Sovitaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa riittävästä hiekoituksesta piha-alueella ja informoidaan mahdollisista puutteista kunnossapidossa.
- Pidetään sisätilat siistinä ja turvallisina.

Työterveyshuolto

- Terveystarkastusten yhteydessä ja vastaanottotilanteissa huomioidaan liikenneturvallisuuksu työkäisten vastaanotolla kävijöiden kanssa. Kohderyhmänä ovat erityisesti
 - vuorotyöläiset (väsyneenä liikkuminen)
 - työkseen liikenteessä ajavat (väsymys, kiire)
 - hoitoon ohjatut (alkoholin suurkuluttajat) ja
 - asiakkaat, joilla ajokyvyn vaikuttava lääkitys.
- Kaikkia työterveyshuollon asiakkaita motivoidaan turvavälineiden käyttöön sekä työmatkoilla että vapaa-aikana.
- Pidetään esillä liikenneturvallisuuksuuteen liittyvää ajankohtaista aineistoa, hyödynnetään muun muassa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.
- Jaetaan vastaanotoilla tietoa eri kulkumuotojen terveysvaikutuksista ja kannustetaan työmatkakävelyyn ja –pyöräilyyn.

Vanhustyö, kotipalvelu, palvelukeskukset ja vammaistyö

- Opastetaan turvavälineiden ja turvallisten jalkineiden käyttöön sekä liikkumiseen pimeällä ja liukkaalla kelillä.
- Varmistetaan, että iäkkäillä on asianmukaiset liikkumisen apuvälineet käytössään.
- Tarkkaillaan piha-alueiden hiekoituksen ja muiden järjestelyiden riittävyttä ja ilmoitetaan tarvittaessa alueiden huollosta vastaavalle.
- Järjestetään yhteistyössä poliisin ja Liikenneturvan kanssa tietoiskuja sairauden, lääkityksen ja iän vaikutuksesta ajokyvyn.
- Hyvän lihaskunnan ja tasapainon ylläpitämiseksi rohkaistaan ja aktivoidaan ikääntyneitä liikkumaan.
- Ohjataan lihasvoiman vahvistamiseen kotiloissa ja kannustetaan osallistumista liikuntaryhmiin.
- Laitoshoidossa huomioidaan esteettömyys sisätiloissa ja ulkona; varmistetaan, että käytössä ovat toimivat luisat, asiakkailla asianmukaiset jalkineet ja apuvälineet ulkona liikkueessaan ja että ulkona on riittävä määrä istuimia. Opastetaan myös omaisia.
- Toteutetaan vanhusten vaaranpaikkakartoituksia yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa, hyödynnetään Liikenneturvan valmiita malleja ja materiaalia ja tarvittaessa asiantuntija-apua.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilökunta

- Ylläpidetään henkilöstön liikenneturvallisuuksutietoutta järjestämällä säännöllistä koulutusta. Yhteistyökumppanina Liikenneturva.

- Kannustetaan työkseen liikkuvia (mm. kotipalveluhoitajat) turvavälineiden käyttöön ja avustetaan mahdollisuuksien mukaan niiden hankinnassa.

NUORISO- JA VAPAA-AIKATOIMI

Nuorisotilatoiminta

- Keskustellaan nuorten kanssa liikenneasenteista, ylinopeuksien ja onnettomuuksien seurauksista.
- Keskustellaan ja tiedotetaan turvavälineiden käytöstä ja suojavaikutuksesta (kypärät, turvavyöt, heijastimet).
- Keskustellaan ja tiedotetaan eri kulkumuotojen terveys- ja ympäristövaikutuksista. Kannustetaan omatoimiseen liikkumiseen ja kestäviin (kävely, pyöräily ja joukkoliikenne) kulkumuotovalintoihin.
- Järjestetään tietoisuuskampanioita, aiheena mm. turvallinen mopoilu, virittämisen seuraukset (yhteistyö poliisin kanssa), kypärän käyttö ja kiinnitys.
- Järjestetään tietoisuuskampanioita liikenteestä ja päihteistä.
- Pidetään esillä liikenneturvallisuuteen liittyvää ajankohtaista aineistoa, hyödynnetään muun muassa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.

Matkat ja retket

- Tehdään tilannekohtaista asennekasvatusta yhdessä liikuttaessa.
- Edellytetään turvavälineiden käyttöä ja asiallista liikennekäyttäytymistä matkoilla ja retkillä.
- Urheiluseurat ja järjestöt
- Pyydetään urheiluseurojen ja -järjestöjen edustajia mukaan kunnan liikenneturvallisuuksiryhmän toimintaan.
- Kannustetaan seuroja sopimaan mm. pyöräilykypärän käytöstä harrastusmatkoilla.
- Järjestetään turvavälinekampanioita yhdessä seurojen kanssa jäsenille.
- Tiedotetaan seuroja liikenneturvallisuuksiasioista hyödyntämällä mm. Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.

Liikuntapaikat ja ulkoilureitit

- Suunnitellaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa latu- ja kelkkareittien teiden ylitykset ja taajama-ajot turvallisiksi (harkittu reititys ja hyvät opasteet).
- Varmistetaan turvalliset liikenne- ja pysäköintijärjestelyt liikuntapaikoilla ja tapahtumien yhteydessä.

Nuoriso- ja vapaa-aikatoimen henkilöstö

- Tutustutaan ja otetaan käyttöön Liikenneturvan internet-sivuilla oleva nuoriso- ja vapaa-aikatoimen toimintoihin soveltuva laaja materiaali ja aineistot.
- Huolehditaan henkilöstön liikenneturvallisuuksitietämyksen ylläpitämisestä järjestämällä koulutuksia. Yhteistyökumppanina on Liikenneturva.

KESKUSHALLINTO JA TYÖSUOJELU

Työsuojelutoiminta

- Liitetään työmatkaliikenteen turvallisuus ja viisaan työmatkaliikkumisen edistäminen osaksi työsuojelutoimintaa. Viisaita kulkumuotovalintoja ovat kävely, pyöräily, joukkoliikenne ja kimpakyydit.
- Seurataan työmatkatapaturmia ja käydään ne säännöllisesti läpi yhdessä henkilöstön kanssa. Keskustellaan, kuinka tapaturmat olisi mahdollisesti voitu estää.
- Seurataan sattuneiden tapaturmien lisäksi myös läheltä piti –tilanteita kannustamalla työntekijöitä kertomaan työmatkalla sattuneista tilanteista (laaditaan esim. yksinkertainen ilmoituslomake läheltä piti -tilanteesta). Käydään tapaturmien yhteydessä läpi myös läheltä piti –tilanteet ja keskustellaan toimenpiteistä niiden välttämiseksi.
- Selvitetään työntekijöiden työmatkojen kulkumuodot, pituudet, poikkeamistarpeet sekä esteet työmatkakävelyille ja –pyöräilylle sekä joukkoliikenteen käytölle. laaditaan suunnitelma, kuinka työntekijöitä kannustetaan kestävään liikkumiseen.
- Järjestetään kampanioita tai kilpailuja turvavälineiden käytön sekä työmatkakävelyn ja –pyöräilyn lisäämiseksi.
- Sovitaan työntekijöiden kanssa, että työssä polkupyörällä liikuttaessa käytetään kypärää ja jalan kulkiessa heijastinta.
- Tehdään henkilöstön työmatkojen vaaranpaikkakartoitus ja käydään tulokset läpi henkilökunnan kanssa ja sovitetaan toimenpiteistä, joilla voidaan lisätä työmatkaliikkumisen turvallisuutta. Hyödynnetään Liikenneturvan internet-sivustolla olevaa valmiita aineistoa kartoituksen laadinnassa.

Keskushallinto

- Järjestetään koko henkilökunnan räätälöityjä koulutus- ja teematilaisuuksia liittyen liikenneturvallisuuksien ja kestäväan liikkumiseen. Yhteistyökumppaneiksi pyydetään poliisia ja Liikenneturvaa sekä mahdollisesti muita asiantuntijatahoja.
- Järjestetään liikenneturvallisuuksiryhmälle koulutustilaisuuksia liikenneturvallisuuksitietämyksen ylläpitämiseksi, yhteistyötahoina poliisi, Liikenneturva sekä muut asiantuntijat. Järjestetään koulusta myös viisaisiin kulkumuotovalintoihin hja niiden terveys- ja ympäristövaikutuksiin sekä liikkumisen ohjauksen suunnitteluun liittyen.
- Tuetaan mahdollisuuksien mukaan työntekijöiden turvavälineiden hankintaa (esim. hands free-laitteet, pyöräilykypärät, heijastinliivit, liukuasteet).
- Tiedotetaan kunnan kesäasukkaita turvallisesta loma- ja vapaa-ajan liikkumisesta, kuten turvavälineistä, promillerajoista tiellä ja vesillä, perävaunun kuormaamisesta jne. Hyödynnetään tiedottamisessa Liikenneturvan valmiita tietolehtisiä.

- Tiedotetaan säännöllisesti kunnan internet-sivuilla ajankohtaisista liikenneturvallisuuksasioista. Tiedottamisessa voidaan hyödyntää liikenneturvan Viikon vinkki -aineistoa.
- Varaudutaan kunnan budjetissa liikenneturvallisuuustyöstä aiheutuviin kuluihin.

Linkit materiaaleihin:

LAPSET JA KOULUIKÄISET

Turvapupu, www.turvapupu.net - lasten liikennekasvatusaineistoa mm. kysymyksiä, väritystehtäviä, pelejä

Vili Vyötiäinen, <http://www.liikenneturva.fi/buddy/fi/index.html> - lasten liikenneturkka, jossa tietoa ja tehtäviä.

Liikennekasvatuksen työkalupakki, www.liikenneturva.fi/tyokalupakki - oma sivusto, josta löytyvät mm. seuraavat aineistot:

- Tuoreimmat liikenneturvan uutiset ja tiedotteet
- Laaja sivusto koulujen liikenneturvallisuuustyöhön ja liikenneturvallisuuksuunnitelman laadintaan: <http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/liikenneturvallisuuksuunnitelma/index.php>
- Kolhuitta kouluun I (liikenneturvallisuuksurastit) ja II (liikenneturvallisuuksutehtäviä yläkouluun) -aineistot
- Liikenneturvallisuuksusteemat päivähoitossa -sivusto, jossa paljon aineistoa: http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenneturvallisuuksusteemat/index.php
- Lisäksi aineistoa seuraava otsikoinnin mukaisesti:
 - Liikennekasvatus (yhteenveto varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen, paljon materiaalia)
 - Autossa matkustaminen (materiaalia ja tietoa koululaiskuljetuksista ja bussilla sekä taksilla matkustamisesta)
 - Jalankulku (liikennesäännöt, tilastot, tehtäviä, aineistoja)
 - Pyöräily (liikennesäännöt, tilastot, tehtäviä, aineistoja)
 - Mopoilu (liikennesäännöt, tilastot, tehtäviä, aineistoja)
 - Turvalaitteet (tietoa turvalaitteista ja tehtäviä)
 - Liikennenympäristö (vaaranpaikkojen kartoitus ja tehtäviä)

Liikenneturvan internet-sivuilla (liikennekasvatus/lapset)

<http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/lapset/index.php> lisäksi paljon tietoa lasten liikenneturvallisuuksuudesta ja liikennekasvatuksesta sekä mm. seuraavat aineistot:

- Koulu- ja päivähoitokuljetukset, oma sivusto jossa tietoa ja mm. opas koulukuljetusopas: <http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/lapset/koulukuljetus.php>
- Turvallisuuks on pieniä tekoja - työ kunnissa, tietoa kuntateemasta sekä seuraavat aineistot:
 - Kalvosarja: Lasten liikenneturvallisuuks (PowerPoint ladattavissa)
 - Esite: Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen (pdf ladattavissa)
 - Juliste: Anteeksi, onko sinulla muutama sekunti aikaa? (pdf ladattavissa)
- Turvallisesti tien yli ja turvaa lapsen koulutie -aineistot
 - Tarkistuslista koulun liikenneturvallisuuks-toimia varten opettajille (pdf ladattavissa)
 - Koulumatkan vaaranpaikkakartoitus oppilaille (pdf ladattavissa)
 - Koulumatkan vaaranpaikkakartoitus lasten vanhemmille (pdf ladattavissa)
- Lasten turvalaitteet autossa – tietoa lapsen kuljettamisesta autossa

NUORET

Liikenneturvan internet-sivuilla (liikennekasvatus/nuoret)

<http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/nuoret/index.php> on tietoa nuorten liikennekasvatuksesta sekä mm. seuraavat materiaalit:

- Mopoilu
 - Minä ja mopo, DVD (näyte ladattavissa sivuilta), keskustelun pohjaksi
 - Sinä, mopo ja liikenne -juliste
 - Mopoilijoille tarkoitettu opas (pdf ladattavissa sivustolta)
 - Pidä pelivaraa mopoilija -kalvosarja (pdf ladattavissa sivuilta)
 - Kirje mopoilijan vanhemmille (pdf ladattavissa sivuilta)
 - Esitys: Mopotietoutta vanhemmille (pdf ladattavissa sivuilta)
- Ideoita ohjaajille liikenneaiheen käsittelyyn nuorten ryhmissä (pdf ladattavissa)
- Turvallisesti harrastuksiin, tietoa ja materiaalia: http://www.liikenneturva.fi/turvallisesti_harrastuksiin.php. Sivustolta on ladattavissa opas ohjaajille harrastusmatkojen turvallisuuden edistämiseksi sekä oppaan tueksi Power Point -esitys ohjaajien koulutustilaisuuksissa ja vanhempainilloissa käytettäväksi.

Liikennekasvatuksen työkalupakki:

http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/liikennekasvatus/toisen_asteen_koulutus/index.php, josta löytyy tietoa

toisen asteen koulutuksen liikennekasvatuksesta ja mm. seuraavat aineistot:

- Liikenneturvan tuottamassa Jarmon pitkä matka-elokuvassa liikenneonnettomuudessa loukkaantunut nuori kertoo omasta onnettomuudestaan. Lisätiedot ja näyte: http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/nuoret/jarmon_pitka_matka_video.php
- Liikenneturvan Menossa mukana -toiminnassa liikenneonnettomuudessa vammautuneet nuoret vierailevat lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa kertomassa oppilaille omasta onnettomuudestaan ja sen vaikutuksista elämäänsä. Lisätiedot: http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/nuoret/menossa_mukana.php
- Liikenneturvan tuottamassa Elämää täysillä -videossa nuoret kertovat tuntemuksistaan sen jälkeen, kun kolme heidän ystävänsä oli kuollut ja yksi loukkaantunut vakavasti liikenneonnettomuudessa. Mukana aineistossa on myös tukiai-

neisto opettajille keskustelun pohjaksi. Lisätiedot ja näyte:
http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/nuoret/elamaa_taysilla.php

AIKUISET

Liikenneturvan internet-sivuilla (liikennekasvatus/aikuiset) <http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/aikuiset/index.php> on tietoa työliikenteen turvallisuuden parantamisesta sekä mm. seuraavat materiaalit:

- Työ ja liikenne -opas (pdf ladattavissa)
- Työ ja liikenne -esite (pdf ladattavissa)
- Lomakkeita (kaikki ladattavissa sivuilta word -muodossa):
 - Työmatkojen ja työasiamatkojen kartoitus
 - Työliikenteen yleiskartoitus
 - Työhön liittyvien matkojen vaaranpaikat
 - Vaaratilanneselvitys
 - Liikenteestä aiheutuvien riskien arviointi
 - Työajoon liittyvien riskien kartoitus

IÄKKÄÄT

Liikenneturvan internet-sivuilla (liikennekasvatus/iäkkäät) <http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/iakkaat/index.php> löytyy tietoa tarjolla olevista koulutuksista ja mm. seuraavat materiaalit:

- Liikenneympäristön vaaranpaikkakartoitus iäkkäille, omalta sivustolta tietoa sekä toimintamalli, esite ja lomake ladattavissa. Lisäksi yhteenvetoja toteutetuista kartoituksista. Linkki:
http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/iakkaat/liikenneympariston_vaaranpaikkakartoitus.php
- Autoillen kaiken ikää -opas (pdf ladattavissa)
- Ikäkuljettajan itsearviointi -opas (pdf ladattavissa)
- Iäkkäiden turvallisuusteedit (pdf ladattavissa)
- Iäkäsasioihin perehdytetyt Liikenneturvan kouluttajat, linkki omalle sivulle
http://www.liikenneturva.fi/fi/kuljettajien_jatkokoulutus/iakkaat/iakaskouluttajat.php
- Vinkkejä hoitajille, linkki omalle sivulle
http://www.liikenneturva.fi/fi/liikennekasvatus/iakkaat/turvallisuus/vinkkeja_hoitajille.php

KAIKILLE IKÄRYHMILLE materiaalia liikenneturvallisuustyöhön voi tilata Liikenneturvan Turvapuodista:
<http://www.liikenneturva.fi/fi/turvapuoti/index.php>

Liikenneturvan internet-sivut www.liikenneturva.fi

Viisaan liikkumisen edistäminen kunnassa ja työpaikoilla:

Viisaita valintoja liikkumiseen –esite:

http://www.motiva.fi/files/4897/Viisaita_valintoja_liikkumiseen_kunnassasi.pdf

Esimerkkejä Suomesta:

http://www.motiva.fi/liikenne/liikkumisen_ohjaus_tyopaikoilla/aineistot/esimerkkeja_tehdyista_toimista_suomessa

Esimerkkejä Euroopasta:

http://www.motiva.fi/liikenne/liikkumisen_ohjaus_tyopaikoilla/aineistot/esimerkkeja_euroopasta

Liikkumissuunnittelun työkaluja:

http://www.motiva.fi/liikenne/liikkumisen_ohjaus_tyopaikoilla/aineistot/liikkumissuunnittelun_tyokaluja

TYKELI (Työpaikat kestävän liikkumisen edistäjinä) -pilottihankkeet:

http://www.motiva.fi/liikenne/liikkumisen_ohjaus_tyopaikoilla/aineistot/pilotit

Polku edellisiin: www.motiva.fi » Liikenne » Liikkumisen ohjaus työpaikoilla » Aineistot

Kävelevä koulubussi: http://www.liikenneturva.fi/www/fi/liikennekasvatus/lapset/kaveleva_koulubussi.php

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
PL 86
90101 Oulu
puh. 0295 038 000
www.ely-keskus.fi

Kärsämäen kunta
Keskuskatu 14
86710 Kärsämäki
puh. 044 4456 801
www.karsamaki.fi